

GATHA

ETIJS
STIHO
CHRI
STIHO

USNULO
UMORSTVO

Usnulo umorstvo

Sleeping Murder

Agatha Christie, 1976

Posljednji slučaj gospođice Marple

(Miss Marple's last case, written four decades earlier)

1. Kuća

Gwenda Reed stajala je, drhtureći, na onoj strani palube koja je bila okrenuta prema obali.

Pristanište, carinske zgrade i sav ostali vidljiv dio Engleske blago su se ljuljali gore dolje.

I upravo je u tom trenutku donijela svoju odluku odluku koja će je odvesti u susret veoma značajnim događajima.

Neće otputovati prvim vlakom u London kao što je planirala.

Naposljetku, zašto da otputuje? Nitko je ne čeka, nitko je ne očekuje. Još nije pravo sišla s ovog ljuljuškavog i škripavog broda (bila su to tri izuzetno naporna dana puta preko Zaljeva i gore do Plimuta) i nipošto sad ne želi ući u klimav i drmusav vlak. zeli otići u hotel, neki zgodan, pouzdan hotel koji stoji na dobrom čvrstom tlu. zeli se osim toga uvući u lijep čvrsti krevet koji se neće ljuljati ni škripati. I želi spavati. A idućeg jutra pa, naravno kakva divna zamisao!

Unajmit će kola i voziti polako i bez zurbe kroz juznu Englesku tražeći kakvu kuću lijepu kuću kakvu je po dogovoru s Ghilsom morala pronaći. Da, to je bila divna zamisao.

Na taj će način vidjeti jedan dio Engleske Engleske, o kojoj joj je Ghil pripovijedao, a koju nikad nije vidjela; ako ju je, kao većina Novoselandžana, nazivala zavičajem. U ovom trenutku Engleska nije djelovala isussetno privlačno. Dan je bio siv, uporno je sipila kiša, a puhao je i oštar, neugodan vjetar. Plymouth, mislila je Gwenda dok se poslušno pomicala naprijed u redu za pasoški i carinski pregled, možda nije baš najljepši dio Engleske.

Idućeg jutra osjećala se, ipak posve drugači je. Sjalo je sunce. Pogled kroz njen prozor bio je predivan. I svemir se više uopće nije ljuljao ni podrhtavao. Smirio se. Ovo je napokon Engleska i tu je

ona, Gwenda Reed, mlada udata žena od dvadeset i jedne godine, na svom putu vanju. Ghilsov povratak u Englesku nije bio uta načen. Može se dogoditi da joj se pridruži za ne koliko tjedana. A moglo bi to potrajati i šest mjeseci. On je sam predložio da Gwenda pođe prije njega u Englesku i da potraži kakvu prik ladnu kuću. Oboje su mislili da bi bilo lijepo ima ti negdje neku stalnu postojbinu. Ghilsov će po sao uvijek povlačiti za sobom i neka putovanja. Ponekad bi Gwenda mogla poći s njim, ponekad možda uvjeti neće biti povoljni. Ali oboma se sviđala zamisao da negdje osnuju dom svoj vlastiti kutak. Ghil je nedavno od neke tetke na slijedio nešto pokušstva, tako da se sve to za jedno slozilo u ostvarivu i praktičnu zamisao.

Dotada su i Gwenda i Ghil bili prilično zado volni naumom koji nije stvarao nikakve poteš kočće. Gwenda je isprva oklijevala da sama isabire kuću. Moramo to činiti zajedno rekla je. Ali Ghil je s osmijehom odgovorio: Ja se baš mno go ne rasumijem u kuće. Ako se bude sviđala tebi sviđat će se i meni. Nešto malo vrta, narav no, i da to ne bude neka novopečena strahota i da ne bude suviše velika. Ja sam je zamišljao negdje na juznoj obali. U svakom slučaju ne su više daleko u kopnu.

Misliš li na neko određeno mjesto? upi tala je Gwenda. Ali Ghil joj je odgovorio da ne misli. On je zarana ostao siročće (oboje su bili siročad) pa su ga za vrijeme školskih raspusta slali naokolo različitoj rodbini, tako da ga ni uz kakvo određeno mjesto nisu vesale neke po sebne uspomene. To će biti Gwendina kuća a što se tiče čekanja dok ne nađu vremena da je isaberu zajedno, što ako se dogodi da on bude odsutan šest mjeseci? Što će Gwenda sama sa sobom toliko dugo? Da luta od hotela do hotela? Ne, ona mora naći kuću i namjestiti je. Hoćeš reći prihvati Gwenda neka ja sama obavim sav posao!

Ali njoj se zapravo sviđala zamisao da pro nađe dom i da ga uredi, udobno opremi i da zivi u njemu dotle dok se ne vrati Ghil.

Bili su vjenčani točno tri mjeseca i ona ga je veoma voljela.

Pošto je naručila da joj se doručak posluži u krevet, Gwenda je ustala i sredila svoje planove. Provela je dan u razgledanju Plimuta, što je za nju bilo pravo zadovoljstvo, a idućeg je da na unajmila udoban daimler s vozačem i kre nula na svoje putovanje kroz Englesku.

Vrijeme je bilo lijepo i na putu se osjećala veoma ugodno. Razgledala je nekoliko mogućih prebivališta u Devonshireu, ali nije našla ništa što bi osjetila kao ono pravo. Nije joj se zurilo. Zeljela je još razgledati. Naučila je čitati između redaka zanosne opise posrednika za prodaju kuća, pa je tako izbjegla određen broj besizglednih obilasaka.

Bilo je to u utorak uvečer, otprilike nakon tjedan dana, a njena su se kola polako spuštala nizbrdicom po vijugavoj cesti u Dillmouth, i na samom obodu tog mirnog, ljupkog morskog kupališta provezla se mimo ploče s natpisom Za prodaju, a između stabala djelomično se vidjela mala viktorijanska vila.

Gwenda iznenada osjeti uzbuđenje otkrića gotovo prepoznavanja. To je bila njena kuća! Odmah je bila sigurna u to. Mogla si je predočiti vrt, visoke prozore bila je sigurna da je kuća upravo onakva kakvu traži.

Bilo je već podmaklo doba dana, tako da se smjestila u hotel Royal Clarence i tek je sutra dan ujutro otišla u agenciju za prodaju kuća čije je ime uočila na ploči.

Sada je, s dozvolom za razgledavanje, stajala u staromodnom prostranom salonu s dva francuska prozora okrenuta prema popločenoj terasi, od koje se dolje prema tratini dosta strmo spuštala neka vrsta kamenjara, prošarana cvjetnim grmljem. Kroz stabla na kraju vrta vidjelo se more.

Ovo je moja kuća, pomisli Gwenda. Ovo je pravi dom. Osjećam kao da već poznajem svaki njezin kutak. Otvoriše se vrata i uđe visoka tugaljiva žena, šmrcajući od hunjavice.

— Gospođa Hengrave? Imam dozvolu gospode Galbraitha i Panderleva. Bojim se da je prilično rano.

Brišući nos, gospođa Hengrave tuzno odgovori da to uopće nije vazno. I obilazak kuće otpočne.

Da, kuća je bila upravo kako treba. Ne suviše prostrana. Malčice staromodna, ali ona i Ghil mogu urediti još jednu ili čak dvije kupaonice. Kuhinja se može osuvremeniti. Ona, na sreću, već ima jedan AGA grijač. S novim slivnikom i suvremenom opremom.

Kroz sve Gwendine zamisli i brige tiho je zvrndao glas gospođe Hengrave, koja je nabrajala pojedinosti o posljednjoj bolesti pokojnog majora Hengravea.

Jedan dio Gwende vodio je brigu o tome da joj se odaziva neophodnim glasovima sućuti, simpatije i razumijevanja. Sva rodbina gospođe Hengrave živi u Kentu i je dva čeka da i ona dođe i smjesti se u njihovoj blizini Major je, kao mnogogodišnji tajnik Golf kluba, veoma volio Dillmouth, ali ona sa ma...

— Da Naravno Strašno za vas. Posve prirodno Da, sve su bolnice jednake Svakako Mora da ste...

A drugi dio Gwende hitao je u mislima naprijed: ormar za rublje, mislim, ovdje. Da. Soba s dva kreveta divan vidik na more Ghil to voli. Ovdje je prikladan mali sobičak Ghil bi ga mogao koristiti kao garderobu Kupaonica Sigurna sam da kada ima mahagonijevu oplatu o, da, ima je! Kako je slatka i stoji na sredini prostorije! Ovo neću promijeniti ovo je obilježje jedne epohe! Kakva golema kada!

— Svugdje naokolo mogli bismo imati jabuke. I jedrilice i obojene patke, čovjek bi se osjećao kao na moru Znam: ovu mračnu stražnju gostinjsku sobu pretvorit ćemo u dvije uistinu suvremene kupaonice, sve u zelenoj boji i u kromu cijevi mora da su prijeko u kuhinji na pravom mjestu i ostaviti sve upravo ovako kako je sada upala porebrice reče gospođa Hengrave. Koja se za tri dana pretvorila u dvo struku upalu pluća.

— Strašno reče Gwenda. Nije li na kraju ovog hodnika još jedna spavaonica?

Jest! i to upravo onakva vrsta sobe kakvu je upravo i zamišljala s velikim udubljenjem i visokim, na vrhu zaobljenim prozorom. Morat će je prebojiti, dakako.

Još je u prilično dobrom stanju, ali zašto ljudi kao što je gospođa Hengrave toliko vole te gorušično-kuminsko-keksaste uzorke slikarija!

Vratile su se hodnikom. Gwenda je savjesno mrmljala šest, ne, sedam spavaonica, računajući onu malu i tavan.

Podovi su pod njenim nogama tiho škripotali. Odjednom osjeti da ovdje ne živi gospođa Hengrave, nego ona! Gospođa Hengrave je uljez žena koja liči sobe gorušično-kuminsko-keksastim bojama i kojoj se u salonu sviđa obrub od glicinija.

Gwenda zirne u strojem ispisan papir u ruci, na kojemu su bile navedene pojedinosti o vlasništvu i traženoj cijeni.

U toku nekoliko dana Gwenda je prilično upoznala vrijednost kuća. Tražena svota nije bila velika naravno, kuća će zahtijevati još i određen dodatni iznos za modernizaciju ali čak i tada i ona zabilježi riječi .

Pristupačno po ponuđenoj cijeni. Gospođa Hengrave zacijelo strahovito želi otići u Kent i živjeti pored svoje rodbine.

Upravo su počele silaziti stepenicama, kad Gwenda posve iznenada osjeti da ju je preplavio val nerazumne strave. Bio je to neugodan osjećaj, a prošao je gotovo isto tako brzo kao što je i nadošao. Ali, naveo ju je na novu pomisao.

— U kući nema duhova, zar ne? upita Gwenda.

Gospođa Hengrave, koja je stajala jednu ste penicu nize, i u svojoj priči dospjela upravo do trenutka kada je major Hengrave naglo počeo slabiti, pogleda je gotovo uvrijeđeno.

— Ne, nema, koliko ja znam, gospođo Reed. Pa je li netko nešto rekao u tom smislu?

— Vi sami nikad niste ništa osjetili ili vidje li? Ovdje nitko nije umro?

Prilično nesretno pitanje, pomisli, nepun trenutak prekasno, zato što je major Hengrave vjerojatno.

— Moj suprug umro je u Bolnici svete Monike reče gospođa Hengrave oporo.

— O, naravno. Rekli ste mi.

Gospođa Hengrave nastavi na isti, prilično leden način: Posve je prirodno da je u kući koja je sagrađena otprilike prije stotinu godina bilo smrtnih slučajeva.

Gospođica Elworth, od koje je moj dragi suprug prije sedam godina preuseo ovu kuću, bila je izvanredna zdravlja i ozbilno je namjeravala otputovati u inosemstvo i posvetiti se misionarskim poslovima, a nije spominjala nikakvu blisku smrt u svojoj obitelji.

Gwenda je odmah pokušala ublaziti neraspoloženje gospođe Hengrave. Sada su opet bile u salonu. Bila je to mirna i ugodna soba, s upravo onakvim ugođajem kakav je Gwenda priželjkivala. Njeno trenutno zaprepaštenje tek joj se sada učinilo potpuno nezahvatljivim, što se to s njom dogodilo? U kući ništa nije bilo naopako.

Upitavši gospođu Hengrave bi li mogla raz gledati vrt, iziđe kroz francuski prozor na terasu.

Tu bi negdje morale biti stepenice, pomisli Gwenda, krenuvši prema tratini.

Ali tu je, naprotiv, bilo samo gusto grmlje žutilovke, koja se upravo na tom mjestu čak nekako i preterano razbujala i zapravo potpuno zastrla pogled na more.

Gwenda klimne samoj sebi. Ona će sve to promijeniti.

Slijedeći gospođu Hengrave, prođe duž terase pa postrance niz nekoliko stepenica na tratinu. Opazila je da je kamenjar zapušten i obrastao i da veći dio zvjetnih grmova treba oplijeviti.

Gospođa je Hengrave mrmijala, ispričavajući se, da je vrt prilično zanemaren. Jedva da je kadra pribaviti čovjeka dva puta na tjedan. Pa i taj se vrlo često drugi put više ne vraća.

Pregledale su mali ali prikladan povrtnjak i vratile se u kuću. Gwenda objasni da mora razgledati još i neke druge kuće, pa se ne može odmah odlučiti, ako joj se Hillside (kako otrcano ime!) veoma sviđa.

Gospođa Hengrave oprostila se od nje s nekim čeznutljivim pogledom i još jednim otenjutim šmrcajem.

Gwenda se vratila u agenciju, dala čvrstu ponudu pod uvjetom da građevni inspektor obavi pregled i preostali dio jutra provela u šetnji kroz Dillmouth. Zaista dražestan i starinski primorski gradić. Na udaljenijem, modernom kraju, stajala su dva hotela suvremenije vanjštine i nekoliko nedoteranih bungalova, ali geografska formacija obale i brežuljci u pozadini spasili su Dillmouth od prekomjerna širenja.

Poslije ručka agencija je telefonirala Gwendi da gospođa Hengrave prihvaća njezinu ponudu.

S vragolastim osmijehom na usnama Gwendi se uputi u poštu i pošalje Ghilsu brzojav.

KUPILA KUĆU. POZDRAV. GWENDA.

To će ga razveseliti reče Gwenda u sebi. Pokazati mu da pod mojim nogama trava ne raste!

2. Tapete

Prošlo je mjesec dana i Gwenda se preselila u Hillside. Namještaj Ghilsove tetke izvučen je iz spremišta i poslagan oko kuće. Bile su to vrijedne starinske stvari. Gwenda je dva tri prevelika ormara prodala, ali sve su druge stvari bile zaista prikladne i lijepo su pristajale u kuću. U salonu su stajali mali živopisni modelirani stolići, s inkrustacijama od sedefa i sličicama dvoraca i ruža. Bio je tu i lijep radni stolić, a pod njim zrvenkastosmeđi svileni koš za otpatke, bio je tu pisaći stol od tisina drveta i mahagonijev divanski stolić.

Takozvane lake stolice porazmjestila je Gwenda po različitim spavaonicama, a za sebe i Ghilsa kupila je i dva velika, meka, udobna naslonjača, i postavila ih sa svake strane kamina. Širok česterfildski kauč postavljen je blizu prozora. Za zastore odabrala je staromodni katun plavičaste boje jajčane ljuske, oslikan lijepim vazama cvi jeća i žutim pticama. Soba je sada, ocijenila je, posve u redu.

Nije se sasvim uselila, zato što su u kući još uvijek bili radnici. Trebalo je da svakog trenutka odu, ali Gwenda je točno ocijenila da neće otići dotle dok se sama ne useli u svoj dom.

Preinake su u kuhinji bile gotove, nove kupaonice otprilike isto tako. U pogledu daljnjeg uređenja Gwenda će još malko pričekati. Trebalo joj je vremena da se ogleda po svom novom domu i odluči za određen uzorak boja koje želi u spavaonici. Kuća je zaista bila potpuno u redu i nije bilo potrebe da učini sve odjednom.

U kuhinji se već smjestila gospođa Coher, ljubazna i umiljata žena, sklona tome da odbije Gwendino suviše demokratsko prijateljstvo, ali kada joj je Gwenda točno odredila njeno mjesto u kući, pristala je na popuštanje.

Tog jutra postavila je gospođa Coher poslužavnik s doručkom na Gwendina koljena dok je još sjedila u krevetu.

Kad u kući nema muškarca ustvrdi gospođa Coher žene vole doručkovati u krevetu. I Gwenda se pokorila tom tobožnjem engleskom običaju.

— Jutros imamo kajganu napomene gospođa Coher. Rekoste mi nešto o dimljenoj kolji, ali zacijelo vam ne bi bilo drago da vam je poslužim u spavaonici.

Ostavlja zadah. Poslužit ću vam je za večeru, kao paštetu, uz prženac.

— O, hvala vam, gospođo Coher.

Gospođa se Coher ljupko nasmiješi i htjede se povući.

Gwenda nije zausela veliku spavaonicu s dva kreveta. To će pričekati dok se ne vrati Ghil. Umjesto toga izabrala je sobu na kraju hodnika, onu s udubljenjem i zaobljenim prozorom na vrhu. U njoj je uistinu osjećala da je kod kuće i sretna.

Gledajući tako oko sebe, ona uzbuđeno uzvikne: Sviđa mi se ova soba.

Gospođa se Coher bezazleno obazre oko sebe.

— To je sasvim zgodna soba, gospođo, premda je mala. Prema rešetkama na prozoru rekla bih da je to nekoć zacijelo bila dječja soba.

— Nikad nisam pomislila na to. Možda jest.

Dakle, dobro reče gospođa Coher glasom punim razumijevanja i povuče se.

Kad u kući bude i gospodin, kao da je željela reći, tko zna? Djetinja nam soba može zaista ustrebat.

Gwenda pocrveni. Oгледа se po sobi. Dječja soba? Da, bila bi to lijepa dječja soba. Počela ju je u mislima namiještati. Velik ormar za

lutke ovdje uza zid. I niska škrinja s igračkama. U kaminu vatra koja veselo pucketa, a ispred njega visok štitnik, sa stvarima što se suše na prečki.

Ali ne ovakav ružan gorušičav zid. Ne, ona zeli imati šarene tapete. Nešto svijetlo i vedro. Male kitice poljskog maka, koje se izmjenjuju s kiticama različka Da, to bi bilo divno. Pokušat će pronaći takve tapete. Pouzdano osjeća da je takve tapete već negdje vidjela.

U sobi neće trebati mnogo pokušaja. Tu su dva ugrađena ormara, ali jedan je od njih, onaj u kutu, zaključan, a ključ je izgubljen. Površina ormara bila je zapravo prebojena, tako da se godinama nije otvarao. Morat će reći nekome od ljudi da ga otvori, prije nego odu. Ovako, kako je sada, nema dovoljno mjesta za odjeću.

Svaki dan osjećala je Hillside sve više svojim domom. Začuvši kroz otvoren prozor kako se netko mučno nakašljava te kratko i suho kašljuca, ona uzurbano završi doručak. Foster, živahni prigodni vrtlar, čija obećanja nisu uvijek bila pouzdana, mora da je danas ipak došao kao što je obećao.

Gwenda se okupala, obukla, navukla je suknju od tveeda i sveter te požurila u vrt. Foster je radio vani pred salonskim prozorom. Gwendin je prvi posao bio da na tom mjestu niz kamenjar dade napraviti puteljak. Foster je isprva bio tvrdoglav, i tvrdio da bi žutilovka morala ostati, a i vajgela, pa i jorgovan, ali Gwenda je bila uporna, i on se tada gotovo oduševio za svoj zadatak. On je pozdravi zadovolnim smijuljenjem.

— Čini se kao da se vraćate u stara vremena, gospođice. (Gwendu je uporno nasivao gospođicom.)

— Stara vremena? Kako?

Foster lupne lopatom o zemlju.

— Naišao sam na stare stepenice pogledajte kuda su prolazile točno onuda kuda ste željeli da prolaze. A netko ih je zasuo zemljom i

zasadio biljke. Bilo je to vrlo glupo reče Gwenda. Čovjek sa salonskog prozora želi imati vistu preko tratine i na more.

Fosteru nije sve baš bilo jasno u pogledu viste ali se oprezno i nerado slozi s njom.

— Pazite, neću reći da to nije bolje Omogućuje vam vidik a osim toga grmlje zamračuje salon. Ali, ipak, ono pruža i određeno zadovoljstvo nikad nisam vidio zdravije raslinje zutilovke. Jorgovana nema mnogo, ali njegove sadnice stoje novca a, pazite prestar je za presađivanje.

— O, znam. Ali ovako je mnogo, mnogo ljepše.

— Dobro. Foster se počeska po glavi. Mozda i jest.

— To će biti dobro reče Gwenda, kimnuvši glavom. I odjednom upita.

— Tko je ovdje živio prije Hengravea? Oni ovdje nisu bili dugo, zar ne?

— Zapravo su bili oko šest godina, ili otprilike toliko. Nisu bili odavle.

— A prije njih?

— Gospođice Elworths. Vrlo pobožan svijet. Vjernici lowchurch.

[1] Misije među paganima. Jednom je ovdje bio neki crni svećenik, velim vam. Bile su četiri gospođice i njihov brat ali on je vrlo rijetko i samo nakratko posjećivao sve te žene. Prije njih čekajte da razmislim, bila je tu gospođa Findevson a, ona je bila zaista otmjena, o da. Ona je bila odavle, živjela je ovdje prije nego što sam ja rođen.

— Je li umrla ovdje? upita Gwenda.

Umrkla je vani, u Egiptu ili negdje drugdje. Ali dopremili su je kući. Pokopana je gore na groblju. Ona je dala zasaditi ove magnolije i ove zanovijeti. I one pitospore. Voljela je cvjetno grmlje.

Foster nastavi. Tada još nisu bile sagrađe ne sve te nove kuće po brežuljku. Bio je to seoski predio. Tada nije bilo kina. I ni jedne od tih novih trgovina. Ni onog šetališta na obali. njegov je ton izrazavao neslaganje starijeg prema novotarijama. Promjene reče frknuvši prezirno. Same promjene.

— Ja smatram da se stvari moraju mijenjati reče Gwenda. A osim toga, danas je ovdje mnogo toga poboljšano, zar ne?

— Tako kazu. Ja to nisam primijetio. Promjene! On mahne rukom na lijevo, prema čempresovoj živici, kroz koju se nazirala neka zgrada.

— Nekoć je tamo bila seoska bolnica, davno reče on. Zgodno i prikladno mjesto. A onda su se sjetili sagraditi veliku zgradu, otprilike jednu milju izvan grada. Dvadeset minuta hoda, ako zeliš stići onamo na dan primanja posjeta ili tri penija za autobus. On još jednom mahne prema živici Tamo je sada djevojačka škola. Uređena prije deset godina. Vječne promjene. Ljudi danas iznajmljuju kuće i žive u njima deset, dvanaest godina, a onda odlaze. Nigdje ne nalaze mira. Kakvo je dobro u tome? Čovjek ne može ništa pošteno zasaditi, ako ne gleda daleko unaprijed.

Gwenda nježno pogleda magnoliju.

— Kao gospođa Findevson reče.

— Da. Ona je bila od one prave vrste. Došla je ovamo kao nevjesta, znate.

Odgojila djecu, poženila ih i poudavala, sahranila svog supruga, ljeti sakupljala ovdje oko sebe unučad i napokon preminula kad joj je bilo blizu osamdeset.

Fosterov je glas bio pun toplog odobravanja.

Gwenda se vrati u kuću s blaghim osmijehom.

Porazgovorila se s radnicima, a onda se vratila u salon, sjela za stol i napisala nekoliko pisama. Između pisama na koja je trebalo odgovoriti bilo je i pismo nekih Ghilsovih rođaka koji su živjeli u Londonu. Kad god je namjeravala otputovati u London, oni su je molili da dođe i ostane kod njih u njihovoj kući u Čelsiju.

Rajmond West bio je veoma poznati (više nego popularni) romanopisac, a njegova je žena Dzoan, koliko je Gwenda znala, bila slikarica. Bilo bi zgodno otići i ostati kod njih, ako bi oni moz da pomislili da je ona neka strašna malograđanka. Ni Ghil ni ja nismo nikakvi intelektualci, razmišljala je Gwenda.

Iz predsoblja odjeknu zvučan i svečan zvuk gonga. Taj gong u bogato izrezbarenom i savijenom crnom drvenom okviru, bio je jedan od vrijednih predmeta Ghilsove tetke. Pokazalo se da je gospođa Coher nalazila osobito zadovoljstvo u tom lupanju i uvijek je to činila svom snagom.

Gwenda rukama poklopi uši i iziđe.

Žustro krene preko salona prema zidu pokraj udaljenijega prozora a onda, uznemireno uzviknuvši, odjednom zastane. Učinila je to već treći put. Kao da je svaki put očekivala da će joj uspjeti proći kroz čvrst zid u blagovaonicu koja je bila u susjednoj sobi.

Vrati se preko sobe, iziđe u glavno predsoblje, pa iza ugla salonskog zida i onda prema blagovaonici. Bio je to dug zaobilazan put, i to bi zimi moglo biti nezgodno zato što u glavnom predsoblju ima propuha, a radijatori centralnog grijanja nalaze se samo u salonu, blagovaonici i u dvjema spavaonicama na gornjem katu.

Ne vidim, mislila je Gwenda u sebi kad je sjela za ljupki blagovaonički stol, koji je nedavno uz vrlo visoku cijenu kupila umjesto masivna četvrtastog mahagonijeva stola tetke Lavender, ne vidim zašto ne bih mogla dati da se probiju vrata iz salona u blagovaonicu. Govorit ću o tome s gospodinom Simsom danas po podne kada dođe.

Gospodin Sims bio je graditelj i dekorater, uvjerljiv čovjek srednjih godina, promukla glasa, koji je uvijek imao pripravnu malu bilježnicu da pribilježi svaku skupu zamisao koja bi mogla pasti na pamet njegovim poslodavcima. Upitan za savjet, gospodin se Sims živo suglasio.

— Najjednostavnija stvar na svijetu, gospođo Reed a i mnogo bolje rješenje, ako tako mogu reći.

— Hoće li to biti veoma skupo?

Sada je Gwenda malčice posumnjala u odobravanje i zanos gospodina Simsa.

Bilo je malih neugodnosti u pogledu nekih dodatnih troškova, koje gospodin Sims nije unio u prvotnu procjenu.

— Obična sitnica reče gospodin Sims blago i uvjerljivo svojim promuklim glasom. Gwenda se činila mnogo sumnjičavijom nego ikada prije. Upravo su je sitnice gospodina Simsa naučile da mora biti sumnjičava. Njegove nehajne procjene trebalo je pomno odvagnuti.

— Znete što, gospođo Reed reče gospodin Sims dodvorljivo reći ću Tavluru da to malo pogleda, popodne kad završi oblačionicu i tada ću vam moći točno reći.

Zavisi o tome kakvi su zidovi.

Gwenda se slozi. Napisala je pismo Džoani West zahvalivši joj na posivu, ali ispričavajući se da za sada ne može napustiti Dillmouth zato što želi nadgledati radnike. A zatim iziđe pred kuću, da prošetala uživajući u morskome povetarcu. Vratila se u salon, a iza ugla pojavila se Tajlor, predradnik gospodina Simsa, i pozdravila je s osmijehom.

— S ovim neće biti nikakvih poteškoća, gospođo Reed reče Ovdje su i prije bila vrata. Netko ih valda nije htio imati na tom mjestu i jednostavno ih je dao zazidati.

— Gwenda je bila ugodno iznenađena. Zaista je neobično, pomisli ona, što mi se uvijek činilo da su se tamo morala nalaziti vrata. Sjetila se kako je samopouzđano krenula prema njima za vrijeme ručka. Sjetivši se toga, osjeti posve izne nada drhtavicu od uznemirenosti. Kad čovjek dobro razmisli, zaista je prilično čudno. Zašto je s toliko sigurnosti osjetila da tamo moraju postojati vrata? S one strane na zidu nije bilo nikakva znaka da bi tamo mogla postojati vrata. Kako je pogodila znala da su vrata upravo tamo? Svakako da bi bilo prikladno kad bi se tamo nalazila vrata u blagovaonicu, ali zašto je uvijek tako nepogrešivo odlazila upravo prema tom određenom mjestu?

Mogla su isto tako biti napravljena na bilo kom drugom mjestu pregradnog zida, ali ona je uvijek kretala automatski, misleći na drugo, upravo prema onom mjestu gdje su vrata stvarno bila.

— Nadam se, pomisli Gwenda nelagodno, da nisam vidovnjak ili tako nešto. Kod nje nikada nije bilo ni najmanjih znakova da bi mogla biti medij. Nije bila od te vrste ljudi. Ili jest? Onaj puteljak vani, od terase dolje kroz kamenjar prema tratini. Je li ona na neki način znala da se tamo nalazio put kad je tako uporno trazila da se napravi baš na tom mjestu?

— Možda i jesam pomalo medij, pomisli Gwen da zbunjeno. Ili je u pitanju kuća?

Zašto je onog dana upitala gospođu Hengrave ima li u kući duhova?

— U kući nema duhova! To je tako draga kuća! S kućom sigurno nije ništa naopako. Ali, gospođu Hengrave kao da je ta ideja prilično iznenadila.

Ili je u njezinu ponašanju bilo tračka uzdržljivosti, ili opreza?

Zaboga, počinjem koješta zamišljati prekori se Gwenda. Prisili se da prenese misli na svoj razgovor s Taylorom.

Postoji još nešto doda ona. Jedan od ormara u mojoj sobi na gornjem katu prekriven je tapetama. Zelim da se otvori.

Čovjek pođe s njom gore i pregleda vrata.

Prebojen je više nego jednom prilikom reče on. Naložit ću nekome da vam ga sutra otvori, ako vam to odgovara.

Gwenda se slozi i Tajlor ode.

Te se večeri Gwenda osjećala rastrojenom i nervoznom. Sjedeći u salonu i pokušavajući čitati, bila je svjesna pucketanja pokućstva. Nekoliko puta osvrnula se preko ramena i za drhtala. Uporno je sebi govorila da nema ničega neobičnog s vratima i puteljkom. To su bile samo podudarnosti. U svakom slučaju bile su to posljedice obična zdravog razuma.

Nije to htela samoj sebi priznati, ali, osjećala se nervoznom kad je odlazila u krevet. Kad je napokon ustala, ugasila svjetlo i otvorila vrata prema predsoblju, otkrila je da se boji krenuti uza stepenice. Užurbano ih je gotovo pretrčala, projurila kroz hodnik i otvorila vrata svoje sobe. Kad se našla unutra, odjednom je osjetila kako je njezin strah jenjao i smirio se. Raznježeno se ogledala po sobi.

Ovdje se osjećala sigurnom, sigurnom i sretnom. Da, sad je ovdje, sad je sigurna. (Od čega sigurna, glupačo? upita samu sebe.) Pogleda prema pidžami prostrtoj na krevetu i spavaoničkim papučama ispod njega.

Stvarno, Gwenda, kao da ti je šest godina! Trebalo bi da imaš dječje cipelice s kunićevim krznom.

Legla je u krevet s osjećajem olakšanja i odmah zaspala.

Idućeg je jutra morala obaviti nekoliko po slova u gradu. Kad se vratila bilo je vrijeme za ručak.

— Čovjek je otvorio ormar u vašoj spavaonici, gospođo reče gospođa Coher unoseći ukusno pržen list, pire od krumpira i mrkvicu u vrhnju.

— Baš fino reče Gwenda.

Bila je gladna i uzivala je u ručku. Pošto je u salonu popila kavu, uputi se uza stepenice u svoju sobu. Prešavši preko sobe, otvori vrata kutnog ormara. Tada odjednom kratko i prestrašeno krikne i zastane zabezeknuta.

Unutrašnjist ormara otkrila je prvotne tapete na zidu koji je inače svuda bio obojen zučkastom zidnom bojom. Soba je nekoč bila obložena živahnim tapetama s biljnim uzorkom, slikarijama malih kitica crvenog maka koje su se izmjenjivale s kiticama plavog različka.

Gwenda je dugo tako stajala i buljila, a onda drščući krenula prema krevetu i sjela.

Nalazi se u kući u kojoj nikad prije bila nije, u zemlji koju nikad posjetila nije a samo prije dva dana legla je u krevet zamišljajući tapete za tu istu sobu a tapete što ih je zamislila savršeno se podudaraju s tapetama koje su na zidove nalijepljene tko zna kada!

Glavom su joj vrvjeli zbrkani odlomci tumačenja. Dunne, eksperimentat s vremenom gledanje unaprijed, umjesto unatrag.

Vrtni puteljak i spojna vrata još bi nekako mogla protumačiti kao običnu podudarnost ali u ovom slučaju ne može biti ni spomena o podudarnosti, čovjek ne može u mašti zamisliti zidne tapete sasvim određene šare i onda pronaći na vlas iste takve kakve je zamislio Ne, tu postoji neko objašnjenje koje joj je izmaklo i to da, to je plaši. Ona je od vremena do vremena gledala unatrag, umjesto unaprijed, unatrag u bivše stanje ove kuće. Svakog bi trenutka mogla ugledati nešto više nešto što ne zeli vidjeti Kuća ju je počela plašiti Ali, je li posrijedi kuća ili ona sama? Ne bi zeljela biti jedna od osoba koje

imaju priviđenja Ona duboko udahne, stavi na glavu šešir, obuče ogrtač i hitro klizne iz kuće. Na pošti je poslala slijedeći brzopis:

*WEST, ADWAJ SQUARE 19 CHELSEA LONDON.
MOGU LI PROMIJENITI ODLUKU I DOĆI SUTRA K VAMA.
GWENDA.*

Poslala ga je s plaćenim odgovorom.

3. Pokrij joj lice

Raymond West i njegova žena učinili su sve što su mogli da se mlada Ghilsova žena osjeća dobrodošlom. Nije bila njihova krivnja što je Gwenda u duši zaključila da je oni prilično zbunjuju. Gwenda je raširenih očiju zurila u Rajmonda, njegovu čudnu vanjštinu, tako sličnu nekom nasrtljivom gavranu, njegovu razvijorenu kosu, slušala je iznenadne uzlete njegovih prilično neshvatljivih izlaganja i postajala sve nervoznija. I on i Džoan kao da su govorili neki svoj vlastiti jezik.

Gwenda se nikad prije nije našla u nekoj tako intelektualnoj atmosferi, pa su joj praktički gotovo svi njihovi izrazi bili strani.

— Planirali smo da te povedemo na koju predstavu reče Raymond dok je Gwenda pila džin, a više bi voljela da je nakon svog putovanja dobila šalicu kave.

Gwenda se odjednom razvedri.

— Večeras balet u Sadlers Wellsu, a sutra priređujemo rođendansku proslavu za moju sasvim nevjerojatnu tetku Jane Vojvotkinja od Malfija, s Ghielgudom, a u petak jednostavno moraš vidjeti Oni su hodali bez nogu. Prevedeno s ruskoga apsolutno najznačajniji dramski komad u posljednjih dvadeset godina.

— Prikazuje se u malom Witmore Theatre. Gwenda izrazi svoju zahvalnost za te planove o njezinu provodu. Naposljetku, kad se Ghil vrati kući, ići će s njim na musicle i koješta drugo. Ona letimično prolista prospekt predstave Oni su hodali bez nogu, i pretpostavi da bi joj se mogla svidjeti jedino ju je malo uplašilo ono o značajnom komadu.

— Strašno će ti se sviđati moja tetka Jane reče Raymond. To je osoba koju bih mogao opisati kao savršen primjerak razdoblja. Viktorijanka do srži. Svi njesini toaletni stolovi imaju noge omotane

cicom. Živi na selu, u onoj vrsti sela gdje se nikad ništa ne događa, kao na nekom ustajalom jezercu.

— Jednom se tamo ipak nešto dogodilo re će njegova žena grubo.

— Obična drama strasti okrutna bez imalo tankoćutnosti.

— U ono te je vrijeme uzasno zabavljala podsjeti ga Džoan jedva trepnuvši očima.

— Ponekad uzivam u igranju seoskoga cricketa reče Rajmond dostojanstveno.

— U svakom slučaju, tetka Jane se istaknula prilikom tog umorstva.

— O, ona nije glupa. Obožava probleme.

— Probleme? upita Gwenda, odlepršavši u duhu u područje aritmetike.

Raymond odmahne rukom.

— Probleme svake vrste. Zašto je sitničareva žena jedne lijepe večeri ponijela na crkveni skup kišobran. Zašto su škrge konzerviranih morskih račića nađene tamo gdje su nađene, što se dogodilo s vikarovom stolom. Sve je to prava blagodan za tetku Jane. Pa ako budeš u zivotu imala bilo kakav problem, povjeri ga njoj, Gwenda. Ona će ti naći rješenje.

On se nasmije, a nasmije se i Gwenda, ali ne baš od srca. Predstavili su je tetki Jane, inače gospođici Marple, idući dan. Gospođica Marple bijaše privlačna stara ladi, visoka i mršava, rumenih obraza i plavih očiju, otmjena, prilično kićena ponašanja. U njezinim bi plavim očima često znao zasvjetlucati munjevit bljesak.

Poslije rane večere uz koju se pilo u zdravlje tetke Jane, uputili su se svi zajedno u His Majestys Theatre. U društvu su bila još dva muškarca, jedan vremešan umjetnik i jedan mlad odvjetnik. Vremešni umjetnik posvetio se Gwendi, a mladi je odvjetnik usmijerio

paznju na Džoan i gospođicu Marple, čije su ga primjedbe, kako se činilo, veoma zabavljale. U kasalištu se taj raspored ipak izmijenio. Gwenda je sjedila u sredini reda između Raymonda i mladoga odvjetnika.

Pogasiše se svjetla i predstava je počela.

Igrali su izvrsno i Gwendi se veoma svidjelo. Ona baš nije vidjela mnogo prvorazrednih kazališnih predstava.

Igra se približavala svršetku, došla je do onog vrhunskog trenutka strave.

Kroz nisko postavljeno svjetlo na rampi probijao se glumčev glas ispunjen tragičnošću izopačene i pokvarene duše.

— Pokrij joj oči. Oči su mi zaslijepljene, umrla je mlada .

Gwenda vrisnu.

Skoči sa sjedala, progura se naslijepo mimo ostalih do prolaza, pa kroz izlaz i uza stepenice, i tako sve do ulice. Nije se čak ni tada zaustavila, nego je u, slijepoj panici napola hodala, a napola trčala sve tamo do Haymarketa.

Tek kada je stigla na Piccadilli spazila je kako nailasi slobodan taksi, pozvala ga i ušla, rekavši adresu kuće u Čelsiju. Nesigurnim je prstima izvadila novac, platila taksi i uspela se stepenicama. Služavka joj otvori vrata i začu đeno je pogleda.

— Vratili ste se ranije, gospođo? Ne osjećate se dobro?

— Ja ne, da pozlilo mi je.

— Želite li nešto, gospođo? Malo konjaka?

— Ne, ništa. Idem ravno u krevet.

Otrči usa stepenice da izbegne druga pitanja.

Svuče odjeću, ostavi je u gomili na podu i zavuče se u krevet. Ležala je tako sva uzdrhtala, srce joj je udaralo, oči zurile u strop.

Nije čula kako su se ponovo otvorila vrata dolje u prizemlju, ali nakon kojih pet minuta otvoriše se vrata i uđe gospođica Marple. Nosila je dvije boce vruće vode, tutnute pod mišice, i šalicu u ruci.

Gwenda sjedne u krevetu, nastojeći da zaustavi svoje drhtanje.

— Oh, gospođice Marple, strašno mi je zao. Ne znam što bilo je to ružno s moje strane. Jesam li ih jako ozlovoljila?

— Nemojte se sada za to brinuti, drago dijete reče gospođica Marple. Samo se lijepo toplo utušajte s ovim bocama tople vode.

— Stvarno mi nisu potrebne boce s toplom vodom.

— O, da, jesu. Ostavimo to. A sada popijte ovu šalicu čaja.

Bio je vruć, jak i previše zašećeren, ali Gwen da ga je poslušno popila.

Drhturenje je sada bilo slabije.

— A sada lijepo ležite i pokušajte zaspati reče gospođica Marple. Doživljeli ste šok, znate. Razgovarat ćemo o tome ujutro. Neka vas ništa ne zabrinjava. Samo lijepo spavajte.

Ona navuče na Gwendu pokrivač, nasmiješi se, potapša je i i siđe.

— Dolje je Raymond uzrujano govorio Džoani: Što se, zaboga, dogodilo s tom djevojkom? Osjeća li se bolesnom, ili što?

— Dragi moj Raymonde, ne znam, jednostavno je vrisnula! Pretpostavljam da je komad za nju bio suviše jezovit.

Da, svakako, Webster jest pomalo sablastan. Ali nikad ne bih pomislio U trenutku kad je u sobu ušla gospođica Marple oni ušute.

— Je li joj sada bolje?

— Da, mislim da jest. Doživjela je tezak šok, znate.

— Šok? Samo od gledanja obične jakobinske drame?

— Mislim da je u tome bilo nešto mnogo značajnije reče gospođica Marple zamišljeno.

Doručak su Gwendi poslali gore. Popila je malo kave i gricnula komadić prženca. Kad je ustala i sišla, Džoan je već bila otišla u studio, Raymond se zatvorio u svoju radnu sobu, i jedino je gospođica Marple sjedila kraj prozora, s kojega se pružao pogled na rijeku; bila je revno zaokupljena pletivom.

Kad je Gwenda ušla, pogleda je s blagim osmijehom.

— Dobro jutro, draga moja. Nadam se da se osjećate bolje.

— O, da, osjećam se posve dobro. Ne znam, kako sam samo mogla prošle večeri napraviti od sebe takvu savršenu budalu. Ljute li se oni da li se jako ljute na mene?

— Ma ne, draga moja. Oni to potpuno razumiju.

— Što razumiju?

Gospođica je Marple pogleda preko svog pletiva.

— To da ste sinoč doživjeli težak šok. I doda blago. Ne bi li bilo bolje da mi ispričate sve o tome?

Gwenda je neprekidno hodala gore dolje.

— Mislim da bi bilo bolje da odem psihijatru, ili tako nešto.

— Dakako ima u Londonu izvanrednih specijalista za psihičke poremećaje. Ali, jeste li sigurni da je to potrebno?

— Pa mislim da me obuzima ludilo. Sigurno me obuzima ludilo.

Vremešna sobarica uđe u sobu s brzojavom na poslužavniku i pruži ga Gwendi.

— Momak želi znati hoćete li odgovoriti, gospođo.

Gwenda razdere i otvori omotnicu. Brzojav joj je poslan iz Dillmoutha.

Zurila je u njega trenutak dva kao da ništa ne razumije, a onda ga zgužva u lopticu.

— Nema odgovora reče mehanički.

Služavka iside iz sobe.

— Nadam se da vijesti nisu loše, draga?

— Javlja mi se Ghil moj suprug. Leti kući. Bit će ovdje za otprilike tjedan dana.

— Glas joj je bio zbunjen i jadan. Gospođica se Marple tiho i lako nakašljala. Pa to je svakako veoma lijepo, zar ne?

— Je li? Sada, kad nisam sigurna jesam li luda ili nisam? Ako sam luda, nisam se nikad smjela udati za Ghilsa. A tu je i kuća i sve ostalo. Ne mogu se više vratiti onamo. O, ne znam što da uradim.

— Gospođica Marple potapša dlanom po divanu, pozivajući je da sjedne.

Sjednite sada radije ovamo, draga moja, i jednostavno mi ispričajte sve.

Gwenda prihvati taj poziv s osjećajem nekog olakšanja. Istresla je iz sebe cijelu pripovijest, počevši prvo od toga kako je razgledala Hillside, pa sve do događaja koji su je zbunili, a onda i zabrinuli.

— I tako sam postala prilično uplašena završi. Pa sam pomislila da je najbolje da odem u London da pobjegnem od svega toga. Ali, vidite, ne mogu pobjeći od toga. To me slijedi. Prošle večeri ona sklopi oči i zamišljeno ušuti.

— Prošle večeri? potakne je gospođica Marple.

— Usuđujem se reći da mi nećete vjerovati reče Gwenda, govoreći veoma brzo. Mislit ćete da sam histerična ili čudna ili nešto slično. Dogodilo se to posve neočekivano, na samom kraju. Predstava mi se svidjela. Više uopće nisam mislila na kuću. I tada je došlo to kao grom iz vedra neba kad je glumac rekao one riječi Ona ponovi dubokim drhtavim glasom: Po krij joj oči, oči su mi zaslijepljene, umrla je mlada.

— Ponovno sam se našla gore na stepe nicama, kako kroz stepenišnu ogradu gledam dolje u predsoblje i vidim je kako ondje leži. Ispružena mrtva. Kosa joj je bila posve zlatna, a lice potpuno potpuno plavo! Bila je mrtva, ugušena, i netko je te riječi rekao tim istim strašnim zburadim tonom i vidjela sam njegove ruke sive, naborane ne ruke... nego majmunske šape Bilo je užasno, kažem vam. Bila je mrtva.

— Gospođica Marple upita blago: Tko je bio mrtav?

— Odgovor je bio brz i mehaničan.

— Hellen...

4. Hellen

— Gwenda je trenutak zurila u gospođicu Marple, a onda zabaci kosu s čela.

Zašto sam to rekla? reče. Zašto sam rekla Hellen? Ja ne poznajem nikakvu Hellen!

Ona zdvojnomo kretnjom spusti ruke.

— Vidite reče ja sam luda! Umišljam kojekakve stvari. Događa mi se da vidim stvari kojih nema. Najprije su to bile samo tapete ali sada su to mrtva tijela. Moje se stanje, dakle, pogoršava.

— Nemojte za sada preuranjivati sa zaključcima, draga moja...

— Ili se pak radi o kući. Kuću opsjedaju duhovi ili je začarana ili slično Vidim ono što se tamo dogodilo ili pak ono što će se tamo dogoditi a to bi bilo još gore.

Možda će tamo tek biti ubijena žena koja se zove Hellen Samo što mi nije jasno, ako je kuća opsjednuta, zašto vidim te grozne stvari i kad sam izvan nje. I tako zaista mislim da bez sumnje ja postajem čudna. I bit će najbolje da psihijatra posjetim odmah još jutros.

— Pa, naravno, draga Gwenda, to možete učiniti uvijek, kad iscrpите svaki drugi način pri stupa, ali ja osobno mislim da je uvijek bolje najprije ispitati ona najjednostavnija i najopćenitija tumačenja. Dajte da do kraja razjasnimo činjenice. Dogodila su se tri presudna neugodna slučaja koji su vas uznemirili. Puteljak u vrtu, koji je zasut zemljom i zasađen, ali vi ste ipak osjećali da mora biti tamo; vrata koja su bila zazidana, i tapete koje ste zamislili savršeno točno i u pojedinosti, a da ih nikad niste vidjeli. Je li točno?

— Jest.

— Dakle, najlakše i najprirodnije objašnjenje bilo bi to da ste ih već prije zaista vidjeli.

— U prijašnjem životu, mislite?

— Pa, ne mislim, draga moja. Mislila sam u ovom životu. Mislim da bi to mogla biti stvarna sjećanja.

— Ali ja do prije mjesec dana nikad nisam bila u Engleskoj, gospođice Marple.

— Jeste li posve sigurni u to, draga moja?

— Naravno da sam sigurna. Živjela sam cijeli Život blisu Christchurcha u Novoj Zelandiji.

— Jeste li tamo rođeni?

— Ne, rođena sam u Indiji. Moj otac bio je britanski oficir. Majka mi je umrla godinu dvije poslije mog rođenja i otac me je tada poslao u Novu Zelandiju njezinoj rodbini na odgoj. A onda je nakon nekoliko godina i on umro. Ne sjećate se kako ste iz Indije došli u Novu Zelandiju?

— Zapravo ne. Ali sjećam se, strašno nejasno, da sam bila na brodu. Sjećam se nekih okruglih prozora brodskih odušaka, pretpostavljam. I čovjeka u bijeloj uniformi, crvena lica i plavih očiju, i s biljegom na obrazu nekom brazgotinom, pretpostavljam. On me je znao bacati u zrak i sjećam se da sam se toga malo plašila a malo sam to voljela. Ali sve su to samo ulomci.

— Sjećate li se dadilje ili svoje ajah?

— Ne sjećam se ajah nego Dadi. Sjećam se Dadi, zato što je kod nas ostala dosta dugo sve do moje pete godine. Izrezivala je patke od papira. Da, i ona je bila na brodu. Grdila me što sam vrištala kad me je kapetan ljubio, jer nisam voljela njegovu bradu.

— No, ovo je veoma zanimljivo, draga; vidite, zato što miješate dva različita putovanja. U jednom, kapetan ima bradu, a u drugom, crveno lice i brazgotinu na obrazu.

— Da prizna Gwenda pretpostavljam da je zaista bilo tako.

— Meni se čini mogućim reče gospođica Marple da vas je otac, pošto vam je umrla majka, najprije sam odveo sa sobom u Englesku i da ste tada zaista živjeli u toj kući, u Hillsideu. Ispričali ste mi, kao što znate, da ste tu kuću osietili kao svoj dom, čim ste ušli u nju. A ona soba koju ste odabrali za spavanje, vjerojatno je bila vaša dječja soba .

— To je bila dječja soba. Na prozorima se nalaze rešetke.

— Evo, vidite. U njoj su bile one lijepe vesele tapete s različcima i makovima.

Djeca se veoma dobro sjećaju zidova svojih dječjih soba. Ja sam se uvijek sjećala žutoljubičastih perunika na zidovima svoje dječje sobe, a ipak, vjerujem da je bila pretapetirana kad sam imala jedva tri godine.

— I zato sam odmah pomislila na igračke, kuću za lutke i ormar za igračke?

— Da.

— Pa onda kupaonica. Kada s mahagonijevom oplatom. Rekli ste mi da ste pomislili na to kako u njoj plove patkice, čim ste je spazili.

— Gwenda reče zamišljeno: Istina je da mi se odmah učinilo da točno znam gdje se što nalazi kuhinja i ormar za rublje. I da sam stalno mislila da između salona i blagovaonice postoje vrata. Ali sigurno je sasvim nemoguće da sam došla u Englesku i stvarno kupila onu istu kuću u kojoj sam nekoč davno živjela.

— To nije nemoguće, draga. To je samo veoma neobična podudarnost, a neobične se podudarnosti događaju. Vaš je suprug želio kuću na južnoj obali, vi ste je tražili i prošli ste mimo kuće koja je u vama probudila uspomene i privukla vas.

Bila je odgovarajuće veličine i umjerene cijene i tako ste je kupili. Ne, to nije ne znam kako nevjerojatno. Da je kuća bila samo, kao što se kaže (možda točno), opsjednuta, mislim da biste reagirali sasvim drugačije. Ali u vama se nije probudio nikakav osjećaj nasilja, ni odbojnosti, osim, tako ste mi bili rekli, u jednom jedinom određenom trenutku, a to je bilo onda kad ste se upravo uputili niza stepenice i pogledali dolje u predsoblje.

— U Gwendinim se očima ponovo pojavi neki prestrašen izraz.

— Ona reče: Vi mislite da da je i Hellen da je i to također istina?

— Gospođica Marple odgovori veoma blago: Pa, mislim, draga moja Mislim da se moramo suočiti s pretpostavkom, ako je i sve ostalo sjećanje, da je i to također sjećanje...

— Da sam stvarno vidjela nekoga tko je bio ubijen ugušen i ležao ondje mrtav?

— Ne bih rekla da ste pouzdano znali da je bila ugušena, to vam je sugerirala sinoćnja predstava i poklopila se s vašim zrelim poimanjem što treba da znači plavo zgrčeno lice. Mislim, da i sasvim nedoraslo dijete, bauljajući niza stepenice, može spoznati nasilje, smrt i zlo i povezati ih s određenim nizom riječi mislim, naime, da nema sumnje u to da je ubojica stvarno rekao te riječi. To je za dijete mogao biti veoma ozbiljan šok. Djeca su neobična mala bića. Ako se jako prestraše, osobito nečega što ne razumiju, ona ne govore o tome. Ona to potisnu u sebe. Ona to, prividno, zaboravljaju. Ali sjećanje duboko u njima još uvijek živi.

— Gwenda duboko udahne.

— Vi, dakle, mislite da se to dogodilo i meni? Ali zašto se ja sada ne mogu sjetiti svega?

— Čovjek se ne može sjećati po narudžbi. A kad to pokušava, sjećanje se često gubi. Ali mislim da postoje neke indikacije da se sve dogodilo upravo tako.

Na primjer, kad ste mi malo prije govorili o svom sinoćnjem doživljaju u kazalištu, upotrijebili ste veoma indikativan obrat riječi. Rekoste da vam se činilo kao da gledate kroz stepenišnu ogradu a prirodno, kao što znate, odrastao čovjek ne može gledati dolje u predsoblje kroz stepenišnu ogradu, nego preko nje. Samo dijete može vidjeti kroz nju.

— To je vrlo bistro od vas reče Gwenda s odobravanjem.

— Te su male pojedinosti veoma značajne.

— Ali, tko je bila Hellen? upita Gwenda zbunjeno.

— Recite mi, draga moja, jeste li još uvijek sigurni da je to bila Hellen?

Jesam To je strašno čudno, zato što ne znam tko je Hellen ali u isto vrijeme znam mislim da znam da je to tamo ležala Hellen Kako da saznam više o tome?

— Dakle, ja mislim da je potpuno jasno da bi trebalo pouzdano utvrditi jeste li kao dijete ikad bili ili ste mogli biti u Engleskoj. Vaša rodbina...

— Gwenda je prekinu. Tetka Alison. Ona bi to morala znati, sigurna sam. Ja bih joj onda odmah poslala avionsko pismo.

— Izlozite joj okolnosti koje su se dogodile i primorale vas da utvrdite jeste li ikad bili u Engleskoj. Možda ćete avionskom poštom pri miti odgovor još prije nego što stinje vaš suprug.

— O, hvala, gospođice Marple. Strašno ste ljubazni. I nadam se da su vaše pretpostavke točne. Jer ako je tako, dakle, bilo bi posve u redu. Mislim, ne bi bilo ničega neprirodnoga.

Gospođica Marple se nasmiješi. Nadam se da će sve uspjeti kao što misli mo. Ja ću prekosutra otići u posjet nekim svojim starim prijateljima u sjevernu Englesku. Na po vratku ću, za kojih desetak dana proći kroz London. Ako vi i vaš muž budete tada ovdje, ili ako primite odgovor na svoje pismo, veoma bi me zanimalo da saznam rezultat.

— Dakako, draga gospođice Marple! Svakako bih voljela da upoznate Ghilsa.

On je strašno zgodan. Pa ćemo se prijateljski porazgovarati o svemu.

Gwendin se duh sada posve oporavio. Gospođica Marple ipak je izgledala zamišljena.

5. Umorstvo gledano unatrag

Otprilike deset dana poslije toga ušla je gospođica Marple u mali hotel u Majfairu, gdje su je mladi gospodin i gospođa Reed srdačno primili.

— Gospođice Marple, ovo je moj suprug, Ghilse, ne mogu ti reći kako je gospođica Marple bila ljubazna prema meni.

— Uistinu mi je drago što sam vas upoznao, gospođice Marple. Čuo sam da je Gwendu obuzela takva panika da je malo trebalo pa da se nađe u duševnoj bolnici.

— Blage plave oči gospođice Marple blagonaklono su mjerile Ghilsa Reeda.

Vrlo privlačan mlad čovjek, visok i svjetlokos, koji je od vremena do vremena, na neki neodoljivo drag način, gubio svoju prirodenu povučenost. Zapazila je njegov odlučan podbradak i građu vilice.

— Popit ćemo čaj u malom salonu, onom sjenovitom reče Gwenda. Onamo nikada nitko ne dolazi. A tada možemo gospođici Marple pokazati pismo tetke Alison.

— Da doda ona, pošto je gospođica Marple naglo pogleda. Stiglo je, i sve je gotovo do slovice onako kao što ste vi mislili.

Kad su popili čaj, ona rasklopi avionsko pismo i počne čitati.

Draga Gwenda, (pisala je gospođica Danby)

Strahovito sam se uznemirila kad sam čula kroz kakva si teška iskušenja prošla. Da ti kazem istinu, iz mog je pamćenja zaista sasvim izbljedjela činjenica da si ti stvarno neko kratko vrijeme, dok si bila dijete, boravila u Engleskoj.

Tvoja majka, moja sestra Megan, sreća je tvoga oca, majora Hal idaya, dok je bila u posjetu kod nekih naših prijatelja koji su u to vrijeme živjeli u Indiji. Oni su se tamo vjenčali i tamo si ti rođena. Otprilike dvije godine nakon tvog rođenja tvoja je majka umrla. Za nas je to bio velik udarac pa smo pisali tvom ocu, s kojim smo se inače dopisivali, ali kojega zapravo nikad nismo vidjeli, moleći ga da te povjeri našoj brizi, zato što bismo bili više nego sretni da ziviš kod nas, a i zato što je kao oficir možda bio prilično bespomoćan s malom djevojčicom. Tvoj otac je to ipak odbio javljajući nam da je napustio vojnu službu i da se s tobom vraća u Englesku. Rekao je da se nada da ćemo ga jednom ondje posjetiti.

Saznala sam da je tvoj otac na povratku kući sreo neku mladu ženu, zagrijao se za nju, i vjenčao se s njom čim se vratio u Englesku. Ta ženidba, koliko sam mogla rasabрати, nije bila sretna, a čula sam da su se otprilike poslije godinu dana rastali. I tada nam je tvoj otac pisao i pitao nas jesmo li još uvijek voljni da ti pružimo dom. Ne moram ti uopće govoriti, draga moja, kako smo bili sretni što to možemo učiniti. Poslali su te k nama u pratnji neke engleske dadilje, a tvoj je otac u isto vrijeme prenio na tebe veći dio svog imetka i napomenuo nam da možeš zakonski uzeti i naše ime.

To nam se, moram pri znati, učinilo malo neobičnim, ali vjerovali smo da je učinjeno u najboljoj namjeri i da te na taj način želi učiniti još prisnijim članom naše porodice ali mi ipak nismo prihvatili taj prijedlog.

Otprilike poslije godinu dana tvoj je otac umro u bolnici. Pretpostavljam da je saznao loše vijesti o svom zdravlju još onda kad te je slao k nama.

Bojim se da ti ne mogu reći gdje si prije toga živjela sa ocem u Engleskoj. Na njegovu je pismu, naravno, stajala i njegova tadašnja adresa, ali otada je prošlo osamnaest godina i mislim da se čovjek ne može sjećati takvih pojedinosti. Znam da je to bilo negdje na jugu Engleske i mislim da bi mogao biti u pitanju Dillmouth.

Nekako mi je nejasno ostalo u sjećanju da je to bio Dartmouth, ali ta su dva imena ipak slična.

Vjerujem da se tvoja pomajka ponovo udala, ali ne sjećam se njena imena, pa čak ni djevojačkog, ako ga je tvoj otac spomenuo u prvom pismu, obavještavajući nas o svojoj ponovnoj ženidbi. Mislim da smo se malo ljutili na njega što se tako brzo ponovo ženi, ali, dakako, poznato je da je na brodu utjecaj blizine veoma jak a on je osim toga možda mislio da će to biti dobro za tebe.

Čini se glupim s moje strane što ti nisam spomenula da si živjela u Engleskoj, čak i ako se ti toga nisi sjećala, ali, kao što kažem, sve je to izhlapilo iz mog pamćenja. Za mene je bilo važno jedino to da je tvoja majka u Indiji umrla i da si ti ubrzo došla k nama i živjela kod nas.

Nadam se da je sada sve razjašnjeno?

Vjerujem da će ti se Ghil uskoro moći pri družiti. Teško je za vas oboje što ste u prvim mjesecima braka tako odvojeni.

Sve ostale novosti o meni u slijedećem pismu, zato što ovo šaljem na brzinu kao dogovor na tvoj brzoglav.

Voli te tvoja tetka,
Alison Danby.

PS. Nisi mi rekla kakvo je bilo tvoje teško iskušenje.

— Vidite reče Gwenda, - Gotovo navlas onako kao što ste pretpostavili.

Gospođica Marple poravna tanak list papira.

— Da da, doista. Najjednostavnije objašnjenje. Zaključila sam, znate, da je ono, često, najtočnije.

— Dakle, veoma sam vam zahvalan, gospođice Marple reče Ghil. Jadna je Gwenda bila posve zbunjena, a moram priznati da sam čak i ja bio prilično zabrinut misleći da je Gwen da vidovita ili medij ili tako nešto.

— To bi kod žene mogla biti prilično neugodna osobina reče Gwenda. Osim ako nisi uvijek provodio savršeno besprijekoran život.

— Na sreću, jesam reče Ghil.

— A kuća? što namjeravate s kućom? upita gospođica Marple.

— O, tu nema problema. Sutra odlazimo dolje. Ghil umire od želje da je vidi.

— Ne znam da li to možete shvatiti, gospođice Marple reče Ghil ali sad je još vrednija, zato što imamo u svojim rukama prvorazredno zagonetno umorstvo.

Zapravo na našim ulaznim stepenicama, ili još točnije u našem predsoblju.

— Razmišljala sam o tome, da reče gospođica Marple polako.

— A Ghil jednostavno voli detektivske priče priklopi Gwenda.

— Pa, ja mislim, da se tu stvarno radi o de tektivskoj priči. Nasred predsoblja, les predivne ugušene žene. O njoj se ne zna ništa osim njezina imena. Naravno, znam da je otada prošlo gotovo dvadeset godina. Poslije toliko vremena neće se zacijelo naći nikakav ključ te zagonetke, ali o tome se može barem razmisliti, i pokušati otkriti neku nit. Ali! Znam da zagonetku nećemo uspjeti riješiti .

— Mislim da biste mogli upadne gospođica Marple. čak i poslije osamnaest godina. Da, mislim da biste mogli.

— Svakako nikome neće naškoditi ako se zbilski potrudimo?

Ghil zastane ozarena lica.

Gospođica Marple nelagodno se promeškolji, lice joj je bilo ozbiljno gotovo zabrinuto.

— Ali moglo bi vam i te kako naškoditi reče ona. Ja bih vam oboma savjetovala o da, ja bih vam uistinu ozbilno savjetovala da sve to ostavite na miru.

— Da sve to ostavimo na miru? Vlastito zagonetno umorstvo ako je to bilo umorstvo?

— Mislim da je to bilo umorstvo. Ja bih ga upravo zato ostavila na miru.

Umorstvo nije uistinu nije nešto što bi se smjelo shvatiti olako.

— Ghil reče: Ali gospođice Marple, kad bi svi tako mislili.

— Ona ga prekine. O, znam. Ima slučajeve kad nam je to dužnost kad je optužena neka nevinna osoba kad se sumnja na neke druge ljude kad je na slobodi opasan zločinac koji bi mogao još nekoga ubiti. Ali vi morate shvatiti da je to umorstvo sada već ipak daleka prošlost. Pretpostavimo da se za to umorstvo nije saznalo na ime, da jest, čuli biste o njemu sasvim dovoljno od svog starog vrtlara ili nekog drugog ondje dolje umorstvo, ma kako se ono davno dogodilo, uvijek predstavlja zanimljivu novost. Ne, mrtvac mora da je nekako bio uklonjen i na sve se to nikad nije posumnjalo. Jeste li sigurni jeste li stvarno sigurni, da ste dovoljno pametni da sve to opet iskopate iz zaborava?

Gospođice Marple uzvikne Gwenda govorate kao da vas to stvarno zabrinjava?

— I zabrinjava me, draga moja. Vi ste dvoje veoma zgodnih i dragih mladi ljudi (ako mi dopuštate da tako kazem). Tek ste nedavno vjenčani i sretni ste jedno uz drugo. Nemojte, molim vas, početi otkrivati stvari koje bi vas mogle da, koje bi vas mogle kako da kažem, koje bi vas mogle uznemiriti i unesrećiti.

Gwenda se zabulji u nju. Mislite na nešto određeno na nešto na što vi zapravo ciljate?

— Ne ciljam ni na što, draga. Samo vam sa vjetujem (zato što već dugo živim i znam kako se ljudsko biće može uznemiriti) da sve to osta vite na miru. To vam je moj savjet: ostavite to na miru.

— Ali to se ne može ostaviti na miru. Sad je Ghilsov glas imao drugačiji, ozbiljniji prizvuk. Hilside je naša kuća, Gwendina i moja, i u toj kući netko je ubijen, ili mi bar tako vjerujemo. Ja se ne mogu pomiriti s tim da se u mojoj kući dogodilo umorstvo i da u vezi s tim ništa ne poduzmem, pa čak ni onda ako se to dogodilo prije osamnaest godina!

— Gospođica Marple uzdahne. Žao mi je. Vjerujem da bi većina mladih srčanih ljudi osjećala isto tako. Štoviše, to mi je s vaše strane simpatično, gotovo da vam se divim zbog toga. Ali voljela bih da, uistinu bih voljela da to ne učinite.

Idućeg dana proširila se selom St. Mary Mead novost da je gospođica Marple opet kod kuće. Vidjeli su je u High Streetu oko jedanaest sati. Deset minuta prije dvanaest navratila je u župni dvor. Tog su poslijepodneva tri mjesne čavrljave gospođe navratile k njoj da čuju njezine dojmove iz sjajne Metropole, a kad su tako dale svoj obol pristojnosti, bacile su se i same na pojedinosti o neizbježnom sukobu oko tezge s ručnim radom prilikom svetkovine te o smještaju šatora za čaj.

Poslije toga, te iste večeri, mogla se gospođica Marple, kao i uvijek, vidjeti u svom vrtu, ali ovom je prilikom njezina paznja bila više posvećena plijevljenju korova nego djelatnosti susjeda. Bila je rastresena za vrijeme svog umjerenog večernjeg obroka i činilo se da jedva čuje zivahan izvještaj svoje male sluzavkice Eveline o ljubavnim dogodivštinama mjesnog ljekarnika. Idućeg je dana još bila rastresena, i to je dvojetroje ljudi, uključujući i vikarovu ženu, primijetilo. Te je večeri gospođica Marple izjavila da se ne osjeća baš dobro, pa je legla u krevet.

Idućeg jutra poslala je po doktora Haydoha.

Dr. Haydoh bio je mnogogodišnji liječnik, prijatelj i saveznik gospođice Marple. Saslušao je njezin izvještaj o simptomima boljetice, pregledao je, a onda se zavalio u naslonjač i mahnuo prema njoj stetoskopom.

— Za ženu vaših godina reče i usprkos vašoj prividnoj krhkoj vanjštini, vi ste u izvanredno dobroj kondiciji.

— Ja sam sigurna da je moje opće zdravlje dobro uzvratilo gospođica Marple.

Ali priznajem da se osjećam malčice klonulom.

— Pa kad se posvuda skitate. Do u kasnu noć po Londonu.

— To, svakako. Mislim da je London danas pomalo zamoran. A zrak je u njemu tako istrošen. Daleko od svježeg primorskog zraka.

— Zrak je u St. Mary Meadu zdrav i svjež.

— Ali je često vlažan i prilično sparano. Zapravo, ne osvježava, znate.

Dr. Haydoh je pogleda s većim zanimanjem.

— Dat ću da vam se donese kakav tonik reče uslužno.

— Hvala, doktore. Eastonski je sirup uvijek vrlo djelotvoran.

— Nije potrebno, ženo, da vi umjesto mene govorite što da vam propišem.

— Pitala sam se kako bi bilo kad bih, možda, otišla na promjenu zraka ?

Gospođica Marple gledala ga je upitno svojim bezazlenim plavim očima.

— Pa tek što ste proveli tri tjedna na putu.

— Znam. Ali u Londonu koji, kao što kazete, čovjeka uzrujava. A osim toga, to je sjeverno industrijsko područje. Nije to kao svježi morski zrak.

— Doktor Haydoh počne spremati stvari u torbu. A onda se s osmijehom okrene prema njoj.

— Recite mi molim vas zašto ste poslali po mene reče. Lijepo mi recite što želite i ja ću to onda za vama ponoviti. Vi želite moje profesionalno mišljenje da vam je potreban morski zrak.

— Znala sam da ćete me shvatiti reče mu gospođica Marple zahvalno.

— Morski je zrak predivna stvar. Najbolje bi bilo da odete ravno u Eastbourne, inače je vaše zdravlje ozbiljno ugroženo.

— Eastbourne je, mislim, suviše hladan. Sprudovi, znate.

— Onda Bournemouth, ili otok Wight.

Gospođica ga Marple pogleda i trepne očima.

— Uvijek sam smatrala da su manja mjesta mnogo ugodnija.

Doktor Hajdoh ponovo sjedne.

— Postajem sve znatijeliji. Na koji obalski gradić mislite?

— Pa, mislila sam na Dillmouth.

— Zgodno malo mjesto. Prilično mrtvo. Zašto Dillmouth?

Gospođica Marple je trenutak dva šutjela. Pogled njezinih očiju ponovo je postao zabrinut. A onda reče:

— Pretpostavite da jednoga dana, slučajno, otkrijete činjenicu koja vam po svemu sudeći ukazuje na to da se prije mnogo godina devetnaest ili dvadeset dogodilo umorstvo. Tu činjenicu znate samo vi, nikad se na nešto slično nije posumnjalo, niti se o tome pripovijedalo. što biste vi učinili u takvom slučaju?

— Zapravo, umorstvo gledano unatrag.

— Upravo tako.

Dr Hajdoh na trenutak razmisli.

— Ne radi se ni o kakvoj sudskoj omašci? Nitko nije nevin stradao zbog toga zločina?

— Koliko se zna, nije.

— Hm. Umorstvo gledano unatrag. Usnulo umorstvo. Dakle, reći ću vam. Ja bih to usnulo umorstvo ostavio da spava to bih učinio. Opasno je trošiti vrijeme na umorstvo. To bi moglo biti veoma opasno.

— Toga se i ja bojim.

— Ljudi kazu da ubojica uvijek ponavlja svoj zločin. Ali, to nije istina. Ima osoba koje izvrše zločin, nekako se uspiju iz njega nekažnjeno izvući i onda prokleta brizno paze da nikad više ne izlažu svoju glavu opasnosti. Ne bih rekao da ikad poslije toga žive sretno ne vjerujem u to - mnogovrsne su kazne. Ali sve je barem prividno u redu. Možda je tako bilo i u slučaju Madeleine Smith ili pak u slučaju Lizzi Borden. U slučaju Madeleine Smith nije bilo dokaza, a Lizzi je bila oslobođena krivnje ali mnogi ljudi vjeruju da su obje žene bile krive. Mogao bih vam navesti i druge. Oni nikad ne ponavljaju svoj zločin jedan im je zločin pružio ono što su željeli i oni su zadovoljni. Ali pretpostavimo da im zaprijeti neka opasnost? Uzmimo da je i vaš ubojica, tko bio da bio, jedan od te vrste.

— Izvršio je zločin i izvukao se iz njega te nitko ništa ne sumnja. Ali pretpostavimo da netko po tome počne čeprkati, da počne kopkati po stvarima, izvrtati kamenje i ispitivati puteve i naposljetku, možda, natrapa na cilj.

— Što će vaš ubojica učiniti poslije svega? Hoće li se jednostavno mirno smješkati dok se hajka bude sve više i više približavala? Ne, ako baš nije neizbježno, ja bih rekao ostavite sve to na miru. I ponovi svoju prijašnju rečenicu: Ostavite usnulo umorstvo da spava.

I doda uvjerljivo: A to nalažem i vama. Ostavite sve to na miru.

— Ali u to nisam upletena ja. Radi se o dvoje veoma drage djece. Dopustite da vam ispričam!

Ona mu počne pričati svoju pripovijest, a Haydoh ju je pažljivo slušao.

Neobično reče, kad je završila. Neobična podudarnost. Sve je to veoma neobično.

Pretpostavljam da vam je jasno što bi sve iz toga moglo izići?

— O svakako. Ali mislim da to za sada njima nije postalo jasno.

— To bi im moglo donijeti mnogo neugodnosti i mogli bi požaliti što su se uopće uplitali u sve to. To mora ostati obiteljska tajna. A ipak, znate, ja posve lako mogu razumjeti stajalište mladoga Ghilsa. Do vraga, ja ni sam ne bih mogao sve to ostaviti na miru. Pa čak i sada, zanima me.

— On ušuti i ozbiljno pogleda gospođicu Marple.

— Dakle, to je uzrok svih vaših izgovora da odete u Dillmouth. Da se sami uplicete u nešto što s vama nema nikakve veze.

— Nipošto, doktore Hajdoh. Ali zabrinuta sam za ono dvoje. Oni su veoma mladi i neiskusni, a osim toga suviše su puni povjerenja i lakovjerni. Osjećam da moram biti tamo i pripaziti na njih.

— Dakle, radi toga odlazite. Da pripazite na njih! Zar se nikad ne možete okaniti umorstava, ženo? Čak ni umorstva gledana unatrag?

— Gospođica Marple usiljeno se nasmiješi.

— Ali i vi mislite da bi nekoliko tjedana u Dillmouthu povoljno djelovalo na moje zdravlje, zar ne?

— Prije bih rekao da bi to mogao biti vaš svršetak reče doktor Haydoh. Ali vi me ne biste poslušali!

— Upravo kad je bila na putu da navrati k svojim prijateljima, pukovniku i gospođi Bantry, gospođica Marple susretne pukovnika Bantryja kako ide duž kolnika, s puškom u ruci i španijelom za petama. On joj srdačno poželi dobrodošlicu.

— Drago mi je što vidim da ste se vratili. Kako je u Londonu?

— Gospođica Marple odgovori da je u Londonu bilo veoma lijepo. Da ju je nećak odveo na nekoliko predstava.

— Na neke veoma intelektualističke, kladim se. Mene zanimaju samo muzičke komedije.

— Gospođica Marple odgovori da je bila na jednoj ruskoj predstavi koja je bila veoma zanimljiva, ako možda malo preduga.

— Rusi! prasne pukovnik Bantry. Njemu su, naime, jednom prilikom u bolnici dali na čitanje neki roman Dostojevskoga. I doda da će gospođica Marple naći Dolly u vrtu.

Gospođa Bantry mogla se gotovo uvijek naći u vrtu. Vrtlarenje je bilo njezina strast. Omiljena literatura bili su joj katalozi lukovica, a razgovore je vodila o primulama, lukovicama, cvjetnom grmlju i alpskim novinama. Prvo što je gospođica Marple primijetila, bila je snažna straznjica, odjevena u izbljedjelu grubu vunenu tkaninu.

Na odjek koraka koji su joj se približavali gospođa Bantry poprimi uspravan položaj uz nekoliko krekavih trzaja, u svom je hobiju,

naime, navukla reumatizam, zamazanom rukom obriše od zemlje goruće čelo i pozdravi svoju prijate ljicu.

— Čula sam da si se vratila, Jane reče. Nisu li moji novi kokotići lijepo uznapredovali? Jesi li vidjela ove nove mlade gorčice? Imala sam s njima malih neprilika, ali mislim da je sada sve u redu. Potrebna nam je kiša. Zavladała je strahovita suša. I doda:

— Esther mi je rekla da ležiš bolesna. Esther je bila kuharica gospođe Bantry i oficir za vezu sa selom. Drago mi je što vidim da to nije istina.

— Bila sam samo malo premorena reče gospođica Marple. Doktor Haydoh misli da mi je potrebno malo morskog zraka. Prilično sam klonula.

— Oh, pa ne možeš sada otputovati reče gospođa Bantry. Ovo je bez dvojbe najpovoljnije doba godine za vrtne poslove. Tvoje bi lijeje morale svakog trenutka procvasti.

— Doktor Hajdoh misli da bi to bilo preporučljivo.

— Pa, Haydoh nije tako glup kao ostali liječnici prizna gospođa Bantry nerado.

Pitala sam se, Dolly, što je s onom tvojom kuharicom.

— Kakvom kuharicom? Treba ti kuharica? Ne misliš valda na onu ženu što pije, je li?

— Ne, ne, ne. Mislim na onu što priprema onako izvrsne kolače. Onu što joj je muž bio glavni sluga.

— A, misliš na Teleću Glavu reče gospođa Bantry, prisjetivši se odmah o kome je riječ. Ženu s dubokim zalobnim glasom koji je uvijek zvučao kao da će svakog trenutka briznuti u plač. Ona je stvarno bila dobra kuharica. Muž joj je bio debeo, prilično lijep čovjek. Arthur je uvijek govorio da razvodnjava viski. Ja to ne

razlikujem, šteta što uvijek jedno od takvog para ne zadovoljava. Neki im je bivši poslodavac ostavio neko nasljedstvo pa su otišli na južnu obalu i otvorili mali panzion.

— Upravo sam to i sama mislila. Nije li to bilo u Dillmouthu?

— Točno. Obalno šetalište 14, Dillmouth.

— Kad mi je doktor Haydoh preporučio more, mislila sam da bih je mogla posjetiti nezovu li se oni Saunders?

— Upravo tako. To je divna zamisao, Jane. Ništa bolje ne bi mogla učiniti.

Gospođa Saunders će se zdušno brinuti za tebe, a budući da sad nije sezona, bit će sretni da te mogu primiti i neće biti preskupi. Uz dobru ishranu i morski zrak uskoro ćeš se oporaviti.

— Hvala ti, Dol y reče gospođica Marple nadam se da hoću.

6. Pokušaj otkrivanja

— Gdje je po tvom mišljenju ležalo tijelo? Tu negdje? upita Ghil.

— On i Gwenda stajali su u glavnom predsoblju Hillsidea. Stigli su sinoć i Ghil je sada bio u punom zamahu hajke. Bio je sretan kao malo dijete s novom igračkom.

— Upravo tu negdje odgovori Gwenda. Vratila se uz stepenice i pazljivo zagledala dolje. Da mislim da je bilo baš tu negdje.

— Čučni reče joj Ghil. Imaš otprilike tek tri godine, znaš.

Gwenda poslušno čučne.

— Nisi u stvari mogla vidjeti čovjeka koji je izgovorio one riječi?

— Ne sjećam se da sam ga vidjela. Mora da je stajao još malo unatrag da, ondje. Vidjela sam samo njegove šape.

— Šape? Ghil se namrštio.

— Bile su to stvarno šape. Sive šape ne ljudske ruke.

— Ali pazi, Gwenda. Ovo nije neka vrsta Umorstva u Rue Morgue. čovjek nema šape.

— Pa, on je imao šape.

Ghil je sumnjičavo pogleda.

— Bit će da si to sebi umislila tek poslije.

Gwenda polako odgovori: Ne misliš valda da sam sve to izmislila? Znaš, Ghilse, razmišljala sam o tome. Čini mi se mnogo vjerojatnijim da je sve to bio samo san. Mogao je biti. Bio je to možda jedan od onih snova što ih djeca često sanjaju, pa se strahovito uplaše, i

stalno ga se prisjećaju. Ne misliš li uistinu da bi to moglo biti pravo objašnjenje? Zato što se po svemu sudeći nitko u Dillmouthu ni slučajno ne sjeća da se ovdje ikad dogodilo neko umorstvo, ili iznenadna smrt, ili nečiji nestanak, ili bilo što čudno u vezi s ovom kućom.

— Ghil je sada djelovao kao sasvim drugačija vrst dječčića, dječčića kojemu je netko oduzeo njegovu lijepu novu igračku.

— Pretpostavljam da je to mogla biti i mora prizna nerado. A onda se njegovo lice odjed nom razvedri.

— Ne - reče. Ne vjerujem u to. Moglo se dogoditi da sanjaš o majmunskim šapama i o nekom mrtvacu ali vrag me odnio ako si mogla sanjati onu rečenicu iz Vojvotkinje od Malfija.

— Moglo se dogoditi da sam čula nekoga kako je kaze i da sam je onda poslije sanjala.

— Ne vjerujem da bi se to ijednom djetetu moglo dogoditi. Jedino ako to nisi čula pod nekim velikim stresom a ako je bilo tako, dospjeli smo ondje gdje smo i bili.

Čekaj, sjetio sam se. Sanjala si o šapama. Ugledala si tijelo i čula riječi i na smrt si se uplašila a onda ti se sve to vratilo kao mora u san, u kojem su se uzmahale i majmunske šape možda si se bojala majmuna.

Gwenda se doimala pomalo sumnjičavom rekla je polako:

— Mislim da bi moglo biti tako.

— Volio bih da se možeš još nečega sjetiti. Dođi ovamo dolje u predsoblje.

Zatvori oči. Razmisli Ne možeš se sjetiti ničega više?

— Ne, ne mogu, Ghilse što više o tome mi slim, sve se više od toga udaljavam Mislim, sad već počinjem sumnjati jesam li ikad išta

uopće i vidjela. Možda sam one noći u kazalištu jednostavno imala neki umni poremećaj.

— Ne. Nešto je bilo u svemu tome. Gospođica Marple također misli tako. A što je s Hellen? Sigurno se barem nečega sjećaš u vezi s Hellen?

— Ne sjećam se baš ničega. To je samo obično ime.

— Možda uopće nije bilo spomenuto to ime.

— Ne, bilo je. Ime je bilo Hellen.

Gwenda se doimala upornom i sigurnom.

— Pa ako si tako sigurna da je to bila Hellen, moraš nešto znati o njoj reče Ghil razložno. Jesi li je dobro poznavala? Je li živjela ovdje? Ili je samo navratila?

— Velim ti da ne znam. Gwenda se počela doimati prenapetom i nervoznom.

Ghil pokušava na drugi način.

— Koga se još sjećaš? Svoga oca?

— Ne. Mislim, ne bih mogla reći. Tu je uvijek bila njegova fotografija, razumiješ. Tetka Alison znala bi mi reći: Ovo je tvoj tata. Ne sjećam ga se ovdje, u ovoj kući .

— I nikakvih slugu dadilja ničega sličnoga.

— Ne ne. što se više naprežem i prisjećam, sve je više praznina u mom sjećanju. Ono što znam, to je negdje duboko u meni kao ono automatsko odlaženje prema ovim vratima. Ja se nisam sjećala da su tamo vrata. Da me možda toliko ne prisiljavaš, Ghilse, sve bi mi se to prije vratilo. Uostalom, posve je beznadno pokušavati sve to odgonetnuti. To je bilo tako davno.

— Nipošto nije beznadno to je priznala čak i gospođica Marple.

— Nije nam priskočila u pomoć ni s kakvom idejom o tome kako da sve to pokrenemo reče Gwenda. A ipak, osjećala sam po bljesku u njezinim očima da ih ima nekoliko. Baš me zanima kako bi se ona u tome snašla.

— Ne vjerujem da bi ona bila kadra smisliti nešto što mi ne bismo mogli reče Ghil samouvjereno. Moramo prestati s nagađanjem, Gwenda, i prihvatiti se stvari.

Prvi smo korak već napravili ja sam pregledao matične knjige umrlih. U njima nema nikakve Hellen približno tih godina. Zapravo, rekao bih da uopće nije bilo nikakve Hellen u razdoblju koje sam provjeravao najbliža je tome bila El en Pugg iz dvadeset i četvrte. A sada moramo razmisliti o narednom korisnom pristupu. Ako je tvoj otac, a pretpostavimo i tvoja pomajka, ako su živjeli u ovoj kući, mora da su je ili kupili, ili unajmili.

— Prema Fosteru, vrtlaru, njezini su vlasnici bili neki ljudi po imenu Elworth, prije Hengraveovih, a prije njih gospođa Findevson. Nitko drugi.

— Tvoj otac ju je mogao kupiti i živjeti u njoj vrlo kratko vrijeme a onda je opet prodati. Ali mislim da je mnogo vjerojatnije da ju je unajmio možda unajmio namještenu. Ako je tako, najbolje će biti da počnemo obilaziti agencije za prodaju kuća.

— Obilaženje agencija za prodaju kuća nije bio dugotrajan posao. U

Dillmouthu su postojale samo dvije agencije za prodaju kuća. Gospoda Wilkinson bili su prilično novi došljaci. Otvorili su svoj ured tek prije jedanaest godina.

Trgovali su pretežno malim bungalovima i novim kućama u gradskoj okolici. Druga agencija, Galbraith i Penderlej, bila je ona ista od koje je Gwenda kupila kuću. Kad su navratili k njima, Ghil se otisnuo u svoju pripovijest. Njega i njegovu ženu oduševio je Hillside, i

Dillmouth općenito. Samo što je gospođa Reed nedavno otkrila da je kao malo dijete zapravo već jednom živjela u Dilmouthu. Ona se nekako nejasno sjeća mjesta i misli da je zapravo Hillside kuća u kojoj je živjela, ali ne može u to biti posve sigurna. Imaju li oni ikakve spise o kući koja je iznajmljena nekom majoru Hallidayu? To bi moralo biti ne gdje prije osamnaest ili devetnaest godina.

Gospodin Penderlev sa žaljenjem raširi ruke.

— Bojim se da vam to ne mogu reći, gospodine Reed. Naši spisi ne zadiru toliko unatrag ne zadiru, naime, u pogledu namještenih ili na kraće vrijeme iznajmljenih kuća. Veoma mi je žao što vam ne mogu pomoći, gospodine Reed.

Zapravo, da je još uvijek živ naš stari prvi knjigovođa, gospodin Narracott a umro je prošle zime on bi vam mogao pomoći. Imao je uistinu čudesno pamćenje, zaista silno čudesno. Bio je u našoj tvrtki gotovo trideset godina.

— Ne postoji nitko drugi tko bi se toga možda mogao sjećati?

— Naše je osoblje uglavnom prilično mlado. Dakako, tu je i stari gospodin Galbraith. On se Prije nekoliko godina povukao u mirovinu.

— Možda bih mogla upitati njega? napomene Gwenda.

— Pa, nisam baš posve siguran u to. Gospodin Penderlev bio je nekako neodređen. Prošle ga je godine udarila kap. Njegove su sposobnosti rasuđivanja teško oštećene. Star je preko osamdeset, znate.

— Živi li u Dillmouthu?

— O, da. U Calcutta Lodgheu. Veoma ugodnom malom posjedu na Seatonskoj cesti. Ali ja uistinu ne vjerujem...

— Nemamo baš mnogo nade reče Ghil Gwendi. Ali nikad se ne zna. Mislim da mu ne bi bilo dobro pisati. Otići ćemo zajedno onamo i

pokušati što možemo.

— Calcutta Lodghe bio je okružen uredno doteranym vrtom, a salon u koji su bili uvedeni bijaše također uredan, ako ponešto prenatrpan. Zaudarao je na vosak i neki prašak za pranje. Brončani su okovi u njemu blistali. Prozori su mu bili urešeni širokim girlandama.

U sobu uđe sitna žena srednjih godina, sumnjičavih očiju.

Ghil joj sve brzo objasni, a s lica gospođe Galbraith nestane izraz osobe koja je očekivala da će se naći pred nekim tko će joj pokušati ugurati kakav usisač.

— Žao mi je, ali zaista mislim da vam ne bih mogla pomoći reče ona. To je bilo tako davno, zar ne?

Čovjek se ponekada ipak nečega prisjeti reče Gwenda.

— Naravno, ja osobno ne bih baš mnogo mo gla znati. Nikad nisam imala nikakve vese s poslovima. Neki major Halliday, rekoste? Ne, ne sjećam se da bih ikad u Dillmouthu srela nekoga tko bi se tako zvao.

— Možda bi se mogao sjetiti vaš otac nastavi Gwenda.

— Otac? Gospođa Galbraith odmahne glavom. Njega sada više gotovo ništa ne zanima, a pamćenje mu je veoma oslabilo.

— Gwendin pogled počivao je zamišljeno na benareškom brončanom stoliću, a onda je počeo pratiti povorku slonova od ebanovine koji su koračali po kaminu.

Mislim da bi se nečega mozda ipak mogao sjećati reče zato što se moj otac tada upravo vratio iz Indije. Vaša se kuća zove Calcutta Lodghe?

Ona zastane, očekujući odgovor.

— Da reče gospođa Galbraith. Otac je neko vrijeme boravio u Calcutti. Radi tamošnjih poslova. A onda je naišao rat i on je 1920. došao ovamo u tvrtku, ali je uvijek govorio kako bi se volio vratiti onamo. Ali moja majka nije mogla zamisliti da ode u strane krajeve a, naravno, ne može se reći da je tamošnja klima ne znam kako zdrava. Dakle, ne znam možda biste ipak željeli vidjeti mog oca. Ne znam je li danas jedan od njegovih svjetlijih dana.

Odvede ih u neku stražnju radnu sobicu. Tu je, poduprt u velikom trošnom kožnom naslonjaču, sjedio neki stari gospodin s bijelim morzevskim brkom. Lice mu je bilo neprimjetno iz vučeno na jednu stranu. Kad ih je njegova kćerka predstavila, on pogleda Gwendu s vidljivom naklonošću.

— Moje pamćenje više nije kao što je bilo nekoč reče prilično nerazgovijetnim glasom.

— Halliday, velite? Ne, ne sjećam se toga imena. Poznavao sam jednog momka iz škole u Jorkshireu ali otada je prošlo gotovo preko sedamdeset godina.

— Unajmio je Hillside, mislimo reče Gwenda.

— Hillside? Kuća se tada zvala Hillside? pokretni očni kapak gospodina Galbraitha trepne, zatvorivši se i otvorivši.

— Tamo je živjela gospođa Finđevson. Zgodna žena.

Mozda ju je moj otac unajmio namještenu On se tek bio vratio iz Indije.

— Indije? Jeste li rekli Indije? Sjećam se tog momka bio je oficir. Poznavao je onu staru hulju Mohammeda Hasana koji me je prevario za nekoliko ćilima. Imao je mladu ženu i dijete malu djevojčicu.

— To sam bila ja reče Gwenda odlučno.

— Zaista? niste mi to rekli! Da, da, vri jeme leti. Dakle kako li se ono zvao?

Tražio je namještenu kuću da gospođa je Findejson bila poslana u Egipat ili neku sličnu zemlju preko zime obična ludorija. Dakle kako se zvao?

— Hallidey reče Gwenda.

— Tako je, draga moja Hallidey. Major Hallidey. Zgodan momak. Vrlo ljupka žena prilično mlada svjetlokosa, željela je biti u blizini svojih rođaka ili tako nešto. Da, veoma zgodna.

— Tko su bili ti rođaci?

— Uopće nemam pojma. Nemam pojma. Vi joj niste slični.

Gwenda mu je već htela odgovoriti: Ona je bila samo moja pomajka ali se suzdržala da ne oteža stvar. I reče: Kako je izgledala?

— Gospodin Galbraith neočekivano odgovori: Izgledala je zabrinuto. Tako je izgledala, zabrinuto. Da, vrlo zgodan momak, taj mladi major. pokazao je veliko zanimanje kad je čuo da sam boravio u Calcutti. A ne kao momci koji se nikad nisu ni maknuli iz Engleske. Ograničeni su eto kakvi su. Dakle, ja sam vidio svijeta. Kako se ono zvao, taj mladi vojnik taj momak što je tražio namještenu kuću?

Bio je kao veoma stari gramofon koji stalno ponavlja istrošenu ploču.

— Sveta Katarina. Tako je. Unajmio je vilu Sveta Katarina šest gvineja tjedno dok je gospođa Findevson bila u Egiptu. Ondje je i umrla, jedna žena. Kuda je tada bila stavljena na dražbu tko ju je ono kupio? Obitel Elworth tako je čopor žena sestara. Promijenile su kući ime rekoše da Sveta Katarina zvuči previše papinski. Obarale su se na sve što je bilo papinsko. Običavale su rasprave.

Neprivlačne žene, sve od reda Zaokupili su ih crnci slale su im hlače i biblije.

Strahovito uporne u obraćenju pogana.

Odjednom uzdahne i zavalj se u naslonjač.

— Bilo je to davno reče ozlovoljeno. Ne mogu se sjetiti imena. Momak iz Indije zgodan momak... Umoran sam, Gladis. Volio bih popiti čaj.

Ghil i Gwenda mu zahvale, zahvale njegovoj kćeri, te iziđu.

— Dakle to je dokazano reče Gwenda. Otac i ja živjeli smo u Hillsideu. Što ćemo sada?

— Baš sam glup reče Ghil. Somerset House.

— Što je to Somerset House? upita Gwenda.

— Ured u kojem se mogu naći dokumenti o vjenčanjima. Idem onamo i potrazit ću podatke o ženidbi tvoga oca. Prema izjavi tvoje tetke, otac ti se vjenčao s drugom ženom odmah po povratku u Englesku. Zar ti nije jasno, Gwen da to nam je već i prije moralo pasti na pamet posve je moguće da je Hellen mogla biti rođakinja tvoje pomajke možda mlađa sestra. Svakako, kad jednom saznamo njezino prezime, možda ćemo naići na nekoga tko će nešto znati o općem uređenju Hillsidea. Sjeti se da je stari momak rekao kako su trazili kuću u Dillmouthu da budu u blizini rodbine gospođe Halliday. Ako njezina rodbina živi negdje u blizini, možda ćemo nešto saznati.

Ghil se reče Gwenda. Mislim da si ti divan.

Ghil, nakon svega, ipak nije mislio da je po trebno ići u London. Ako ga je njegova energična priroda uvijek navodila na to da srlja ovamo i onamo i pokušava sve učiniti sam, ipak je dopuštao da će biti dovoljno i obično rutinsko obavještenje.

Međugradskom linijom nazvao je svoj ured.

— Evo ga! uzviknuo je uzhićeno kada je stigao očekivani odgovor. Izvadio je iz omotnice ovjerenu kopiju vjenčanog lista.

— Evo, Gwenda. Petak, 7. kolovoza, matični ured u Kensingtonu. Kelvin James Halliday i Hellen Spenlove Kennedy.

Gwenda krikne visokim tonom.

— Hellen? Zagledali su se jedno u drugo.

Ghil polako ustanovi: Ali ali to ne može biti ona. Mislim oni su se rastali i ona se ponovo udala i onda otišla.

— Ne znamo reče Gwenda jeli otišla. Ona se opet zagleda u jasno napisano ime: Hellen Spenlove Kennedy.

7. Dr Kennedy

Nekoliko dana poslije, šetajući po oštrom vjetru trgom, Gwenda iznenada zastane pred jednim od onih staklenih zaklona što ih je domišljati graditelj namijenio njegovim prolaznicima.

— Gospođice Marple! uzvikne ugodno iznenađena.

Zaista je bila gospođica Marple, dražesno zamotana u debeo čupav ogrtač i dobro ovijena ša lovima.

— Sigurna sam da ste veoma iznenađeni što me susrećete ovdje reče gospođica Marple živahno. Ali moj mi je liječnik propisao da odem na more, radi male promjene, a vaš je opis Dillmoutha zvučao tako privlačno da sam odlučila doći ovamo osobito zato što bivša kuharica i sluga jedne moje prijateljice ovdje imaju panzion.

— Ali zašto nas niste posjetili? upita Gwenda.

— Stari ljudi mogu biti veoma dosadni, draga moja. Mlade bračne parove treba ostaviti nasamo. Na Gwendin prosvjed, ona se samo nasmijala.

— Sigurna sam da biste mi priredili srdačnu dobrodošlicu. A kako vas dvoje?

I jeste postigli kakav napredak u pogledu svoje tajne?

Na svježem smo tragu reče Gwenda, sjedajući pokraj nje.

I potanko joj ispriča pojedinosti svih njihovih najnovijih istraživanja. A sada smo zaključili ona u nekoliko dnevnih listova objavili oglase u lokalne listove i u Times, a i u druge poznatije dnevnik.

Jednostavno smo oglasili da molimo svakoga onoga tko bilo što zna o Hellen Spenlove Halliday, rođenoj Kennedy, da se javi, i tako dalje

i tako dalje. Ja ipak mislim da ćemo sigurno dobiti neki odgovor, a vi?

— I ja mislim tako, draga moja jest, i ja tako mislim.

Ton gospođice Marple bio je spokojan kao uvijek, ali njezine su oči bile zabrinute. Ona baci brz i ispitljiv pogled na djevojku što sjedi po kraj nje. Taj ton nesumnjive srdačnosti nije zvonio sasvim iskreno. Gwenda se doimala zabrinutom, pomislila je gospođica Marple. Možda joj se već počelo događati ono što je doktor Hajdoh nazvao zapletom. Da, ali sada je prekasno za vraćanje Gospođica Marple reče ljubazno i kao da se ispričava:

— Mene je sve to zaista počelo neobično zanimati. U mom životu, kao što znate, ima tako malo uzbuđenja. Nadam se da me ne ćete smatrati preterano radoznom ako vas za molim da me obavijestite o tome kako napredujete?

— Naravno da ćemo vas obavijestiti odgovori joj Gwenda toplo. Bit ćete u sve upućeni. Eh, da nije bilo vas, ja bih već bila naterala liječnike da me strpaju u luđačku košulju. Recite mi svoju ovdašnju adresu, a osim toga morate doći k nama na neko piće mislim, na čaj, i da vidite kuću. Morate vidjeti mjesto zločina, zar ne?

Nasmijala se, ali u njezinu smijehu mogla se načuti neka pomalo nervozna oštrina.

Kad je otišla svojim putem, gospođica Marple veoma blago zaklima glavom i namršti se.

Ghil i Gwenda uredno su svaki dan pregledavali poštu, ali njihove su se nade isprva jalovile. Primili su samo dva pisma privatnih detektivskih agencija koje su izjavljivale da su voljne i spremne poduzeti istragu, da im pomognu.

— Za njih ima dovoljno vremena poslije reče Ghil. A osim toga, ako budemo morali unajmiti neku agenciju, bit će to u svemu

prvorazredna tvrtka, a ne neka što se nameće preko pošte. Ali stvarno ne vidim što bi oni mogli učiniti, a što i sami ne bismo činili.

Nekoliko dana poslije toga pokazalo se da je njegov optimizam (ili samopoštovanje) opravdan. Stiglo je pismo, pisano jednim od onih jasnih, a ipak nekako nečitljivih rukopisa što označavaju ljude određenih profesija.

Galls Hill Woodleigh Bolton.

Poštovani gospodine,

Odgovaram na vaš oglas u Timesu da je Helen Spenlove Kennedy moja sestra. Izgubio sam svaki dodir s njom već prije mnogo godina i bit ću sretan ako nešto čujem o njoj.

*S poštovanjem,
James Kennedy, dr med.*

— Woodleigh Bolton reče Ghil. To nije baš daleko odavle. U Woodleigh Camp ljudi odlaze na piknike. Gore na pustopoljine. Kojih tridesetak milja odavde. Pisat ćemo i upitati doktora Kennedyja možemo li ga posjetiti, ili bi možda njemu bilo draže da on dođe ovamo.

Stigao je odgovor da ih je doktor Kennedy voljan primiti iduće srijede; i oni su toga dana krenuli na put.

Woodleigh Bolton bijaše raštrkano selo smješteno na obronku nekog brežulka. Galls Hill bijaše najviša kuća na samom vrhu uspona, s pogledom preko Woodleigh Campa i vriština prema moru.

Prilično tmurno mjesto reče Gwenda zadrhtavši.

Sama kuća bijaše hladna i bilo je očigledno da doktor Kennedy prezire takve moderne novotarije kao što je centralno loženje. Žena koja im je otvorila vrata bila je mračna i prilično odbojna. Provela ih je kroz prilično prostrano predsoblje u radnu sobu.

Dr Kennedy ustade i pođe im u susret. Bila je to dugačka i prilično visoka soba, a svuda naokolo stajale su police pretrpane knjigama.

Doktor Kennedy bijaše sjedokos vremešan čovjek pronicavih očiju ispod čupavih obrva. Njegov je pogled prodorno prelazio sad na jedno sad na drugo od njih dvoje.

— Gospodin i gospođa Reed? Sjednite ovamo, gospođo Reed, ovo je vjerojatno najudobniji stolac. Dakle, o čemu se zapravo radi?

Ghil počne rječito izlagati svoju prerađenu pripovijest.

— On i njegova žena nedavno su se vjenčali u Novoj Zelandiji. Doputovali su u Englesku, gdje je njegova žena kao dijete živjela neko kraće vrijeme i sad pokušava pronaći stare obiteljske prijatelje i srodnike.

Doktor Kennedy ostao je povučen i spokojan. Bio je ljubazan ali očigledno razdražen zbog kolonijalnog naglašavanja sentimentalnih obiteljskih veza.

— Vi dakle mislite da je moja sestra moja polusestra a možda čak i ja da smo mi vaši rođaci? upita Gwendu, pristojno, ali malčice neprijateljski.

— Ona je bila moja pomajka reče Gwenda. Druga žena moga oca. Naravno, ja se nje zapravo ne sjećam sasvim dobro. Bila sam tako mala. Moje je djevojačko ime Hallidey.

On se zagledao u nju a onda mu lice iznenada obasja osmijeh. Postao je sasvim drugi čovjek, više nije bio zatvoren.

— Gospode Bože reče. Nećete mi valda reći da ste vi Gwennie!

Gwenda revno zakima glavom. Ovo tako dugo zaboravljeno ime od milja zazvonilo je u njezinim ušima umirujućom prisnošću.

— Da reče ona. Ja sam Gwennie.

— Za ime božje. Odrasla i udata. Kako vrijeme leti! To mora da je bilo prije pa petnaest godina ne, naravno, još mnogo prije. Vi se mene sigurno ne sjećate?

Gwenda odmahne glavom.

— Ne sjećam se čak ni svog oca. Mislim, sve je to samo kao neka maglica.

Naravno Hallidayeva prva žena bila je iz Nove Zelandije sjećam se da mi je tako rekao. Lijepa zemlja, koliko znam.

— To je najljepša zemlja na svijetu ali ja ipak volim i Englesku.

Došli ste u posjet ili se udomljujete ovdje? On zazvoni. Moramo popiti čaj.

Kad je ušla visoka žena, on joj reče:

— Čaj, molim vas, i ovaj topli prepečenac s maslacem, ili kolač, ili nešto slično.

Poštovana ga domaćica pogleda pakosno, ali reče: Da, gospodine pa iziđe.

— Ja obično ne pijem čaj reče doktor Kennedy rastreseno. Ali sad moramo proslaviti.

— To je veoma ljubazno od vas reče Gwenda. Ne, nismo došli u posjet. Kupili smo kuću. Ona zastane i dometne Hillside.

Doktor Kennedy reče neodređeno:

— A, da. U Dillmouthu. Odanle ste mi pisali.

— Veoma neobična podudarnost reče Gwenda. Nije li tako, Ghilse?

I- meni se čini odgovori Ghil. Zaista, gotovo da zaprepasti.

— Bila je na prodaju, znate reče Gwenda i doda primijetivši na licu doktora Kennedyja izraz nerazumijevanja. To je ona ista kuća u kojoj smo živjeli prije toliko godina.

Doktor Kennedy se namršti. Hillside? Pa naravno o, da, čuo sam da su promijenili ime. Prije se zvala vila Sveta koznakoja ili tako nešto ako mislim na pravu kuću na Leahampton Roadu, na silasku u grad, s desne strane?

— Tako je.

— To je ta. čudno je kako imena ispare čovjeku iz glave, čekajte malo. Vila Sveta Katarina tako se kuća prije zvala.

— I ja sam u njoj živjela, je li tako? reče Gwenda.

— Da, dakako da jeste. On ju je gledao netremice, ispitljivo. Zašto ste pozeljeli da se vratite ovamo? Vi je se sigurno baš mnogo ne sjećate, zar ne?

— Ne. Ali nekako sam je osjetila kao dom.

— Osjetila kao dom ponovi doktor. Njegove su riječi bile bezizrazajne, ali Ghil se odjednom upitao na što on zapravo misli.

— I tako, vidite reče Gwenda nadala sam se da ćete mi vi ispričati nešto više o svemu tome o mom ocu i o Hellen i o završi ona neuvjerljivo o svemu drugom On ju je zamišljeno promatrao.

— Pretpostavljam da se oni nisu pobliže poznavali u Novoj Zelandiji. A zašto?

— Dakle, tu se nema mnogo što pričati. Hellen moja sestra vraćala se iz Indije istim brodom kojim se vraćao i vaš otac. On je bio udovac i imao je malu kćerčicu. Hellen ga je ili žalila ili se u nj zaljubila. On je bio osamljen i zaljubio se u nju. Teško je znati kako se stvari zapravo razvijaju. Vjenčali su se u Londonu, čim su se vratili, i doputovali dolje u Dillmouth k meni. Ja sam tada ondje vršio praksu.

Kelvin Halliday doimao se kao zgodan momak, prilično nervozan i iscrpljen ali oboje su se doimali prilično sretnima tada.

Nekoliko je trenutaka pošutio prije nego što reče: A ipak, za nepunu godinu dana, ona je pobjegla s nekim drugim. To vjerojatno znate?

— S kim je pobjegla? upita Gwenda. On skrene pogled na nju.

— Nije mi rekla odgovori on. Nije mi se povjeravala. Vidio sam nisam mogao a da ne vidim da je između nje i Kelvina bilo nesuglasica. Nisam znao zašto. Ja sam uvijek bio puritanski odgojen momak jedan od onih koji vjeruju u bračnu vjernost. Hellen mi nikad ne bi govorila što se događalo. Čuo sam neke glasine to se događa ali nije spominjano nikakvo određeno ime. Često su imali u kući goste iz Londona, ili drugih: krajeva Engleske. Mislio sam da se govorilo o nekome od njih.

— Dakle nije došlo do rastave?

— Hellen nije željela rastavu. Tako mi je rekao Kelvin. Zato sam pretpostavljao, možda sa svim pogrešno, da se radilo o nekom oženjenju čovjeku.

Nekome, čija je žena možda bila rimokatoličke vjere.

— A moj otac?

— Ni on nije želio rastavu.

Doktor Kennedy odgovarao je prilično kratko.

— Pričajte mi o mom ocu reče Gwenda. Zašto je odjednom odlučio da me pošalje u Novu Zelandiju?

Kennedy je neko vrijeme šutio, a onda reče: Vjerujem da ga je na to prisilila vaša tamošnja rodbina. Poslije raskida njegova drugog braka, on je vjerojatno mislio da je to najbolje što može učiniti.

— Zašto me sam nije odveo onamo?

Doktor Kennedy prelazio je pogledom preko kamina, tražeći rastreseno svoj pribor za lulu.

— O, ne znam Bio je prilično slaba zdravlja.

Što mu je bilo? Od čega je umro?

Otvoriše se vrata i u sobi se pojavi mrzovoljna domaćica s poslužavnikom.

Bilo je maslacem namazana prepečenca i neš to džema, ali nije bilo nikakva kolača.

Doktor Kennedy neodređenom kretnjom pokaže Gwen di da natoči čaj. Ona to i učini. Kad su šalice bile napunjene i porazdijeljene i kad je Gwenda uzela komad prepečenca, doktor Kennedy reče s prilično usiljenom vedrinom:

— Recite mi što ste učinili s kućom? Jeste li mnogo preinačivali i popravljali?

Ne vjerujem da bih je prepoznao sada kad ste vas dvoje obavili kojekakve preinake.

— Malo smo se posabavili samo s kupaonicama prizna Ghil.

Netremice gledajući doktora, Gwenda reče: Od čega je umro moj otac?

Ne mogu vam točno reći, draga moja. Kao što sam rekao, njegovo je zdravlje već dosta dugo bilo prilično narušeno i naposljetku je dospio u sanatorij negdje na istočnoj obali. Umro je otprilike poslije dvije godine.

— Gdje se točno nalazio taj sanatorij?

— Žao mi je, ne mogu se toga sada sjetiti. Kao što sam rekao, imao sam dojam da je to negdje na istočnoj obali.

Sada se u njegovu ponašanju osjećalo nesumnjivo izmotavanje. Ghil i Gwenda na trenutak se pogledaše.

— Ghil reče: Mozete li nam barem reći, gospodine, gdje je pokopan?

— Gwenda bi posve prirodno veoma željela posjetiti njegov grob.

Doktor Kennedy nagne se nad kamin, čeprkajući džepnim nožićem po vatrištu lule.

Znate reče prilično nerazgovijetno ja na vašem mjestu ne bih mnogo razbijao glavu prošlošću. Sve to preterano poštovanje predaka sve je to obična zabluda. Važna je budućnost. Evo tu ste vi, vas dvoje, mladi i zdravi i cijeli svijet je pred vama. Mislite na budućnost. Kakva korist od polaganja cvijeća na grob nekoga koga ste, unatoč posve stvarnim potrebama, jedva i poznavali.

— Želim vidjeti grob svog oca Gwenda će buntovno.

— Bojim se da vam ne mogu pomoći. Glas doktora Kennedyja bijaše prijazan ali hladan. Protjeklo je toliko mnogo vremena, a moje pamćenje više nije kao nekoć.

Izgubio sam vezu s va šim ocem kad je otišao iz Dillmoutha. Mislim da mi je jednom prilikom pisao iz sanatorija i, kako rekoh, činilo mi se da je to bilo na istočnoj oba li ali ne mogu sa sigurnošću reći čak ni to. I nemam uopće pojma o tome gdje je sahranjen.

— Vrlo čudno reče Ghil.

— Pa i nije. Vidite, nas je povezivala Hellen. Ja sam uvijek veoma volio Hellen.

Ona je bila moja polusestra i mnogo mlađa od mene, ali pokušavao sam je odgojiti kako sam najbolje mogao. Najbolje škole i koješta drugo. Ali ne može se poreći da Hellen nije bila dakle, ona nikad nije imala čvrst karakter. Još kad je bila posve mlada, bilo je neprilika s nekim pomalo nepoželjnim mladićem. Izvukao sam je nekako iz toga

bez težih posljedica. Tada je odlučila otputovati u Indiju i tamo se udati za Waltera Fanea. Dakle, to je bio pristojan, zgodan momak, sin najistaknutijeg odvjetnika u Dillmouthu, ali otvoreno govoreći, do zla boga dosadan. On je nju oduvijek obožavao, ali ona se nikad nije osvrtnala na njega. Pa ipak, promijenila je mišljenje i otišla u Indiju da se uda za njega. I kad ga je ponovo ugledala, sve je propalo. Brzojavila mi je da joj pošaljem novac za povratak kući.

Poslao sam joj. Na povratku je sreća Kelvina. Vjenčali su se, a da ja to uopće nisam znao. Osjećao sam se, moglo bi se reći, odgovornim za tu svoju sestru. To je ujedno i objašnjenje zašto Kelvin i Ja nismo održali bliske veze kad je ona otišla. Tada on iznenada doda:

— Gdje li je sada Hellen? Mozete li mi vi to reći? Htio bih stupiti u vezu s njom.

— Ali mi to ne znamo reći Gwenda. To uopće ne znamo.

— Eh! A ja sam prema vašem oglasu pomislio... On ih pogleda s iznenadnom radoznom ošću. Recite mi, zašto ste objavili svoj oglas?

— Gwenda reče: Željeli smo uspostaviti vezu i umukne.

— S nekim koga jedva poznajete? Doktor Kennedy gledao ju je začuđeno.

Gwenda brzo pripomene: Mislila sam ako uspostavim vezu s njom možda bi mi mogla reći nešto o mom ocu.

— Da, da, razumijem, žao mi je što vam ne mogu biti od velike koristi.

Pamćenje me ne služi kao nekoć. A sve je to bilo tako davno.

— U svakom slučaju reče Ghil sigurno znate kakve je vrste bio taj sanatorij? Tuberkulozni?

Lice doktora Kennedyja odjednom je opet odrvenjelo. Da, da, vjerujem da je bio.

Onda bismo ga morali prilično lako pronaći reče Ghil. Hvala vam, gospodine, na sve mu što ste nam ispričali.

On ustane i Gwenda krene za njim.

— Hvala vam reče ona. I dođite nas posjetiti u Hillside.

— Oni iziđu iz sobe i Gwenda baci preko ramena još jedan pogled na doktora Kennedyja koji je stajao kraj kamina, čupkajući svoj sijedi brk i uznemireno gledajući za njima.

— On zna nešto što nam ne želi reći spomene Gwenda, kad su ušli u kola.

Nešto je ipak tu o Ghil! Voljela bih sada bih voljela da se nikada nismo upustili u to.

Oni se zagledaše jedno u drugo i u njihovim se mislima, potpuno zasebno, pojavi isti strah.

— Gospođica Marple imala je pravo reče Gwenda. Morali smo sve to ostaviti na miru.

— Ne moramo nastaviti reče Ghil nesigurno. Mislim, Gwenda, draga moja, da bi možda bilo bolje da ne nastavljamo.

Gwenda odmahne glavom.

— Ne Ghilse, ne možemo sada prekinuti. Uvijek bi nas mučila kojekakva pitanja i pretpostavke. Ne, sada moramo nastaviti Doktor Kennedy nam je nešto prešutio zato što je htio ostati uljudan ali takva uljudnost nije u redu. Moramo nastaviti i otkriti što se zapravo dogodilo. Pa čak i ako čak i ako ako je moj otac Ali nije mogla nastaviti.

8. Razočaranje Kelvina Hallidaya

Idućeg jutra nalasili su se u vrtu, kad uđe gospođa Coher i reče Oprostite gospodine. Na telefonu je doktor Kennedy.

Ostavivši Gwendu u razgovoru sa starim Fosterom, Ghil ode u kuću i podinje telefonsku slušalicu.

— Ovdje Ghil Reed.

— Ovdje doktor Kennedy. Razmišljao sam o našem jučerašnjem razgovoru, gospodine Reed. Ima nekih činjenica koje biste, po mom uvjerenju, vi i vaša žena, možda morali znati. Hoćete li biti kod kuće, ako danas poslije podne dođem k vama?

— Dakako da hoćemo. U koje vrijeme?

— U tri sata.

— To nam odgovara.

U vrtu stari Foster reče Gwendi: Je li to onaj doktor Kennedy što je nekada živio gore na West Cliffu?

Vjerujem da jest. Poznajete li ga?

Svi su ga tuđe smatrali najboljim ovdašnjim doktorom ali doktor Lasenby bio je mnogo omiljeniji. Uvijek bi znao naći koju rječ i osmijeh da vas oraspolozi, taj doktor Lasenby. Doktor Kennedy je uvijek bio odrešit i ponešto suhoparan, mislim ali znao je svoj posao.

— Kada je napustio svoju praksu?

— Već dosta dugo. Bit će sada već petnajst godina, ili tako nešto. Kazu da mu se zdravlje pogoršalo.

Ghil iziđe kroz prozor i odgovori na Gwendin upitni pogled.

— Dolazi popodne ovamo.

— Oh. Ona se još jednom obrati Fosteru. Jeste li vi uopće poznavali sestru doktora Kennedyja?

— Sestru? Ne, kolko se sjećam. Bilo je to sasvim obično curče. Išla je u školu, a onda otputovala u inozemstvo, ako sam čuo da se odmah poslije udaje vratila ovamo. Ali mislim da je pobjegla s nekim momkom uvijek je to bila ponešto divlja cura, kako kazu. Nisam siguran da sam je ja osobno ikad vidio. Ja sam jedno vrijeme radio gore u Pljmouthu, znate.

— Dok su šetali prema rubu terase, Gwenda reče Ghilsu: Zašto dolazi?

— Znat ćemo u tri sata.

Doktor Kennedy stigao je točno na vrijeme.

— Osvrćući se naokolo po salonu, reče: Čini mi se čudnim što sam opet ovdje.

— A onda bez ikakva uvoda prijeđe na stvar.

— Mislim da ste vas dvoje dovoljno sposobni da otkrijete sanatorij u kojemu je umro Kelvin Halliday i da saznate sve moguće pojedinosti o njegovoj bolesti i smrti.

— Dakako reče Gwenda.

— Dakle, to biste izveli sasvim lako, dabome. I tako sam zaključio da će vas manje boljeti ako te činjenice čujete od mene. Žao mi je što vam moram reći, zato što to za vas, i ni za koga drugoga, nije nimalo ugodno, a vama će to, Gwennie, zacijelo nanijeti veliku bol. Ali evo o čemu se radi. Vaš otac nije bolovao od tuberkuloze, a spomenuti sanatorij bio je sanatorij za duševne bolesti.

— Sanatorij za duševne bolesti? Zar je, dakle, izgubio razum?

Gwendino je lice sasvim probljedjelo.

— To nikad nije bilo potvrđeno. A po mome uvjerenju, on nikad nije bio bolestan u redovnom smislu tog izraza. Pretrpio je tezak živčani slom i patio od nekih prividnih opsesija. Otišao je u bolnicu po vlastitoj želji i volji i mogao ju je, dakako, napustiti u svako doba, kad god zaželi. Njegovo se stanje ipak nije popravilo i on je ondje umro.

— Prividne opsesije? Ghil je upitno ponovio te riječi. O kakvim je prividnostima riječ?

— Doktor Kennedy odgovori oporo: Živio je u uvjerenju da je ugušio svoju ženu.

Gwenda prigušeno krikne. Ghil brzo pruži ruku i metne njezinu hladnu ruku među svoje dlanove.

— Ghil reče: A je li je li to učinio? Kako?

Doktor Kennedy zabljuje se u njega.

— Nije, naravno da nije. To je izvan svake sumnje.

— Ali ali kako znate? Gwendin je glas postao nesiguran.

— Drago moje dijete! To nikada nije dolazilo u obzir. Hellen ga je napustila zbog drugoga čovjeka. On je već dosta dugo bio u vrlo neuravnoteženu stanju; nemirni snovi, bolesne utvare. Taj konačni udarac sasvim ga je izbacio iz ravnoteže.

Ja osobno nisam psihijatar. Oni za takve slučajeve imaju svoja objašnjenja. Ako neki čovjek više voli da mu žena bude mrtva nego nevjerna, može mu konačno uspjeti da sam sebe uvjeri kako je zaista mrtva pa čak i to da ju je on sam ubio.

Ghil i Gwenda oprezno izmijeniše opominjuće poglede.

Ghil će mirno: Vi ste znači gotovo sigurni kako ne dolazi u obzir da je on stvarno učinio ono što je rekao da je učinio?

— O, posve siguran. Primio sam od Hellen dva pisma. Prvo iz Francuske, otprilike tjedan dana poslije njesina odlaska, a drugo otprilike poslije šest mjeseci.

O, ne, sve je to bila samo čista i obična mašta.

Gwenda duboko udahne.

— Molim vas reče ona. Hoćete li mi ispričati sve o tome?

— Ispričat ću vam sve što mogu, draga moja. Počevši od toga da je Kelvin već dosta dugo bio u prilično čudnom neurotičnom stanju. Došao je radi toga k meni. I rekao mi da ga muče kojekakvi nemirni snovi. Ti snovi, reče mi, uvijek su isti, i svi jednako završavaju tako da on uguši Hellen. Pokušao sam otkriti korijen te nevolje mora da se radi, mislio sam, o nekom sukobu iz ranog djetinjstva. Njegov otac i majka, po svemu sudeći, nisu bili sretan par. Dobro, ne želim ulasiti u sve to.

To je zanimljivo samo za medicinare. Ja sam zapravo napomenuo Kelvinu da bi morao posjetiti psihijatra, da ima nekoliko prvorazrednih momaka ali on nije htio ni čuti o tome ako su sve to bile samo besmislice.

— Ja sam naslućivao da se on i Hellen ne slazu, ali on nikad nije o tome govorio, a ja nisam volio zapitkivati. Sve je to došlo do vrhunca kad je jedne večeri došao k meni bio je petak, sjećam se, tek što sam se vratio iz bolnice, i našao sam ga gdje me čeka u sobi za preglede; bio je tamo otprilike već četvrt sata. Čim sani ušao, on podigne pogled prema meni i reče:

— Ubio sam Hellen.

Na trenutak nisam znao što da mislim. Bio je tako staložen i tako razložen.

Rekao sam mu: Mislite reći, da ste opet sanjali?

— A on mi odgovori: Ovoga puta to nije bio san. To je stvarnost. Ona leži ondje ugušena. Ja sam je ugušio.

— Tada je rekao gotovo hladno i razborito Najbolje da se sa mnom vratite kući. A onda možete odanle pozvati policiju. Nisam znao što da mislim. Izvukao sam ponovo kola i krenuli smo onamo. Kuća je bila mirna i mračna. Uspeli smo se u spavaonicu.

— Gwenda ga prekine: Spavaonicu? Njezin je glas izazvao pravo zaprepaštenje. Doktor Kennedy kao da je bio ponešto izne nađen.

— Da, da, sve se to ondje dogodilo. Dakle, naravno, kad smo se uspeli na prvi kat tamo nije bilo ama baš ničega! Na krevetu nije ležala nikakva mrtva žena. Ništa nije bilo u neredu čak ni pokrivači nisu bili izgužvani. Sve je bilo samo obična halucinacija.

— Ali, što je rekao moj otac?

— O, on je ustrajno ostajao pri svojoj pri povijesti, dakako. Vidite, on je zaista vjerovao u nju. Uvjerio sam ga u to da mora uzeti sedativ, a onda sam ga odveo u oblačionicu i strpao u krevet. A zatim sam sve naokolo temeljito pretresa. U salonu, u košari za otpatke našao sam zguzvano Hellenino pisamce. Sve je bilo posve jasno. Napisala je otprilike ovako:

Ovo znači zbogom, žao mi je ali naš je brak već od samog početka bio pogreška. Odlazim s jedinim čovjekom kojega sam ikada voljela. Oprosti mi ako možeš. Hellen.

Kelvin je zacijelo ušao u kuću, pročitao njesinu poruku, uspeo se u prvi kat, dozivio neku vrst emocionalnog šoka i onda je došao k meni, uvjeren da je ubio Hellen.

Tada sam ispitao služavku. Ona je te večeri bila slobodna i vratila se veoma kasno. Odveo sam je u Helleninu sobu i ona je pregledala sve Hellenine haljine i drugo. Sve je bilo potpuno jasno. Hellen je napunila kovčeg i torbu i ponijela ih sa sobom. Pretražio sam kuću,

ali nisam otkrio nikakav trag nečega neobičnog u svakom slučaju, ni traga nekoj ugušenoj ženi.

Sutradan ujutro proveo sam nekoliko veoma teških trenutaka s Kelvinom, ali on je na pokon ipak shvatio da je sve to bila samo mašta ili je barem rekao da je shvatio, i pristao je na to da ode u bolnicu na liječenje.

— Tjedan dana poslije toga primio sam, kao što sam vam već rekao, Hellenino pismo. Bilo je poslano iz Barica, ali spomenula je da odlazi u Španjilsku. Trebalo je da kazem Kelvinu da ona ne želi rastavu. I da bi za njega bilo najbolje da je što prije zaboravi.

— Pokazao sam pismo Kelvinu. Gotovo ništa nije rekao. Počeo je provoditi svoje planove. Brzjavio je rodbini svoje prve žene, u Novu Zelandiju, moleći ih da prihvate dijete. Sredio je svoje poslove i onda otišao u veoma dobru privatnu bolnicu za duševne bolesnike i pristao na to da se podvrne odgovarajućem liječenju.

To mu liječenje, ipak, nije pomoglo. Umro je ondje otprilike poslije dvije godine.

Mogu vam dati adresu tog mjesta. Nalasi se u Norfolku. Sadašnji je primarius u ono vrijeme bio mlad liječnik i vjerojatno će biti kadar da vam objasni sve pojedi nosti o slučaju vašeg oca.

Gwenda reče: A vi ste primili još jedno pismo od svoje sestre poslije svega toga?

— O jesam. Otprilike poslije šest mjeseci. Pisala mi je iz Firenze navela je adresu poste restante, kao Gospođica Kennedy. Spomenula je kako joj je jasno da je možda nepravедno prema Kelvinu, što mu ne da rastavu ako je ona sama ne želi.

Ako on želi rastavu i ako joj ja to javim, ona će se potruditi da mu pošalje potrebne dokumente.

— Dao sam pismo Kelvinu. Odmah je rekao da ne želi rastavu. Ja sam joj pisao i prenio joj tu poruku. Otada više nikad ništa nisam čuo o njoj. Ne znam gdje živi, pa čak ni to je li uopće živa ili mrtva. Evo, zato me je privukao vaš oglas i zato sam se nadao da ću doznati neke novosti o njoj.

— On blago doda: Veoma mi je zao zbog sve ga toga, Gwennie. Ali trebalo je da to saznate. Volio bih jedino da ste sve to mogli ostaviti na miru.

9. Nepoznati faktor?

Kad se Ghil vratio, isprativši doktora Kennedyja, našao je Gwendu kako sjedi tamo gdje ju je i ostavio. Na objema obrazima imala je široke crvene mrlje, a oči su joj nekako grozničavo sjale. Kad je progovorila, glas joj je bio promukao i slab.

— Kako glasi ona stara pitalica? Što je bolje, smrt ili ludilo? Tu smo smrt ili ludilo.

— Gwenda dušo. Ghil joj priđe i stavi joj ruku oko ramena. Osjetila je kako joj je ti jelo tvrdo i ukočeno.

— Zašto sve to nismo ostavili na miru? Zašto? Ugušio ju je moj rođeni otac.

Čula sam glas svoga rođenoga oca, kako izgovara one riječi. Nikakvo čudo što se sve to vratilo nikakvo čudo što sam se tako uplašila. Moj rođeni otac.

— Čekaj, Gwenda čekaj. Ne znamo pouzdano.

— Svakako znamo! On je rekao doktoru Kennedyju da je ugušio svoju ženu, zar nije?

— Ali, doktor Kennedy je posve siguran da nije. Zato što nije našao tijelo. Ali tijelo je bilo ondje ja sam ga vidjela. Vidjela si ga u predsoblju a ne u spavaonici.

— Kakva je u tome razlika?

— Pa, to je čudno, zar ne? Zašto bi Hal idey rekao da je ugušio svoju ženu u spavaonici, ako ju je u stvari ugušio u predsoblju?

— On, ne znam. To je samo beznačajna pojedinost.

— Nisam baš siguran. Mućni malo mozgom, draga. U cijelom slučaju ima nekoliko čudnih točaka. Uzmimo, ako hoćeš, da je tvoj otac zaista ugušio Hellen. U predsoblju, što se dogodilo po slije toga?

— Otišao je k doktoru Kennedyju. I ispričao mu da je u spavaonici ugušio ženu, doveo ga sa sobom kući, a u predsoblju nije bilo trupla a ni u spavaonici. Do vraga, ako nema lesa, nema umorstva, što je učinio s lešom?

— Možda je truplo postojalo, a doktor Kennedy mu je pomogao i sakrio ga, samo što to nama, naravno, nije mogao reći.

Ghil odmahne glavom.

— Ne, Gwenda ne vjerujem da bi Kennedy tako postupio. On je tvrdokoran, hladan, bezosjećajan Škot. Hoćeš reći da bi on sam sebe želio izložiti opasnosti kao sudionik u takvom činu? Ja u to ne vjerujem. On bi učinio sve što bi bilo u njegovoj moći da spasi Hallideya, svjedočeći o njegovu duševnom stanju to da. Ali zašto da izlaže svoj život opasnosti prikrivajući cijeli slučaj? Kelvin Hallidey nije mu bio nikakav rođak, a ni prisni prijatelj. Ubijena je njegova rođena sestra i sasvim je jasno da ju je volio ako je pokazivao pomalo viktorijansko negodovanje prema njezinu neodgovornu ponašanju. A čak ni ti nisi bila dijete njegove sestre. Ne Kennedy ne bi pristao na to da prikriva zločin. Da je i pristao, postojala je samo jedna mogućnost da sve to nekako sredi, naime, ta da svjesno napiše potvrdu kako je umrla od srčanog napada ili nešto slično.

— Pretpostavljam da je to sasvim lako mogao izvesti ali mi pouzdano znamo da on to nije učinio. Zato što u spisima župnog ureda nema potvrde o njezinoj smrti, a da je on to učinio, bio bi nam rekao da je njegova sestra umrla. Zato pođi od toga i objasni, ako možeš, što se dogodilo s lešom.

— Možda ga je moj otac zakopao negdje u vrtu.

— I tada otišao ka Kennedyju i rekao mu da je umorio svoju ženu? Zašto?

Zašto se ne bi oslonio na pripovijest da ga je ona napustila?

Gwenda zabaci kosu s čela. Sad više nije bila tako tvrda i ukočena, a oštro izražene mrlje sasvim su izbledjele.

— Ne znam prizna ona. Sada, kad si to tako postavio, sve izgleda pomalo zamršeno. Misliš da nam je doktor Kennedy rekao istinu?

— O, da posve sam siguran u to. S njegova stajališta to je potpuno razborita pripovijest. Snovi, halucinacije i na kraju najteža halucinacija. On uopće nije sumnjao u to da to nije bila halucinacija zato što, kako već rekosmo, ondje gdje nema leša, nema ni umorstva. I zato je naše stajalište drugačije od njegova. Mi zna mo da je leš ondje bio.

— On zastane, a onda nastavi: S njegova stajališta, sve se poklapa. Nestala odjeća i kovčeg, oproštajne pismo. A poslije još dva sestrina pisma.

Gwenda se trgne.

— Pisma. Kako da objasnimo ta pisma?

— Nikako ali objasniti ćemo i to. Ako zaključimo da nam je Kennedy rekao istinu (a, kao što kazem ja sam potpuno uvjeren da jest), objasniti ćemo i ta pisma.

— Pretpostavljam da su bila stvarno pisana rukopisom njegove sestre? On ga je prepoznao?

— Znaš, Gwenda, ne vjerujem da bi nas to mišljenje moglo daleko odvesti.

Nije se radilo ni o kakvu potpisu na sumnjivu čeku. Ako je rukopis tih pisama bio samo približno sličan rukopisu njegove sestre, njemu nije palo na pamet da u njih posumnja. On je ionako već zaključio da je ona s nekim pobjegla. Pisma su samo potvrdila to uvjerenje. Da od nje nikada nije primio nikakve vijesti jest, tada bi mogao nešto

posumnjati. Pa ipak, ima u vezi s tim pismima nekoliko zanimljivih pitanja, koja mu, možda, nisu zapela za oko, ali meni jesu. Ta su pisma čudno anonimna. Nikakve adrese, osim jednoga poste restante. Bez ikakva spomena o tome tko je čovjek koji se krije iza svega toga. Jasno izražena odluka da se potpuno prekinu sve veze. Ja mislim, da je to upravo onakva vrst pisma kakvu bi ubojica izmislio kad bi zelio spriječiti bilo kakvu sumnju zrtvine obitelji. A to je običan mačji kašalj. Ništa lakše nego poslati pisma od nekud iz inozemstva.

— Misliš da je moj otac...

— Ne upravo o tome se i radi da ne mislim. Zamisli čovjeka koji je promišljeno odlučio da se otarasi svoje žene. On proširi glasine o njezinoj tobožnjoj nevjeri. Inscenira njezin odlazak oproštajno pismo, odnesenu odjeću.

Njezina pisma mogao bi mu netko slati izvana u brižno odmjerenim razmacima. A on ju je, naravno, mirno ubio i zakopao je, recimo, u podrumu. To je određen model ubojstva i često se događa. Ali takav tip ubojice ne bi otrčao svom šurjaku i rekao mu da je ubio svoju ženu i da bi bilo najbolje da odu na policiju. S drughe stra ne da je tvoj otac bio emocionalni tip ubojice, da je strahovito volio svoju ženu i ugušio je u nastupu mahnite ljubomore na Otelov način a to bi se poklapalo s riječima koje si čula on sigurno ne bi otpremio njezinu odjeću i uredio da dobiva pisma, prije nego bi pohitao da prizna svoj zločin čovjeku koji nije od onih koji bi to prešutjeli. Sve je to naopako, Gwenda. Sve se to nikako ne poklapa.

— Dakle što ti zapravo zeliš dokazati, Ghilse?

— Ne znam. Jedino mi se čini da se kroz sve to provlači neki nepoznat faktor nazovimo ga faktor X. Netko, tko se dosad još nije pokasao. Ali možemo uočiti njegov postupak.

— X? reče Gwenda upitno. A onda se njezine oči zamrače. Sve si to izmislio, Ghilse. Da me utješiš.

Kunem ti se da nisam. Zar ti sama ne vidiš da nisi kadra stvoriti odgovarajuću sliku u kojoj bi se sve činjenice usajamno podudarale? Mi znamo da je Hellen Hallidey ugušena, zato što si je ti vidjela.

— On zastane. Gospode Bože! Baš sam bio glup! Sada mi je sve jasno. Sve se slaze. Imaš pravo. I Kennedy također ima pravo. Slušaj, Gwenda. Hellen se sprema da pobjegne sa svojim ljubavnikom tko je to, mi još ne znamo.

— X?

— Ghil nestrpljivo prijeđe preko njesine upadice.

Napisala je pisamce svom suprugu... ali u tom trenutku on uđe, pročita što mu je napisala i pomahnita. Zguzva pismo, baci ga u koš i pojuri za njom. Ona je prestravljena, potrči u predsoblje on je uhvati, guši je ona omlitavi i on je pušta na pod. I tada, stojeći nešto podalje od nje, izgovara one riječi iz Vojvotkinje od Malfija, upravo u trenutku kad je dijete na prvom katu dotrčalo do ograde i pogledalo dolje.

— A poslije toga?

— Stvar je u tome, što ona nije mrtva. On je zacijelo mislio da je mrtva ali ona je bila samo napola ugušena. Možda je naišao njezin ljubavnik pošto je izbezumljeni muz otrčao doktorovoj kući na drugi kraj grada, a možda se i sama osvijestila. Svakako, čim se osvijesti, ona bježi. Bježi glavom bez obzira. I to objašnjava sve. Kelvinovo uvjerenje da ju je ubio. Nestanak odjeće, zapakirane i odnesene već prije toga dana. I poslije svega, pisma koja su savršeno ne patvorena.

Evo to objašnjava sve.

Gwenda će polako: Ne objašnjava to što je Kelvin rekao da ju je ugušio u spavaonici.

Bio je tako zbunjen da se nije točno sje ćao gdje se sve to dogodilo.

Gwenda odgovori: Voljela bih da ti mogu vjerovati. Htjela bih vjerovati Ali ja i dalje pouzdano osjećam sasvim pouzdano da je ona bila mrtva, kad sam pogledala dolje uistinu mrtva.

— Ali kako to možeš reći tako uvjereni? Bila si dijete, od jedva tri godine.

Ona ga nekako čudno pogleda.

— Ja mislim da to djeca osjećaju više nego odrasli. Kao psi oni osjete smrt, istenju glave i zavijaju. Ja mislim da djeca osjećaju smrt.

— To je besmisleno nestvarno.

Prekine ih zvonice s ulaznih vrata. On promrmlja:

— Baš me zanima tko je sada?

Gwenda se činila prestrašenom.

— Posve sam zaboravila To je gospođica Marple. Pozvala sam je da dođe danas na čaj. Nemojmo joj reći ništa o svemu tome.

— Gwenda se bojala da bi joj taj popodnevni čaj mogao biti zamoran ali gospođica Marple na svu sreću kao da nije primjećivala kako njezina domaćica govori nešto prebrzo i previše grozničavo i da je njezino raspoloženje pomalo usiljeno. A sama gospođica Marple bila je uviđavno razgovorljiva tako joj je godio njezin boravak u Dillmouthu i zar to nije divno? Neki prijatelji njezinih prijatelja pisali su njezinim prijateljima u Dillmouthu, tako da je uslijed toga primila neke veoma privlačne pozive mjesnih stanovnika.

— Čovjek se ipak ne osjeća u tolikoj mjeri strancem, razumijete, draga moja, ako upozna neke ljude koji već godinama žive ovdje. Odlazim, primjerice, na čaj gospođi Fane ona je udovica starijeg ortaka najbolje ovdašnje od vjetničke tvrtke. Prilično staromodna obiteljska tvrtka. Sada je vodi njezin sin. Njezin blagi čavrljavi glas i dalje je romorio. Njezina je gazdarica tako ljubazna pružila joj je tako

ugodan smještaj i doista izvrsno kuha. Bila je nekoliko godina kod neke moje stare prijateljice, gospođe Bantry, ako ona sama ne potječe iz ovog dijela svijeta njezina je tetka živjela ovdje godinama, a ona i njezin suprug obično dolaze ovamo preko praznika tako da poznaje veći dio mjesnih govorkanja. Usput rečeno, jeste li zadovoljni svojim vrtlarom? Čula sam da se on ovdje smatra prilično velikim zabušantom više priča nego radi.

— Njegove su uže specijalnosti pričanje i čaj reče Ghil. Pije čaj otprilike pet puta na dan. Ali kad pripazimo na njega radi sjajno.

— Hajde da iziđemo i razgledamo vrt reče Gwenda.

Pokazali su gospođici Marple kuću i vrt, a ona je izražavala svoja zapažanja.

Ako se Gwen i bojala njesinih oštroumnih izjava o kakvu promašaju, prevarila se.

Zato što gospođica Marple nije ničim pokazala da je primijetila nešto neobično.

Ali, Gwenda se na najveće čudo, posve nepredviđeno ponijela. Prekinula je gospođicu Marple usred neke anegdote o djetetu i morskoj školjci i bez daha rekla Ghilsu:

— Baš me briga reći ću joj sve.

Gospođica Marple pažljivo okrene glavu. Ghiles je zaustio da nešto kaže, a onda zastao. Na posljetku reče:

— Pa, to je tvoja stvar, Gwenda.

I tako Gwenda istrese iz sebe sve. Kako su posjetili doktora Kennedyja i kako je on poslije posjetio njih i što im je ispričao.

To je ono na što ste vi pomislili u Londonu, zar ne? upita Gwenda bez daha.

Pomislili ste tada da da bi u to mogao biti upleten moj otac?

Gospođica Marple odgovori blago: To mi se nametnulo kao mogućnost da.

Hellen je veoma lako mogla biti vaša mlada pomajka a u slučaju ovaj gušenja, veoma se često sumnja na supruga ugušene žene.

Gospođica Marple govorila je kao netko tko prirodne pojave promatra bez iznenađenja ili emocija.

— Shvaćam zašto ste nas nagovarali da sve to ostavimo na miru nastavi Gwenda. O, sada bih voljela da smo vas poslušali. Ali povratka nema.

— Ne reče gospođica Marple povratka nema.

— A sada će biti najbolje da poslušate Ghilsa. On je izveo neke zaključke i pretpostavke.

— Rekao sam samo to prihvati Ghil da se ništa ne poklapa.

— I zatim oštroumno, jasno, obrazloži sve sporne točke, kao što ih je prije spomenuo Gwendi. A onda opširno iznese svoju konačnu teoriju. Samo kad bi čovjek uspio uvjeriti Gwen da se sve moglo jedino tako dogoditi.

Oči gospođice Marple prijeđu s njega na Gwendu i opet na njega.

— To je savršeno rasumna pretpostavka reče ona. Ali uvijek postoji, kao što ste i sami naglasili, gospodine Reed, mogućnost da postoji neki X.

— X! reče Gwenda.

— Nepoznat faktor završi gospođica Marple. Netko, recimo, tko se još nije pojavio ali čije se prisustvo, iz svih tih očitih činjenica može izvesti. Idemo u Norfolk, u sanatorij u kojemu je umro. moj otac reče Gwenda. Možda ondje nešto otkrijemo.

10. Povijest bolesti

Saltmarsh House nalasio se na lijepom položaju kojih desetak kilometara dalje od obale. Imao je dobru željezničku vezu s Londonom, preko stanice South Benham, udaljene otprilike osam kilometara.

Ghilsa i Gwendu uveli su u prostran zračan salon s kretenskim navlakama cvjetnih uzoraka. U sobu uđe veoma pristala stara gospođa sijede kose noseći čašu mlijeka. Ona im klimne glavom i sjedne kraj kamina. Njezin se zamišljen pogled zaustavi na Gwendi, a tada se prema njoj prigne i progovori gotovo šaptom.

— Draga moja je li to jadno dijete vaše? Gwenda je pogleda ponešto zatečena. I reče nesigurno: Ne ne. Nije.

— A, tako, nisam bila sigurna. Stara gospođa kimne glavom i počne srkutati svoje mlijeko. A onda će razgovorljivo: Pola jedanaest sada je pravo vrijeme. To se događa uvijek u Pola jedanaest. Uistinu neobično. Ona spusti glas i ponovno se prigne.

Iza kamina šapne. Ali nemojte reći da sam vam ja rekla.

U tom trenutku uđe u sobu djevojka u bijeloj kuti i zamoli Ghilsa i Gwendu da pođu za njom. Uvede ih u ured doktora Penrosea, a doktor Penrose ustane da ih pozdravi.

Doktor Penrose, pomisli Gwenda nehotice, doimao se i sam pomalo ludim.

Doimao se, na primjer, mnogo luđim od one ljupke stare gospođe u salonu ali možda se psihijatri uvijek čine pomalo ludima.

— Primio sam vaše pismo, a i pismo doktora Kennedyja reče doktor Penrose.

I proučio sam povijest bolesti vašega oca, gospođo Reed. Sjećam se njegova slučaja prilično dobro, dakako, ali želio sam osvježiti sjećanje kako bih vam mogao reći sve što budete željeli saznati. Shvatio sam da ste tek nedavno saznali činjenice?

Gwenda mu objasni kako su je rođaci njezine majke odveli u Novu Zelandiju i da je o svom ocu znala samo to da je umro u nekoj bolnici u Engleskoj. Doktor Penrose kimne glavom.

— Dakle tako. Slučaj vašeg oca, gospođo Reed, pokazuje neke prilično osebujne crte.

— Na primjer? upita Ghil.

— Dakle, njegova opsesija ili halucinacija bila je veoma snažna. Major Halliday, ako oči gledno u veoma rastrojenu stanju, izuzetno je jasno i kategorično tvrdio da je u nastupu ljubomornog bjesnila ugušio svoju drugu ženu. Velika većina uobičajenih znakova, karakterističnih za slične slučajeve, kod njega uopće nije bila izražena i moram vam otvoreno reći, gospođo Reed, da me doktor Kennedy slučajno nije uvjerio kako je gospođa Halliday zapravo živa, ja bih u ono vrijeme bio spreman da tvrdnju vašeg oca prihvatim kao istinitu.

— Stekli ste dojam da ju je on stvarno ubio? upita Ghil.

— Rekao sam u ono vrijeme. Poslije, kad su mi značaj i duševno stanje majora Hallideya postali mnogo bliži, sakupio sam dovoljno razloga da promijenim uvjerenje.

Vaš otac, gospođo Reed, posve sigurno nije bio paranoičan tip. Nije patio od manije proganjanja, niti je imao porive nasilja. Bio je blaga, ljubazna i veoma suzdržana osoba. Niti je bio, kako to ljudi kazu, lud, niti je bio opasan za okolinu. Ali zaista je patio od te uporne fiksne ideje o smrti gospođe Hallidey; a da bismo objasnili porijeklo te ideje gotovo sam uvjeren da bismo se bili morali vratiti daleko unatrag sve tamo do nekog doživljaja iz djetinjstva. Ali priznajem da su nam se sve analitičke metode izjalovile i nisu nam pružile pravi ključ.

— Kadikad je potrebno veoma mnogo vre mena da se slomi pacijentov otpor prema analizi. To može potrajati nekoliko godina. U slučaju vašeg oca, nije bilo dovoljno vremena.

On ušuti, a onda, naglo pogleda Gwendu i reče:

— Znaite, ja pretpostavljam, da je major Halliday izvršio samoubojstvo.

— O, ne! viknu Gwenda.

— Žao mi je, gospođo Reed. Mislio sam da to znate. Imali biste možda pravo da nam na račun toga uputite neke zamjerke. Priznajem da je malo budniji nadzor mogao preduhitriti taj njegov čin. Ali iskreno govoreći, ja nisam primjećivao nikakvih znakova da bi major Hal idey mogao biti samoubilački tip. Nije pokazivao nikakve sklonosti prema sjeti opsjednutosti ili malodušnosti. Tuzio se na besanicu i moj mu je Kolega propisao određenu količinu tableta za spavanje. Pretvarajući se da ih uzima, on ih je zapravo spremao, sve dok nije sakupio dovolnu količinu da se...

— I na to raširi ruke.

— Zar je bio tako strahovito nesretan?

— Ne. Ne bih rekao. Bio je to, usudio bih se ustvrditi, prije kompleks krivnje, želja za izvršenjem kazne. Isprva je, kako znate, uporno zahtijevao da se pozove policija; mi smo ga doduše uspjeli od toga odgovoriti, uvjeravajući ga da on u stvari uopće nije izvršio zločin, ali on je tvrdoglavo odbijao svaku mogućnost da nam do kraja povjeruje. No, mi smo mu ipak dokazivali i dokazivali te je konačno morao priznati da se zapravo ne sjeća kako je u stvari izvršio sam čin. Doktor je Penrose prebirao po spisima ispred sebe. Njegov opis te dotične večeri uvijek je bio isti.

Ušao je u kuću, govorio je, i bilo je mračno. Posluga je imala izlaz. Ušao je u blagovaonicu, kao obično, natočio piće i popio ga, a onda se uputio kroz vrata što vode u salon. Poslije toga ne sjeća se

ničega baš ničega, do trenutka kako je stajao u spavaonici i zurio u svoju ženu koja je bila mrtva ugušena.

— I znao je da je to učinio on? Ghil ga prekine. Oprostite, doktore Penrose, ali kako je znao da je to učinio on?

— U njegovu razumu nije bilo nikakve sumnje. Već nekoliko mjeseci prije toga otkrio je da se ponaša divljački i melodramatički sumnjičavo. Rekao mi je, na primjer, kako je bio uvjeren da ga njegova žena drogira. On je, naravno, živio u Indiji, a tamošnji su sudovi često imali posla sa ženama koje su svoje muževe trovale otrovom tatule. Veoma je često patio od halucinacija, u kojima je gubio osjećaj za vrijeme i prostor. Uporno je poricao da je sumnjao u vjernost svoje žene, ali ja ipak mislim da je to bilo pokretačka snaga. Po svemu sudeći, čini se da se sve odigralo tako da je ušao u salon, pročitao biješku koju mu je ostavila žena, izjavljujući da ga napušta, a jedini njegov način da ospori tu činjenicu sastojao se u tome da je radije ubije. Odakle i potječu halucinacije.

— Mislite da mu je bilo veoma stalo do nje? upita Gwenda.

— Očigledno, gospođo Reed.

I on nikad nije shvatio da je to bila halucinacija?

— Zacijelo je shvatio da je to morala biti halucinacija ali njegovo unutarnje uvjerenje ostalo je nepokolebivo. Opsesija je bila prejaka da bi se pokorila razumu.

Da smo mogli otkriti prikrivene komplekse iz njegova djetinjstva Gwenda ga prekine. Nju nisu zanimali nikakvi kompleksi iz djetinjstva.

— Ali vi ste posve sigurni, rekoste, da on da on to nije učinio?

— O, ako vas to zabrinjava, gospođo Reed, mozete to mirne duše zaboraviti.

Kelvin Holliday, ma koliko bio ljubomoran na svoju ženu, posve sigurno nije bio ubojica.

Doktor Penrose se nakašlja i izvuče malu otrcanu crnu biljeznicu.

— Ako biste željeli ovu biljeznicu, gospođo Reed, vi ste jedina osoba koja je može dobiti. U njoj su kojekakve bilješke što ih je vaš otac pribilježio u toku svog boravka na ovoj klinici. Kad smo njegove stvari predavali njegovu sudskom izvršitelju (zapravo odvjetničkoj tvrtki), Dr McGuire, koji je tada bio naš primarijus, zadržao je ovo kao dio povijesti njegove bolesti. Slučaj vašeg oca, znate, pojavljuje se u knjizi dr Me Guirea samo pod inicijalima, dakako. Nj. K. H. Ako zelite uzeti ovaj dnevnik...

Gwenda odlučno pruži ruku.

— Hvala vam reče. Jako mi je stalo do njega.

U vlaku, na povratku u London, Gwenda izvadi otrcanu malu crnu bilježnicu i počne čitati.

Otvorila ju je nasumce. Kelvin Halliday napisao je:

Pretpostavljam da ovi velški liječnici znaju svoj posao Sve to zvuči tako šašavo. Jesam li ja bio zaljubljen u svoju majku? Jesam li mrzio oca? Ne vjerujem ni u jednu jedinu riječ od svega toga što mogu, ali ja osjećam da je ovo samo običan kriminalni slučaj stvar za krivični sud a ne nikakva luđačka gluparija. Pa ipak neki su ljudi ovdje tako prirodni, tako razboriti baš kao i svi drugi osim ako iznenada ne naiđeš na neke poremećaje. Pa, dobro dakle, čini se da i ja također patim od nekih poremećaja Pisao sam Jamesu požurivao ga da stupi u vezu s Hellen Neka dođe i posjeti me osobno, ako je živa Kaže da on zna gdje se nalazi samo zato što zna da je mrtva i da sam je ja ubio on je dobar momak, ali ja se ne dam prevariti... Hellen je mrtva .

Kad sam počeo sumnjati u nju? Uistinu odavno odmah pošto smo doputovali u Plimouth. Njezino se ponašanje promijenilo. Nešto mi je krila Ponekad sam vrebao na nju. Da, i ona je ponekad vrebala na

mene. Je li mi davala droge u hrani? One neobične užasne more. Neobični snovi živa mora Znam da su to bile droge Samo mi ih je ona mogla davati Zašto? U pitanju je bio neki čovjek Neki čovjek kojega se bojala.

Treba da budem pošten. Sumnjao sam, zar ne da ima ljubavnika? Postojao je netko znam da je netko postojao toliko mi je rekla još na brodu.

Netko, koga je voljela, a nije se mogla za njega udati U tome smo oboje bili slični.

Ja nisam mogao zaboraviti Megan Kako je mala Gwennie kadikad slična Megan. Hellen se na brodu tako lijepo igrala s Gwennie. Hellen Tako si draga, Hellen.

Je li Hellen ziva? Ili sam stegnuo ruke oko njezina grla i ugasio zivot u njoj? Prošao sam kroz vrata blagovaonice i ugledao pisamce stajalo je na stolu, i tada i tada sve crno samo crnina. Ali nema nikakve sumnje o tome. Ja sam je umorio. Hvala bogu da je Gwennie u Novoj Zelandiji i da joj je dobro. Ono su dobri ljudi. Vole je zbog Megan. Megan Megan, kako bih volio da si ovdje...

Ovo je najbolji put Bez ikakva skandala Najbolje za dijete. Više ne mogu dalje. Ne mogu iz godine u godinu. Moram pronaći najbrzi izlaz. Gwennie neće nikad ništa saznati o svemu ovom. Ona nikad neće saznati da je njezin otac ubojica.

Gwendi su suse zaslijepile oči. Ona pogleda Gilesa koji joj je sjedio nasuprot. Ali Ghilsove su oči bile zagledane u suprotni kut.

Svjestan Gwendine upornosti, lagano je kimao glavom.

Njihov suputnik čitao je večernje novine, s druge strane novina, jasno izložen njegovu pogledu, stajao je melodramatičan naslov:

TKO JE BIO ČOVJEK NJEZINA ŽIVOTA?

Gwenda lagano zakima glavom. I ponovo baci pogled na dnevnik.

Postojao je netko znao sam da netko postoji.

11. Čovjek njezina života

Gospođica Marple prijeđe preko Obalnog šetališta i uputi se uz Fore Street, skrenuvši kod Arkade uzbrdo. Trgovine su ovdje bile starinske. I trgovina vunom i priborom za šivanje i vezenje, i slastičarnica, i suknar i krojač za dame u viktorijanskom stilu te druge slične trgovine.

Gospođica Marple zagleda se u izlog trgovine priborom za šivanje i vezenje.

Dvije su mlade prodavačice posluživale mušterije, ali postarija gospođa u dnu trgovine bila je slobodna.

Gospođica Marple gurne vrata i uđe. Stane uz tezgu, a prodavačica, privlačna žena sijede kose, upita: Što izvolite, gospođo?

Gospođica Marple zatraži neku blijedoplavu vunu za pletenje dječjeg kaputića. Sve se odvijalo polako, bez zurbе. Porazgovorile su se o uzorcima, gospođica Marple razgledala je nekoliko knjiga o pletenju dječje odjeće i usput je govorila o svojim pranećacima i pranećakinjama. Ni ona ni prodavačica nisu pokazivale ni kakvu nestrpljivost. Prodavačica se u toku brojnih proteklih godina navikla na kupce kakva je gospođica Marple. Više je voljela te ljubazne, brbljave, švrljave starije gospođe nego nestrpljive, prilično nepristojne mlade majke koje ne znaju što žele i gledaju samo na jeftinoću i drečavost.

— Da reče gospođica Marple. Mislim da će ovo biti zaista veoma zgodno.

Uvijek sam imala povjerenja u proizvode s oznakom Rode. Oni se uistinu ne stežu.

Mislim da ću uzeti deset deka više.

Zamatajući robu, prodavačica napomene da je vjetar danas veoma hladan.

Da, stvarno, primijetila sam kad sam prolazila obalom. Dillmouth se mnogo promijenio. Nisam bila ovdje, čekajte, blisu devetnaest godina.

— Zaista, gospođo? Onda ćete vidjeti da se mnogo toga promijenilo. Hotel Superb tada još nije bio izgrađen, rekla bih, a ni Hotel South view?

— O da, bilo je to posve malo mjestance. Stanovala sam kod prijatelja U kući koja se zvala vila Sveta Katarina možda je poznajete? Na Leahampton Roadu.

— Ali prodavačica je živjela u Dillmouthu tek desetak godina.

Gospođica Marple joj zahvali, uzme svoj paketić i uđe na susjedna vrata, sukнару. Tu je opet izabrala jednog postarijeg prodavača. Razgovor se odvijao uglavnom na isti način, kao pratnja uz biranje ljetne haljine. Ovom prilikom prodavač je spremno odgovorio.

— To će zacijelo biti kuća gospođe Findevson.

— Jest jest. Uostalom, moji su je prijatelji unajmili namještenu. Major Halliday, njegova žena i djevojčica.

— Oda, gospođo. Stanovali su tamo, čini mi se otprilike godinu dana.

— Da. On se vratio iz Indije. Imali su veoma dobru kuharicu dala mi je izvrstan recept za pečen puding od jabuka a, koliko se sjećam, i za medenjake s đumbirom. Često sam se pitala što li je sada s njom.

— Rekao bih da govorite o Edith Paghett, gospođo. Još je uvijek u Dillmouthu.

Sada služi u Windruzh Lodgheu.

— Upoznala sam još neke ljude po imenu Fane. Mislim, da je on bio odvjetnik.

Stari gospodin Fane umro je prije nekoliko godina mladi gospodin Fane, gospodin Walter Fane živi sa svojom majkom. Gospodin Walter Fane nije se nikada oženio.

Sada je stariji ortak u tvrtki.

— Zaista? Ja sam nekako mislila da je gospodin Walter Fane otputovao u Indiju u vezi s plantazama čaja, ili tako nešto.

— Vjerujem da jest, gospođo. Još kao mladić. Ali vratio se kući i nakon godinu dvije ušao u tvrtku. Oni ovdje obavljaju najbolje poslove veoma su na visokoj cijeni. Walter Fane je veoma zgodan i miran gospodin. Svi ga vole.

— Pa naravno uzvikne gospođica Marple. On se bio vjerio s gospođicom Kennedy, zar ne? A onda je ona raskinula vesu i udala se za majora Hal idaya.

— Upravo tako, gospođo. Otputovala je u Indiju da se uda za gospodina Fanea, ali čini se da se predomislila i udala se za drugoga čovjeka.

— U prodavačevu glasu načuo se jedva zamjetljiv prizvuk negodovanja.

Gospođica Marple nanje se naprijed i stiša glas.

— Uvijek sam tako zalila jadnog majora Hallidaja (poznavala sam njegovu majku) i njegovu malu djevojčicu. Koliko sam čula, njegova ga je druga žena napustila. Pobjegla je s nekim. Prilično hirovita osoba, bojim se.

Bila vam je ona prava prevrtljivica. A njen brat, liječnik, tako drag čovjek. S mojim je reumatičnim koljenom učinio pravo čudo.

— S kim je ono pobjegla? Nikad nisam čula.

— To vam ne bih mogao reći, gospođo. Neki kažu da je to bio jedan od ljetnih gostiju. Ali znam da je major Hal iday bio posve slomljen. Otišao je odavle i mislim da se razbolio. Vaš sitniš, gospođo.

Gospođica Marple pokupi sitniš i uzme omot.

— Hvala vam lijepo reče. Baš me zanima, da li Edith Paghett, rekoste još uvijek ima onaj dobar recept za medenjake s đumbirom? Izgubila sam ga ili ga je moja nepažljiva sluzavka izgubila a ja tako volim dobre medenjake s đumbirom.

— Nadam se da jest, gospođo. Zapravo, ovdje, u susjedstvu, živi njezina sestra, udata je za gospodina Mountforda, slastičara. Edith obično odlazi onamo u svoje slobodne dane i siguran sam da će joj gospođa Mountford predati poruku.

— To ste se dobro sjetili. Neobično sam vam zahvalna na usluznosti.

— To mi je bilo pravo zadovoljstvo, gospođo, vjerujte mi.

Gospođica Marple iziđe na cestu.

Dobra starinska firma reče sama sebi. A one su haljine zaista veoma lijepe, tako da to uopće nije bačen novac. Ona zirne na blijedoplavi emajlirani sat koji je nosila prikopčan postrance na haljini.

Samo pet minuta hoda do sastanka s ono dvoje mladih u Ghingher Catu.

Nadam se da u sanatoriju nisu otkrili su više uznemirujućih stvari.

Ghil i Gwenda sjedili su usporedo za kutnim stolićem u Ghingher Catu. Mala crna bilježnica ležala je na stolu između njih.

Gospođica Marple uđe s ulice i pridruzi im se.

— Što zelite, gospođice Marple? Kavu?

— Da, hvala vam ali, bez kolača, samo ječmenjake s maslacem.

Ghil naruči, a Gwenda gurne malu crnu bilježnicu preko stola prema gospođici Marple.

Najprije morate ovo pročitati reče ona i onda možemo razgovarati. Unutra ćete naći što je moj otac što je sam za sebe napisao dok je bio u bolnici. Oh, ali prije svega, Ghil, reci točno gospođici Marple što je rekao doktor Penrose. Ghil je poslušao. Tada gospođica Marple otvori malu crnu bilježnicu, a konobarica donese tri šalice slabe kave, ječmenjake i maslac, te tanjur s kolačima.

Ghil i Gwenda nisu govorili ništa. Promatrali su gospođicu Marple kako čita.

Ona naposljetku zatvori bilježnicu i položi je na stol. Bilo je teško odgonetnuti izraz njesina lica. Na njemu se ocrtavao, pomislila je Gwenda, izraz ljutnje. Usne su joj bile čvrsto stisnute a oči sjale veoma živo, što je bilo neobično za njezine godine.

— Da, uistinu reče ona. Jest, uistinu!

Gwenda reče: Jednom ste nam dali sa vjet sjećate se? Da se ne upuštamo u to. Sad mi je jasno zašto ste to rekli. Ali mi smo se upustili u to i evo do čega nas je to dovelo. Samo što smo sada, čini se, došli do jedne druge točke gdje bismo se mogli zaustaviti kada bismo hteli Mislite li da bismo se morali zaustaviti? Ili ne?

Gospođica Marple polako odmahne glavom. Djelovala je zabrinuto, zbunjeno.

— Ne znam odgovori ona. Odista ne znam. Možda bi bilo bolje učiniti tako, mnogo bolje učiniti upravo tako. Proteklo je, naime, tako mnogo vremena da ne možete učiniti ništa ta mislim, ništa konstruktivno.

— Mislite da poslije toliko vremena ne bis mo ništa moghli otkriti? upita Gwenda.

— O, ne odgovori joj gospođica Marple. Nisam uopće tako mislila. Devetnaest godina nije tako mnogo. Ima ljudi koji bi se mnogo čega mogli sjećati, koji bi mogli odgovoriti na naša pitanja priličan broj ljudi. Kao služavke, na primjer. U ono vrijeme bile su sigurno u kući barem dvije služavke, pa i dadilja, a vjerojatno i vrtlar. Trebalo bi nam samo nešto vremena i malo truda da te ljude nađemo i s njima porazgovorimo. Ja sam, dakako, jedno od njih već našla.

— Kuharicu. Ne, ne radi se o tome. Radi se za pravo o tome kakvu biste praktičnu korist time mogli postići, a ja bih bila sklona odgovoriti na to nikakvu. A ipak...

Ona zastane:

— Postoji ipak jedno. Ja sam malo spora u razmišljanju, ali osjećam da u svemu tome postoji nešto nešto, možda ne sasvim opipljivo što bi vrijedilo truda i da se čovjek osmjeli, radi čega bi se čak i morao osmeliti ali teško je reći točno što je to .

— Ghilh započne: Meni se čini... zašuti.

Gospođica se Marple zahvalno okrene prema njemu.

— Čini mi se reče ona da gospodin uvijek umije tako jasno postaviti sve na svoje mjesto. Sigurna sam da ste se nešto dosjetili.

— Temeljito sam o svemu razmislio reče Ghil. I rekao bih da se iz svega mogu izvesti samo dva zaključka. Jedan je od njih onaj isti što sam ga već i prije obrazložio. Hellen Halliday nije bila mrtva kada ju je Gwennie vidjela gdje leži u predsoblju. Ona se poslije osvijestila i otišla sa svojim ljubavnikom, bio on tko mu drago. To bi se poklopilo s činjenicama, kako ih mi sada gledamo. To bi se podudaralo i s tvrdokornim uvjerenjem Kelvina Hallidaya da je ubio svoju ženu, a slagalo bi se i s nestalim kovčegom, haljinama i bilješkom koju je pronašao doktor Kennedy.

— Ali u tome ima nekoliko točaka koje ostaju neobjašnjene. Ostaje neobjašnjeno zašto je Kelvin bio uvjeren da je ugušio svoju ženu u

spavaonici. I ne odgovara na jedno, po mom uvjerenju, zaista zbunjujuće pitanje gdje se Hellen Hallidey sada nalazi? Zato što mi se čini sasvim neshvatljivim da poslije toga više nitko ništa nije čuo o Hellen. Ako prihvatimo da su ona dva njezina pisma nepatvorena, što se s njom dogodilo poslije svega toga? Zašto više nikad poslije nije pisala? Bila je u dobrim odnosima sa svojim bratom, on je njoj očividno bio duboko privržen i oduvijek joj je bio odan. On možda nije odobravao njezin postupak, ali to ne znači da više nikad nije očekivao nikakve vijesti o njoj.

— Ako zelite znati što ja o tome mislim, ta je okolnost očividno mučila i samoga Kennediya. Recimo da je on u ono vrijeme sasvim prihvatio događaje onako kako ih je nama ispričao. Kako je njegova sestra otišla i kako se Kelvin slomio. Ali nije očekivao da više nikad ništa neće čuti o svojoj sestri. Kako su godine prolazile, a on više nikad ništa nije o njoj čuo, a kako je Kelvin ustrajao u svojoj tlapnji i naposljetku izvršio samoubojstvo, mislim da se u njegov um počela uvlačiti strahovita sumnja. A što ako pretpostavi da je Kelvinova priča bila istinita? Da je on zaista ubio Hellen? Od nje nema ni glasa a da je negdje u inozemstvu možda umrla, zacijelo bi primio neku vijest o njezinoj smrti? Mislim da to objašnjava i njegovu nestrpljivost kada je vidio naš oglas. Nadao se da će mu to možda pružiti neku obavijest o tome gdje je ona i što radi. Uvjeren sam da je savršeno neprirodno da netko nestane tako tako bez traga kao što se čini da je nestala Hellen. To je, već samo po sebi, neobično sumnjivo.

— Slazem se s vama reče gospođica Marple. Ali, koja je druga mogućnost, gospodine Reed?

— Ghil odgovori polako: Mislio sam i na druge mogućnosti. To je prilično fantastično, znate; štoviše, čak pomalo i stravično. Zato što samo po sebi podrazumijeva kako da se izrazim neku vrstu zlonamjernosti...

— Jest prihvati Gwenda. Zlonamjernost je posve točan izraz. Mislim, štoviše, nešto što nije potpuno zdravo. Ona se strese.

— To je, mislim, posve vjerojatno prihva ti gospođica Marple. Znade, ima mnogo toga što je no, nezdravo više nego što ljudi misle. Ja sam nailazila na slične pojave.

Njezino je lice bilo zamišljeno.

— Vidite, ne može se pronaći nikakvo normalno objašnjenje reče Ghil. Uzet ću sada onu fantastičnu pretpostavku da Kelvin Halliday nije ubio svoju ženu, nego je samo mislio da ju je ubio. To je ono u što bi, očito, bio sklon povjerovati i doktor Penrose, koji ostavlja dojam sasvim staložena čovjeka. Halliday je isprva ostavio na njega dojam čovjeka koji je ubio svoju ženu i sam se želio prijaviti policiji. A tada je morao prihvatiti Kennedyjevu riječ da sve to nije bilo tako, pa je morao povjerovati u to da je Halliday žrtva nekog kompleksa ili fiksne ide je, ili kako se to već stručno kaže ali mu to tumačenje zapravo nije bilo drago.

— On je imao mnogo iskustva s takvim tipovima, a Halliday se nije uklapao među njih. A ipak, kad je bolje upoznao Hallidaya, postao je posve iskreno uvjeren da Halliday nije tip čovjeka koji bi ugušio ženu na ma kakav poticaj.

— Tako je prihvatio teoriju o kompleksu, ali uz određene sumnje. A to za pravo objašnjava da se u taj slučaj uklapa samo jedna teorija Netko je drugi naveo Hallidaya na to da povjeruje kako je ubio svoju ženu. Drugim riječima, došli smo do osobe X.

— Ako vrlo pomno razmislimo o činjenicama rekao bih da je ta hipoteza u najmanju ruku moguća. Halliday je te večeri, prema njegovoj vlastitoj izjavi, došao kući, ušao u blagovaonicu, nešto popio, kao što je obično činio a onda je otišao u susjednu sobu, ugledao na stolu pi samce i tada je izgubio svijest Ghil ušuti, a gospođica Marple potvrdno zakima glavom. Ghil nastavi:

— Recimo da to nije bila nesvijest da je u Pitanju bila samo obična droga omamljujuće tablete u viskiju. Slijedeći je korak posve jasan, zar ne? X je ugušio Hellen u predsoblju, ali ju je poslije toga odnio gore u spavaonicu i vješto je namjestio na krevet da sve djeluje kao

crime passionelle, [2] i ondje ju je Kelvin, kad je došao k sebi, našao; i taj je jadtik, koji je možda patio zbog nje od ljubomore, pomislio da je to učinio on.

— I što čini tada? Izlazi iz kuće i trazi svoga šurjaka na drugom kraju grada, i to pješke. A to Xu daje dovoljno vremena da prijeđe na slijedeći trik.

Spremi i odnosi kovčeg s odjećom, a odnosi i leš ali, što je s lešom učinio završi Ghil zbunjeno to nikako ne mogu shvatiti.

— Iznenaduje me što tako govorite, gospodine Reed reče gospođica Marple.

Ja bih rekla da taj problem ne predstavlja ne znam kakve poteškoće. Ali, molim vas, nastavite.

TKO JE BIO ČOVJEK NJEZINA ŽIVOTA? otcitira Ghil. Takav sam naslov vidio u novinama, kad smo se vraćali vlakom. To me je potaklo na razmišljanje, zato što je to zaista ključni problem cijeloga slučaja, zar ne?

— Ako postoji takav X, kao što vjerujemo, mi o njemu znamo samo to da je morao biti lud za njom doslovce lud za njom.

— I prema tome mrzio je moga oca uplete se Gwenda. I želio je da pati.

Dakle, evo dokle smo u svemu tome stigli nastavi Ghil. Znamo kakva je Hellen bila djevojka zastane Ghil oklijevajući.

— Luda za muškarcima dopuni ga Gwen da.

Gospođica Marple iznenada podinje pogled, kao da će nešto reći, ali onda zastane, i da je bila lijepa. Ali mi nemamo pojma o tome koji su još muškarci postojali u njezinu životu, osim muža. Moglo ih je biti više.

Gospođica Marple odmahne glavom.

— Teško da je tako. Ona je bila prilično mlada, znate. Ali niste posve u pravu, gospodine Reed. Mi ipak nešto znamo o tome što ste vi nazvali čovjekom njezina života. Postojao je čovjek za kojega se ona namjeravala udati A, da onaj momak, odvjetnik? Kako se ono zove?

— Walter Fane odgovori gospođica Marple.

— Da. Ali s njim ne mozete računati. On je bio vani u Malaji ili Indiji, ili negdje tamo.

— Ali, je li uistinu bio? On se nije dugo bavio uzgojem čaja, znate objasni gospođica Marple. Vratio se ovamo i ušao u tvrtku, i sada je u njoj stariji ortak.

Gwenda uzvikne: Možda je pošao za njom kad se vraćala ovamo?

— Možda je to zaista učinio. Ne znamo.

Ghil je znatiželjno promatrao staru gospođicu.

— Kako ste sve to otkrili?

Gospođica Marple nasmiješi se s izrazom isprike na licu.

— Nešto sam malo čavrljala u trgovinama i na autobusnim stanicama. Od starih se gospođa jednostavno očekuje da vole kojekakva zapitkivanja. Da, tako se mogu pokupiti mnoghe lokalne vijesti.

— Walter Fane reče Ghil zamišljeno. Hellen ga je odbila. To ga je sigurno prilično ogorčilo. Je li se ikad poslije oženio?

— Nije odgovori gospođica Marple. živi sa svojom majkom. Krajem ovog tjedna idem onamo na čaj.

— Postoji još netko, o kome smo također nešto čuli reče Gwenda iznenada.

Sjećate li se da je postojao netko s kim je bila zaručena, ili je imala nepoželjne odnose, kad je napustila školu netko nepoćudan, kako reče doktor Kennedy. Zanima me samo zašto je bio nepoćudan.

— To su već dva ćovjeka prihvati Ghil. Svaki se od njih mogao ljutiti na nju, mogao je smišljati. Moždaj je onaj prvi mladić imao kakve nepoželjne duševne poremećaje u svojoj prošlosti.

— To bi nam mogao reći doktor Kennedy reče Gwenda. Samo što bi bilo malo nezgodno da ga to pitamo. Mislim, posve je u redu što idem naokolo i raspitujem se za pomajku, koje se jedva sjećam. Ali, ako zelim saznati nešto o njezinim ranim ljubavnim zgodama, moram to ipak nekako objasniti. Izgleda prilićno neobićno zapitkivati takve stvari o pomajci koju sam jedva poznavala. Postoje možda drughi načini da se to sazna reče gospođica Marple. O, da, mislim da ćemo s malo vremena i strpljivosti ipak prikupiti podatke koje želimo. U svakom slučaju, sada imamo dvije mogućnosti napomene Ghil.

— Mogli bismo, mislim, uključiti i treću reče gospođica Marple. To bi, dakako, mogla biti samo obićna pretpostavka, ali mislim da je razvoj događaja opravdava.

Gwenda i Ghil pogledaju je prilićno iznenađeni.

— To je samo obićan zaključak reče gospođica Marple nezatno pocrvenjevši.

Hellen Kennedy otputovala je u Indiju da se uda za mladog Fanea. Koliko znamo, nije baš bila ludo zaljubljena u njega, ali zacijelo joj se sviđao, i bila je sasvim pripravna na to da s njim živi. Ali ćim je stigla onamo, ona razvrgava zaruke i šalje bratu brzojav da joj pošalje novac za povra takkući. A zašto?

— Pretpostavljam da se predomislila reče Ghil.

I gospođica Marple i Gwenda pogledaju ga pomalo prijekorno.

— Naravno da se predomislila reče Gwen da. To znamo. Gospođica Marple pita zašto?

— Pretpostavljam da djevojke lako mijenjaju mišljenje odgovori Ghil neodređeno.

— Pod određenim okolnostima napomene gospođica Marple. U njezinim se riječima osjećao prizvuk svih onih značenja što su ih postarije žene kadre ostvariti s minimumom zamjetljivog očitovanja.

— Mora da je nešto učinio napomene Ghil neodređeno, ali Gwenda ga oštro prekine.

— Svakako reče ona. Drugi čovjek!

Ona i gospođica Marple pogledaju se s uvjerenjem pripadnika slobodnozidarske sekte u koju muškarci nemaju pristupa.

— Gwenda doda s uvjerenjem: Na brodu! Odlazeći odavle!

— Srodnost reče gospođica Marple.

— Mjesečina na palubi nadoveže Gwenda. I sve tome slično. Samo to mora da je bilo ozbiljno a ne samo obično udvaranje.

— O, da zaključi gospođica Marple. Ja mislim da je to bilo ozbiljno.

— Ako je tako, zašto se nije udala za tog momka? upita Ghil.

— Mozda njemu ipak nije bilo uistinu stalo do nje reče Gwenda polako. A onda odmahne glavom. Ne, mislim da bi se u tom slučaju ipak udala za Waltera Fanea. Oh, pa naravno, baš sam glupa. Ta, to je bio oženjen čovjek.

— Ona slavodobitno pogleda gospođicu Marple.

— Točno zaključi gospođica Marple. Tako bih to i ja rekonstruirala. Oni su se zavoljeli, možda očajnički zavoljeli. Ali, ako je on bio oženjen a imao je možda i djece a vjerojatno je bio pošten čovjek

dakle, to je zacijelo bio i kraj. Ali ona se ipak nije mogla udati za Waltera Fanea reče Gwenda. I tako je brzojavila bratu i pošla kući. Da, sve se to slaze.

— A na povratku kući, srela je na brodu moga oca.

Ona zastane i zamisli se. Nije bila ludo zaljubljena reče. Ali bila je ipak privučena a osim toga tu sam bila ja.

— Oboje su bili nesretni i usajamno su se tješili. Otac joj je govorio o mojoj majci, a ona je njemu možda pričala o onom drugom čovjeku. Da svakako. Ona lagano lupne prstom po dnevniku. Znao sam da netko postoji toliko mi je pričala na brodu netko koga je voljela, a nije se za njega mogla udati.

— Da tako je. Hellen i moj otac osjetili su da su veoma slični a trebalo je voditi brigu i o meni, i tako je ona pomislila da bi ga mogla usrećiti. Štoviše, možda je čak pomislila da će naposljetku i sama biti kolikotoliko sretna.

— Ona ušuti, odlučno kimne glavom prema gospođici Marple i reče živahno: Da, tako je to.

Ghil je izgledao pomalo ogorčen. Zaista, Gwenda, toliko si toga izmislila i vjeruješ da se to stvarno dogodilo.

— Dogodilo se. Mora da se dogodilo. A to nam daje i treću mogućnost za ličnost X.

— Misliš ?

— Oženjen čovjek. Ne znamo kakav je za pravo bio. Možda uopće nije bio zgodan. Možda je bio pomalo lud. Možda ju je slijedio ovamo.

— Malo prije tvrdila si da je odlazio u Indiju.

— Pa, ljudi se mogu i vratiti iz Indije, zar ne? I Walter Fane se vratio. Bilo je to gotovo godinu dana kasnije. Ne kažem da se taj čovjek

uistinu vratio, ali kažem da je to bilo moguće. Ti mi tu neprestano sviraš o tome tko je bio čovjek njezina života. Dobro, sad imamo trojicu. Waltera Fanea, i nekog mladog čovjeka čije nam ime nije poznato, i jednoga oženjenog čovjeka.

— Za kojega uopće nismo sigurni da postoji zaključni Ghil.

— Saznat ćemo i to reče Gwenda. Zar ne, gospođice Marple?

— S malo vremena i uz malo strpljivosti odgovori gospođica Marple mogli bismo mnogo toga otkriti. A sad evo i mog priloga svemu tome. Nakon mog današnjeg vrlo sretnog razgovora sa suknom, otkrila sam da je Edith Paghett, koja je u vrijeme koje nas zanima bila kuharica u vili Sveta Katarina, još uvijek u Dillmouthu. Njezina je sestra udana za jednog ovdašnjeg slastičara. Mislim da će biti posve prirodno, Gwenda, ako je posjetite. Ona bi nam možda mnogo toga mogla reći.

— To je divno reče Gwenda. A ja sam mislila na nešto drugo doda ona.

Napravit ću novu oporuku. Ne gledaj me tako namršteno, Ghilse, ja ću svoj novac ipak ostaviti tebi. Ali dat ću da to za mene učini Walter Fane.

— Gwenda reče Ghil. Budi oprezna.

— Sastavljanje oporuke odgovori mu Gwenda posve je obična stvar. A potpuno je u redu i način mog pristupa. U svakom slučaju, posjetit ću ga. Želim vidjeti kako izgleda i hoće li mi se učiniti vjerojatnim. Ona ne završi rečenicu.

— Čudi me reče Ghil da se nitko drugi nije odazvao na onaj naš oglas ona Edith Paghett, na primjer .

Gospođica Marple kimne glavom. U ovom kraju ljudima treba mnogo vremena da donesu ovakvu odluku reče ona. Sumnjičavi su. Oni o svemu vole dobro razmišljati.

12. Lily Kimble

Lily Kimble prostre po kuhinjskom stolu ne koliko listova starih novina spremajući se da osuši narezan krumpir koji je cvrčao u tavi. Pjevušeći mumlavo neku popularnu pomodnu melodiju, ona se prigne razgledajući bez ikakve na mjere pred sobom prostrte novinske listove.

A onda iznenada prestane mumljati i zazove: Jime Jime. Slušaj malo, hoćeš?

— Jim Kimble, postariji nerazgovorljivi čovjek, u stražnjem se dijelu kuhinje, na slivniku, prao. Odgovarajući svojoj ženi, upotrijebio je svoju najdražu jednosložnicu.

— Hm? rekao je Jim Kimble.

— U novinama ima jedan članak. Svaki onaj tko zna bilo što o Hellen Spenlove Hallidey, rođenoj Kennedy, neka se javi g. Reed i Hardy, Southampton Row! Čini mi se da bi se moglo raditi o gospođici Hallidey kod koje sam služila u vili Sveta Katarina. Ona i njezin muž iznajmili su je kako su mi rekli od gospođe Findejson.

Njeno je ime isto tako Hellen, a bila je sestra doktora Kennedyja; onoga, o kojemu sam uvijek govorila da bi kod njega morala izvaditi svoje polipe.

— Nastade trenutna stanka, u kojoj gospođa Kimble vješt看im zahvatom istrese pržen krumpir.

Jim Kimble frktao je u odmotani ručnik kojim je brisao lice.

— Naravska stvar, ovo su stare novine, dabogme zaključi gospođa Kimble.

Ona pročita datum. Stare su skorom tjedan dana i više. Baš me zanima o čemu se radi? Misliš da su u pitanju neki nofci, Jime?

Gospodin Kimble odgovori Mhm! posve neodređeno.

— Možda se radi o oporuci, ili nečem sličnom spekulirala je njegova žena. Bilo je to prije strahovito mnogo vremena.

— Mhm.

— Osamnaest godina, ili još više, ne bi se čudila Baš me zanima zbogradi čega sad uopće čačkaju po tom? Ne misliš da bi u pitanju mogla biti policija, je li, Jime?

— Zašto to? upita gospodin Kimble.

— Pa, znaš što sam ja uvijek mislila reče gospođa Kimble tajanstveno. Pričala sam ti to tada, jesam, dabogme, kad smo odlazili. Pretpostavljalo se da je odmaglila s nekim dečkom. Tako svi oni kazu, mislim, muževi, kad se otarase svojih žena.

Možeš se zabogmati da je to bilo umorstvo. Tako sam rekla tebi, a tako sam rekla i Edie, ali Edie to ni pod koju cijenu nije htjela privatiti. Nikad nije imala mašte, Edie ne.

— Što se tiče onih haljina što ih je ona navodno odnjela sa sobom dakle, tu nisu bili u pravu, ako znaš na što mislim. Bio je nestao kofčeg i torba i dovoljno odjeće da se napune, ali ona nije bila prava, sva ta odjeća. A tako sam rekla i Edie: Možeš se zabogmati rekla sam joj gazda ju je umorio i sakrio u podrum, zato što je ona Lavonee, dadilja Švicarka, ona je nešto vidla.

— Kros prozor. Bila je sa mnom u kinu, jeste akoprem se smatralo da ne bi smjela napustiti dječju sobu ali tamo se, velim, ono dijete nikad nije noću budilo bilo je dobro kao suho zlato, uvijek, u svom krevetiću noću.

— A gospođa noću nikad ne zalasi u dječju sobu reko ja. Niko neće saznati ako klizneš sa mnom napolje. Tako je i učinila. A kad smo se vratile, tamo je došlo do strahovite gungule. Tamo je bio doktor, a gazda je ležao bolestan u oblačionici, a doktor je bdio nad njim i upravo me je tada upitao za haljine, a u ono vrijeme sve se činilo da je u redu. Mislila sam da je ona ljepo strugnula s onim dečkom za kojega se tako zagri jala a on je također bio oženjen a Edie je rekla da se nada i moli bogu da mi nećemo biti upletene ni u kakav slučaj rastave.

— Kako li se samo zvao taj dečko? Ne mogu se sjetiti. Počinje sa M ili bi moglo biti s R? O Bože moj, pamćenje me više ne služi.

Gospodin Kimble uđe iz stražnjeg dijela kuhinje i, ne mareći ni za što drugo, manje važno, upita je li večera gotova.

— Samo da osušim krumpir čekaj, stavit ću drugi papir. Bolje da ovaj sačuvam. Čini se da neće biti policija valjda ne, nakon tolko vremena. Možda su u pitanju odvjjetnici i novac. Ne bi se moglo reći da bi od toga moglo biti neke koristi ali moglo bi ipak biti. Da mi je znati koga da nešto upitam o tome. Kaže, da treba pisati na jednu adresu u Londonu ali nisam sigurna da bi željela učiniti nešto slično ne s ljudima iz Londona A što ti kazeš, Jime?

— Mhm reče gospodin Kimble, zagledavši se halapljivo u ribu i krumpir.

Razgovor je bio odgođen.

13. Walter Fane

Gwenda pogleda preko širokog mahagonijeva stola gospodina Waltera Fanea.

Ugledala je prilično umorna čovjeka, od pedesetak godina, meka, neodredljiva lica. Od one je vrste ljudi, pomisli Gwenda, koje čovjek teško prepoznaje, kad ih slučajno negdje susretne. Čovjek koji, da se poslužimo suvremenom terminologijom, nema osobnosti. Njegov glas, kad bi uopće progovorio, bio je spor i oprezan i ugodan. Zacijelo je, zaključila Gwenda, veoma dobar odvjetnik.

Ona krišom pogleda po uredu ureda starijeg ortaka tvrtke. Odgovara Walteru Faneu, zaključila ona. Bio je savršeno staromodan, namještaj je bio trošan, ali napravljen od dobrog, čvrstog, viktorijanskog materijala. Naokolo uz zidove uzdizali su se ormari za spise, ormari u kojima su se nalazila sva ugledna imena dotičnoga okruga. Sir John Vavasour Trench. Lady Jesup. Arthur Foulkes, Esq.

Pokojni.

Veliki engleski prozori, čija su stakla bila prilično prljava, gledali su na prostrano stražnje dvorište, okruženo čvrstim zidovima priključne zgrade iz sedamnaestog stoljeća. Nigdje nije bilo ničega ukusnog ni suvremenog, ali ništa nije bilo ni prljavo. Bio je to pretežno neuredan ured, sa svojim prepunim ormarima i naokolo porazbacanim stolovima te svojim redovima pravničkih knjiga, nagnutih po uvijenim policama ali bio je to zapravo ured nekoga tko točno zna kamo mu valja staviti ruku da bi našao ono što želi.

Škripanje pera Waltera Fanea utihne. On se nasmiješi svojim razvučenim, prijaznim osmijehom.

— Mislim da je to prilično jasno, gospođo Reed reče on. Posve jednostavna oporuka. Kada želite doći da je potpišete?

— Gwenda reče, kad god to njemu odgovara. Nema razloga ni za kakvu izuzetnu zurbu.

— Kupili smo ovdje kuću, znate reče ona. Hillside.

Walter Fane baci pogled na svoje bilješke i reče: Znam, dali ste mi adresu.

Ni u jednoličnosti njegova glasa nije bilo ni kakve promjene.

— To je veoma lijepa kuća nastavi Gwenda. Veoma nam se sviđa.

— Zaista? Walter Fane se smješкао. Stoji li na obali?

— Ne odgovori mu Gwenda. Mislim da su joj promijenili ime. Prije se zvala vila Sveta Katarina.

Gospodin Fane skine svoj cviker. I počne ga brisati svilenim rupčićem, gledajući u stol.

— A, da reče. Na Leahampton Roadu.

— On podine pogled i Gwenda pomisli kako ljudi koji obično nose naočale bez njih izgledaju sasvim drugačije. Njegove su oči, čudno blijedo sivilo, odavale neobičnu slabost i razrokost.

To cijelom njegovu licu, pomisli Gwenda, zapravo daje izraz posvemašnje odsutnosti.

Walter Fane ponovno stavi svoj cviker. I reče svojim jasnim odvjetničkim tonom: Mislim da ste rekli da ste napravili oporuku prilikom svog vjenčanja? Da.

Ali u njoj sam navela da ostavljam stvari raznim rođacima u Novoj Zelandiji, koji su od tog vremena pomrli, pa sam mislila da će biti stvarno jednostavnije da ipak napravim još jednu osobito zato što smo odlučili stalno živjeti u ovoj zemlji.

Walter Fane kimne.

— Da, to je sasvim razborit postupak. Dobro, mislim da je sve to posve jasno, gospođo Reed. Kad biste možda došli prekosutra? Odgovara li vam jedanaest sati?

— Da, biti će posve u redu.

Gwenda ustane, na što ustane i Walter Fane.

Gwenda reče, upravo onako pomalo užurbano, kao što je unaprijed uvježbala: Ja sam tražila sam posebno vas, zato što mislim hoću reći, vjerujem da ste nekoč poznavali moju moju majku.

— Zaista? Walter Fane unio je u svoj ton još nešto društvene topline. Kako se zvala?

— Halliday. Megan Halliday. Mislim pri čali su mi da ste nekoč bili vjereni s njom.

Sat je na zidu tiktakao. Jedan, dva, jedan, dva, jedan, dva.

Gwenda iznenada osjeti da joj srce kuca malo brže. Kako je lice Waltera Fanea bilo strahovito mirno. Kao da čovjek gleda neku kuću kuću na kojoj su svi zastori spušteni. Drugim riječi čima, kuću, u kojoj se nalazi mrtvac. (Kakve ti to glupe misli padaju na pamet, Gwenda!)

Walter Fane reče svojim neizmijenjenim, sta lozenim glasom: Ne, ja nikad nisam poznavao vašu majku, gospođo Reed. Ali bio sam jednom, vrlo kratko vrijeme, zaručen, s Hellen Kennedy, koja se poslije udala za majora Hal ideya, kao njegova druga žena.

— Oh, razumijem. Baš sam glupa. Sve sam pobrkala. Mislila sam na Hellen svoju pomajku. Naravno, sve se to dogodilo odavno, ja se toga i ne sjećam. Bila sam još dijete kad se drugi brak moga oca raspao. Ali čula sam kako je netko rekao da ste vi jednom bili vereni s gospođom Hallidey, u Indiji pa sam naravno pomislila da se radilo o mojoj vlastitoj majci zbog Indije, mislim reći. Moj otac ju je sreo u Indiji.

— Hellen Kennedy doputovala je u Indiju da se uda za mene reče Walter Fane. A onda se predomislila. Na povratku kući srela je na brodu vašega oca. Bilo je to potpuno besosjećajno iznošenje činjenica. Gwenda je još uvijek imala dojam kuće sa spuštenim zastorima.

— Uistinu mi je zao reče ona. Nadam se da vas nisam dovela u nepriliku?

Walter Fane se smješкао svojim razvuče nim, prijaznim osmijehom. Zastori su bili podignuti.

— Bilo je to prije devetnaest ili dvadeset go dina, gospođo Reed reče on.

Čovjekove mladenačke neprilike i ludosti više ne znače mnogo, nakon tako dugog vremena. Vi ste dakle Hallideyeva mala kćerčica. Vama je poznato, zar ne, da su vaš otac i Hellen neko vrijeme zapravo živjeli ovdje, u Dillmouthu?

— O, da odgovori Gwenda upravo smo zato i došli ovamo. Ja se toga zapravo ne sjećam, dakako, ali kad smo odlučili da živimo u Engleskoj, došla sam najprije u Dillmouth da vidim kako zapravo izgleda i zaključila sam da je to tako privlačno mjesto da ćemo se skrasiti upravo ovdje i nigdje drugdje. I zar to nije bila sreća?

Kupili smo zapravo istu kuću u kojoj su prije toliko godina živjeli moji roditelji.

— Sjećam se te kuće prihvati Walter Fane. Opet se nasmiješio onim razvučenim, prijaznim osmijehom. Vi se mene možda ne sjećate, gospođo Reed, ali ja se dobro sjećam kako sam vas jednom nosio na leđima.

Gwenda se nasmije.

— Stvarno ste me nosili? Pa vi ste onda, moglo bi se reći, moj davni prijatelj, zar ne? Ne mogu reći da vas se sjećam ali ja sam tada

imala samo dvije i po ili tri godine, mislim Jeste li tada doputovali iz Indije, ili što je bilo?

— Ne, napustio sam Indiju zauvijek. Otišao sam onamo da se bavim uzgojem čaja ali ta mošnji mi život nije odgovarao. Bio sam stvoren za to da slijedim stope svoga oca i da budem običan nezanimljiv pokrajinski odvjetnik. Položio sam već prije sve svoje ispite iz prava, tako sam se jednostavno vratio i ušao ravno u tvrtku.

On zastane na trenutak i onda završi. I sve otada ja sam ovdje.

Ponovo je zavládala tišina i on ponovi nizim tonom: Da sve otada Ali osamnaest godina, pomisli Gwenda, nije zapravo tako mnogo vremena da bi sve to A tada on promijeni držanje, rukuje se s njom i reče: Budući da smo, po svemu sudeći, stari Prijatelji, zaista morate jednog dana dovesti supruga na čaj k mojoj majci. Reći ću joj da vam javi. A dotle, u četvrtak u jedanaest sati, dobro?

Gwenda iziđe iz ureda i siđe stepenicama, u kutu na stepeništu nakupila se paučina. Na sredini paučinaste mreže nalasio se bljed prilično bezobličan pauk.

Uopće se ne doima, pomisli Gwenda, kao pravi pauk. Nimalo nije nalik na debelog tustog pauka koji lovi i ždere muhe. Bio je mnogo sličniji nekoj paukovskoj utvari.

Zapravo, prilično nalik na Waltera Fanea.

Ghil dočeka Gwendu na morskoj obali.

— Dakle? upita je.

— U ono vrijeme bio je ovdje u Dillmouthu odgovori Gwenda. Vratio se iz Indije, mislim. Zato što me je nosio na leđima. Ali on ni koga ne bi mogao ubiti to je nemoguće. Su iše je bezazlen i blag. Veoma zgodan, zapravo, ali od one vrste ljudi koje čovjek zapravo nikada ne zapaža. Znaš, dolaze na zabave, ali čovjek ni kada ne primijeti kada odu. Rekla bih da je strahovito pošten i sve tome slično te da je odan

svojoj majci i da uopće ima mnogo vrlina. Ali sa ženskog stajališta, strašno je dosadan. Jasno mi je zašto se nikako nije mogao sloziti s Hellen. Znaš, jedan od onih zgodnih pouzdanih momaka za udaju ali nikada ga stvarno ne želiš.

— Jadnik reče Ghil. A pretpostavljam da je bio upravo lud za njom.

— O, ne znam Ne bih rekla. U svakom slučaju, on nikako ne bi mogao biti naš okrutni ubojica. On uopće ne odgovara mojoj predstavi o zločincima.

Pa ti zapravo baš ne znaš mnogo o ubojicama, srce, nije li tako, na kraju krajeva?

— Kako to misliš?

— Pa pomislio sam malo prije na mirnu Lizzie Borden samo je sudska porota mislila da je nevinna. I na Wallacea, onoga mirnoga čovjeka, za kojega je porota uporno tvrdila da je ubio svoju ženu, ako je osuda nakon uložene žalbe ukinuta. I na Armstronga, za kojega su svi godinama govorili da je tako prijazan, skroman momak. Ja uopće ne vjerujem da postoji neki određeni tip ubojica.

— Uistinu ne mogu vjerovati da bi Walter Fane... Gwenda zastane.

— Što je?

— Ništa. Ali sjetila se kako je Walter Fane brisao svoje naočale i kako su mu se oči čudno, sljepački, raskolačile kad je prvi put spomenula vilu Sveta Katarina. Možda je završi ona nesigurno zaista bio lud za njom.

14. Edith Paghett

Dvorišna primaća soba gospođe Mountford bila je veoma udobna. U njoj se nalasio okrugao stol, pokriven stolnjakom, nekoliko starinskih naslonjača te naoko neprivlačna ali neočekivano meka sofa uza zid. Na kaminskoj su se ploči nalazili kineski psi i drugi ukrasni predmeti i uokvirena, obojena slika princeze Elisabete i Margarete Rose. Na drugom je zidu visjela slika Kralja u mornaričkoj uniformi i portret gospodina Mountforda u skupini drugih pekara i slastičara. Bila je tu i slika napravljena od školjaka, te akvarel veoma zelena mora kod Caprija.

Bilo je i veoma mnogo drugih stvari, od kojih ni jedna nije pokazivala ni najmanje sklonosti prema ljepoti ili otmjenosti; ali posljednji je dojam bio prilično povoljan, bila je to vedra soba u kojoj ljudi sjede naokolo i uživaju kad god se za to nađe vremena.

Gospođa Mountford, rođena Paghett, bila je oniska, punašna žena tamne kose, prošarane sijedim pramenovima. Njena sestra, Edith Paghett, bila je visoka i tamnokosa i mršava. U njezinoj kosi jedva da je bilo koje sijede vlasi, ako je naizgled imala oko pedesetak godina.

— Zamislite reče Edith Paghett. Mala gospođica Gwennie. Morate mi oprostiti, gospojo, što tako govorim, ali to čovjeka može jednostavno zaprepastiti.

Znali biste doći u moju kuhinju, sva onako ljupka. Vebe, znala biste reći vebe. A mislila ste na grozđice ali zašto ste ih zvala vebe to vam više ne bih znala reći. Ali mislila ste na grozđice, sultanine, zapravo, zbog radi koštičica.

Gwenda je netremice promatrala taj čvrsti uspravni stas i rumene obraze i crne oči, poku šavajući da se sjeti da se sjeti ali ništa se nije dogodilo. Sjećanje je nešto tako nepouzvano.

— Voljela bih da se mogu toga sjetiti za počne ona.

— Ne vjerujem da je to moguće. Pa vi ste tada bila samo obična mala mrvica, samo to i ništa više. Danas kao da niko ne želi ući u kuću u kojoj ima djece. Ja to sama ne mogu razumjeti. Djeca unose u kuću živost, ja tako osjećam. Ako su dječji obroci uvijek povezani s prilično velikim neprilikama. Ali, ako me možete shvatiti, gospojo, tome su krive dadilje, a ne djeca. Dadilje su gotovo uvijek prilično teške osobe. Pladjevi, pa čekanje na njih, pa ovo pa ono. Sjećate li se vi uopće Lajonnee, gospojo Gwennie? Oprostite mi, htjela sam reći gospođu Reed. Leonie? Je li ona bila moja dadilja?

— Bila je iz švicarske, ta djevojka. Nije baš dobro govorila engleski i bila je vrlo osjetljiva. Znala bi zaplakati kad bi joj Lily rekla nešto uvredljivo. Lily je bila sobarica. Lily Abbott. Mlada djevojka i na svoj način besobrazna i po malo jogunasta. Lily se s vama znala toliko igrati, gospojo Gwennie. Na primjer, skrivača, po stepenicama.

Gwenda se iznenada nehotice naježi.

Stepenište.

A onda odjednom reče: Sjećam se Lily. Stavila je vrpču mački oko vrata.

— Vidi sad, tko bi rekao da ćete se toga sjetiti! Bilo je to na vaš rođendan, a Lily je bila stvorena za takve stvari, Thomas je morao dobiti vrpču. Skinula je vrpču s čokoladne kutije, a Thomas je od toga poludio. Otrčao je u vrt i provlačio se kroz grmlje dotle dok je nije skinuo s vrata. Mačke ne vole da se s njima izvode takve šale.

— Bila je to bijelocrna mačka.

— Točno. Jadni stari Tommy. Lovio je miševе da je bila milina. Pravi pravcati mišolovac.

Edith Paghett zastane i usiljeno se nakašlje. Oprostite što ovako brbljam, gospojo. Ali razgovor nas vraća u prošlost. Hteli ste me nešto pitati?

— Volim vas slušati kako govorite o starim danima reče Gwenda. Upravo sam o tome željela nešto čuti. Vidite, mene su rođaci odveli u Novu Zelandiju i oni mi, dakako, nikada ništa nisu mogli pričati o o mome ocu i o mojoj pomajci. Ona ona je bila lijepa, zar ne?

— Veoma vas je voljela, da. O, da, znala vas je odvesti dolje na obalu, ili bi se s vama igrala u vrtu. I ona je sama bila prilično mlada, razumijete? Zapravo, prava pravcata djevojčica. Često sam znala pomisliti da ona u igri uživa isto toliko kao i vi. Vidite, ona kao da je bila jedinica, da tako kazem. Doktor Kennedy, njezin brat, bio je godine i godine stariji od nje i uvijek se zatvarao u sobu sa svojim knjigama.

Kad nije bila u školi ona se morala igrati posve sama...

Gospođica Marple, koja je sjedila naslonjena usa zid, upita ljubazno: Vi ste stalno živjeli u Dillmouthu, zar ne?

— O, da, gospođo, moj je otac imao gore iza brijega farmu oduvijek se nazivala Rylands. Nije imao sinove, a kad je umro, majka više nije mogla obavljati sve poslove, pa je tako prodala farmu i kupila malu zgodnu trgovinu na kraju High Streeta. Jest, ja sam cijeli život provela ovdje.

— I pretpostavljam da znate sve o svakome u Dillmouthu?

— Pa, svakako, tada je to bilo samo malo mjestance. Mada je uvijek znalo biti prilično mnogo ljetnih gostiju, otkada se sjećam. Ali prijazan je to i miran svijet, koji je ovamo dolazio svake godine, a ne kao ovi naši današnji izletnici i karavanaši. To su bile dobre obitelji, koje su se iz godine u godinu vraćale u iste sobe.

— Pretpostavljam uplete se Ghil da ste poznavali Hellen Kennedy i prije nego što je po stala gospođa Halliday?

— Pa, čula sam o njoj, da tako kazem, a mora da sam je negdje i vidjela. Ali stvarno je nisam poznavala sve dok nisam onamo otišla u sluzbu.

— Je li vam bila draga? priupita gospođica Marple.

Edith Paghett okrene se prema njoj.

— Da, gospođo, jest odgovori ona. U njezinu se ponašanju mogao nazrijeti trag nepovjerenja. Nije važno što neki govore. Ona je prema meni uvijek bila dobra da ne može biti bolja. Nikada ne bih mogla povjerovati da će učiniti ono što je učinila. Zaprepastila sam se, stvarno jesam. Naravno, pazite, govorkalo se

Ona prilično naglo zastane i dobaci Gwendi brz pogled pun ispričavanja.

Gwenda je obodri.

— Voljela bih znati sve reče ona. Molim vas, nemojte misliti da ću vam zamjeriti ako nešto kazete. Ona nije bila moja prava majka.

— Pa i to je također istina, gospojo. Dakle, vidite, mi bismo strahovito željeli da je nađemo. Ona je otišla odavle i čini se da joj se potpuno izgubio svaki trag. Ne znamo uopće gdje sada živi, čak ni to je li uopće živa. A ima nekih razloga... Počela je oklijevati pa Ghil brzo prihvati:

— Pravnih razloga.

— Ne znamo treba li da je smatramo mrtvom, ili ili što.

— O, ja vas potpuno razumijem, gospodine. Muž moje nećakinje bio se izgubio bilo je to poslije l'presa i bilo je prilično mnogo neprilika s tim može li se smatrati mrtvim. To je za nju bilo stvarno nezgodno. Dakako, gospodine, ako ima nešto što bih vam ja mogla reći i što bi vam na neki način moglo pomoći pa vi niste nikakvi stranci. Gospođica Gwenda i njene vebe. Znala ste to reći tako smiješno.

— To je veoma ljubazno od vas prihvati Ghil. Dakle, ako nemate ništa protiv toga, ja ću jednostavno nastaviti. Koliko sam shvatio, gospođa je Halliday napustila dom sasvim iznenada?

— Da, gospodine, bio je to za sve nas veliki udarac a osobito za jadnoga majora. On je potpuno klonuo.

— Upitat ću vas posve otvoreno mozete li makar naslutiti tko bi mogao biti čovjek s kojim je otišla?

Edith Paghett odmahne glavom.

— To me je pitao i doktor Kennedy i ja mu nisam znala reći. A ni Lily također.

A posve je razumljivo da Lavonee, kao strankinja, nije imala ni pojma o tome.

— Vi to niste znali nastavi Ghil. Ali mogli ste nagađati Sada je sve to vremenski tako daleko, potpuno je svejedno ako to na gađanje bude posve pogrešno. Zacijelo ste, ipak, sumnjali na nekoga.

— Pa, mučile su nas neke naše sumnje ali, pazite, to su bile samo sumnje. A što se mene tiče, ja nikad ništa nisam primijetila. Ali Lily, koja je, kao što sam vam već rekla, bila vrlo prepredena djevojka, Lily je imala neke svoje pretpostavke imala ih je već dosta dugo. Pazi što ti kazem, znala bi mi reći. Taj se momak u nju zatreskao. Samo da ga vidiš kako je gleda dok ona toči čaj. A njegova ih žena probada po gledima.

— Razumijem. A tko je bio taj hm! momak?

— E, vidite, gospodine, bojim se da se ne sjećam njegova imena. Poslije toliko godina. Bio je to neki kapetan Ezdale ne, nije tako Emery ne. Nekako osjećam da mu ime počije s E. A možda bi moglo biti i H. Neka prilično neobična vrsta imena. Ali ja punih šesnaest godina nisam čak ni pomislila na njega. On i njegova žena odsjeli su u hotelu Rojal Clarence.

— Kao ljetni gosti?

— Da, ali mislim da je on poznavao majora Hal ideya otprije, a možda čak i ona.

Prilično su često dolazili u kuću. U svakom slučaju, prema Lilynu mišljenju, on se bio zatelebao u gospođu Hallidey.

— A njegovoj se ženi to nije sviđalo?

— Je, gospodine Ali, pazite, ja nikad ni na trenutak nisam povjerovala da u tome ima nešto naopako. Ja čak ni danas ne znam što da mislim o tome.

Gwenda priupita: Jesu li oni bili još uvijek ovdje u Rojal Clarenceu kada je kada je Hellen, moja pomajka, otišla odavle?

— Koliko se sjećam, oni su bili otišli baš nekako u to vrijeme, dan prije ili dan poslije svakako je bilo vremenski dovoljno blizu da ljudi počnu pričati. Ali ja nikad nisam čula ništa određeno. Sve se to držalo u strogoj tajnosti, ako je i postojalo nešto. Bilo je pravo pravcato čudo što je gospođa Hallidey tako otišla; tako iznenada. Ali ljudi su govorili da je ona uvijek bila lakoumna što ne znači da sam sama ne kada nešto vidjela. Ne bih bila pristala otići s njima u Norfolk, da sam nešto pomislila.

Na trenutak je troje ljudi napeto zurilo u nju. A tada Ghil reče: Norfolk?

Zar su oni išli u Norfolk?

— Da, gospodine. Kupili su tamo kuću. Gospođica Hallidey pričala mi je o tome otprilike tri tjedna prije toga prije nego se sve to dogodilo. Upitala me da li bih pošla s njima, kad krenu, a ja sam odgovorila da bih. Napokon, ja se nikad nisam ni maknula iz Dillmoutha, pa sam mislila da će mi se promjena možda sviđati budući da sam voljela cijelu obitelj.

— Nikad nisam čuo da su kupili kuću u Norfolku reče Ghil.

— Dakle, bilo bi veoma čudno da ste čuli, gospodine, zato što se činilo da gospođa Hallidey želi sve to zadržati u strogoj tajnosti. Zamolila me da o tome ne govorim ama baš nikome što ja naravno i nisam. Ali ona je već dosta dugo željela otići iz Dillmoutha. Pozurivala je majora Hallideya da otključaju, ali njemu se u Dillmouthu sviđalo. Ja, štoviše, vjerujem da je on pisao gospođi Findejson, vlasnici vile Sveta Katarina, pitajući je da li bi je htela prodati. Ali gospođa Hallidey bila je po cijenu života protiv toga, kao da joj se Dillmouth zaista zamjerio. Gotovo se činilo kao da se boji ostati u toj kući.

Izgovorila je te riječi posve prirodno, ali na njihov zvuk troje ljudi koji su je slušali ponovo se ukruti u očekivanju.

— Ghil reče: Ne mislite li da je ona željela otići u Norfolk da bude u blizini onog onoga čovjeka čijeg se imena ne možete sjetiti? Edith Paghett gledala ga je sažalno.

— Oh, zaista, gospodine, ne bi bilo lijepo da sam to pomislila. I nisam to pomislila, ni na je dan jedini trenutak. Osim toga, nisam pomislila na to sada se sjećam zato što su oni došli odnekle sa sjevera, dotična gospođa i gospodin. Mislim da je bio u pitanju Northumberland. Svakako, voljeli su za vrijeme praznika dolaziti na jug, zato što je ovdje tako blaga klima.

Gwenda priupita: Ona se nečega bojala, zar ne? Ili nekoga? Moja pomajka, mislim.

— Sjećam se sada, kad ste to rekli.

— Da?

— Lily je jednog dana ušla u kuhinju. Upravo je bila pomela stepenice i rekla je, Rusvaj, rekla je. Ponekad se običavala izrazavati na pri lično prostački način, Lily mislim, pa vas molim da mi oprostite.

— I tako sam je ja upitala na što misli, a ona mi je odgovorila da je gospođa s gazdom ušla iz vrta u kuću, u salon, a kako su vrata

između salona i predsoblja bila otvorena, Lily je čula što su govorili. “Ja se tebe bojim” tako je navodno rekla gospođa Hallidey.

— A njezin je glas uistinu zvučao uplašeno rekla je Lily. “Ja se tebe već dugo bojim. Ti si lud. Ti nisi normalan. Odlazi i ostavi me na miru. Moraš me ostaviti na miru. Ja se strašno bojim. Mislim da sam te se negdje u dnu duše uvijek bojala “.

— Nešto tome slično razumije se da sada ne mogu točno navesti njezine riječi. Ali Lily, ona je to shvatila veoma ozbilno, i zato je ona, kad se sve to dogodilo...

— Edith Paghett naglo zastane. Na licu joj se pojavi neobičan, uplašen izraz.

— Nisam mislila reći, sigurna sam počela je. Oprostite, gospođo, jezik mi se omaknuo.

Ghil joj blago reče: Recite nam, Edith, molim vas. To je uistinu važno, vidite, da mi sve to znamo. Sve je to sad već daleka prošlost, ali mi to moramo znati.

— Ne mogu reći da sam sigurna reče Edith bespomoćno.

Gospođica Marple upita je: što to Lily nije vjerovala ili je vjerovala?

Edith Paghett reče ispričavajući se: Lily je uvijek bila od onih kojima se kojekakve misli motaju po pameti. Ja se nikada nisam obazirala na to. Uvijek je rado išla u kino pa je tako uvijek bila puna kojekakvih smiješnih, melodramatičnih misli.

Ona je dotične večeri otišla u kino a da stvar bude gora, odvukla je sa sobom i Lavonne, a to je bilo veoma loše, a ja sam joj to i rekla.

— Oh, ništa to nije, odgovorila mi je. To ne znači da je djete ostalo samo u kući. Dolje si u kuhinji ti, a gazda i gospođa vratit će se kasnije, a osim toga djete se nikad ne budi kad jednom zaspi.

— Ali to je bilo pogrešno, i ja sam joj to rekla, akoprem, naravno, nisam uopće znala da je i Lavonne izišla, to sam saznala tek poslije. Da jesam, ja bih skoknula gore da je pogledam mislim, vas, gospođo Gwenda da vidim je li sve u redu. Iz kuhinje se ništa ne čuje, ako su tapecirana vrata predsoblja zatvorena.

Edith Paggett zastane, a onda nastavi: Ja sam nešto peglala. Večeri su uvijek prolazile tako brzo, a znam jedino to da je u kuhinju ušao doktor Kennedy i upitao me gdje je Lily, a ja sam mu odgovorila da ima izlaz, ali da će se svakog trenutka vratiti i ona se u tom trenutku stvarno pojavila, i on ju je odveo gore u gospođinu sobu. Želio je znati je li uzela sa sobom kakve haljine, i koje. Tako je Lily pogledala i rekla mu, a onda je sišla dolje k meni. Bila je strašno znatiželjna.

— Kidnula je, rekla je. Otišla je s nekim. Gazda je sasma slomljen. Imao je napad ili tako nešto. To je za njega kako se čini bio strahovit udarac. Baš je bio glup. Morao je znat da će do toga doći.

— Ne smiješ tako govoriti, rekoh joj ja. Kako znaš da je s nekim otišla?

Možda je primila brzojav da je netko od njezinih bolestan. Bolesna ti je moja starka, odgovori.

— Lily (uvijek je govorila prilično prostački, rekla sam vam). Ostavila je ceduljicu. S kim je otišla?

— Što ti misliš s kim? upita Lily. Ne bi rekla da je to bio gospodin Licemjerko Fane, s onim njegovim ovčijim očima, i načinom kako klipše za njom kao pas.

— Tada reko ja, Misliš da se radi o kapetanu kako li se ono već ne zove. A ona mi odgovori, Kladim se da jest. Osim ako nije u pitanju naš tajanstveni muškarac u blještavim kolima. (Bila je to samo naša glupa šala).

— A ja reko, Ne vjerujem u te. To gospođa Halliday ne bi učinila. Ona nikad ne bi učinila nešto slično. A Lily odgovori, E, pa, čini se da

je učinila.

— Sve je to bilo u početku, razumijete. Ali kasnije, gore u našoj spavaonici, Lily me probudila.

— Slušaj rekla mi je. Sve je to naopako.

— Što je naopako? upitam ja. A ona mi odgovori.

— Sve one haljine.

— O čemu ti to uopće govoriš? pitam ja.

— Slušaj, Edie reče ona. Pregledala sam njezine haljine, zato što mi je doktor tako rekao. A nestao je i kovčeg i stvari koliko je stalo u njega ali sve su to bile pogrešne stvari.

— Kako to misliš? pitam ja dalje. A Lily odgovori:

— Odnjela je jednu večernju haljinu, onu sivu sa srebrnim ali nije ponjela svoj večernji pojas, ni grudnjak, a ni gaćice, koje idu uz nju, a uzela je svoje zlatne brokatne večernje cipele, a ne srebrne, one s remenčićem. A odnjela je isto tako i svoj zeleni tvid koji nikad ne nosi sve do kasne jeseni, a nije uz to ponjela onaj zgodan pulover, nego čipkastu bluzu koju nosi samo za izlasak u grad. O, da, a i svoje rublje, također, pokupila ga je nasumce. Pazi što ti kazem, Edie reče Lily.

Ona uopće nije otišla. Gazda ju je ubio.

— Dakle, to me je posve razbudilo. Sjela sam i upitala je, što to, zaboga, priča.

— Baš kao što je bilo u Svjetskim novostima, prošlog tjedna reče Lily. Gazda je otkrio da ga ona vara, pa ju je ubio i odnio dolje u podrum i zakopao je u zemlju.

Ti nikada ništa ne bi čula zato što je podrum ispod prednjeg djela.

— Eto što je učinio, a onda je spakirao kofčeg kako bi izgledalo da je otišla.

Ali ona se nalazi ondje... u podrumu, ispod poda. Ona živa nikada nije napustila ovu kuću.« — Ja sam je tada izgrdila na pasja preskakala, zato što govori takve grozomorne stvari. Ali priznajem da sam idućeg jutra šmugnula dolje u podrum.

Ali ondje je sve bilo na svom mjestu, kao obično, ništa nije bilo poremećeno i nigdje nije bilo kopano... pa sam onda otišla i rekla Lily kakvu je budalu od sebe napravila, ali ona je zapela na svome, da ju je gazda ubio.

»Sjeti se »rekla mi je — »da se ona njega smrtno bojala. čula sam je kako mu to kaže.« »A upravo u tome griješiš, dijete moje« — odgovorila sam joj — »zato što to uopće nije bio gazda.

Tek što si mi to onog dana rekla, ja sam pogledala kroz prozor i vidjela gazdu kako silazi niz brežuljak, sa svojim priborom za golf, tako da ono u salonu, s gospođom, nije mogao biti on, To je bio netko drugi«.

Te su riječi dugo odzvanjale u udobnom, trošnom salonu.

Giles reče tiho, s uzdahom — »To je bio netko drugi...«

15. Adresa

Hotel Rojal Clarence bio je najstariji hotel u gradu. Imao je blago ispupčeno pročelje i bio je pun starinske atmosfere. Još se uvijek brinuo za onu vrst obitelji koje dolaze na more na kojih mjesec dana.

Gospođica Narracott koja je zasijedala iza recepcijske tezge, bila je prsata dama od četrdeset sedam godina sa staromodnom frizurom.

Nešto se smekšala pred Ghilsom, koga su njene pazljive oči ocijenile kao jednoga od naših dragih ljudi. A Ghil, koji je imao hitar jezik i umio biti uvjerljiv, kad je htio, isprede veoma zgodnu priču. Okladio se, navodno, sa svojom ženom o njenoj kumi je li ona prije osamnaest godina odsjela u hotelu Roval Clarence.

Njegova je žena rekla da neće nikad dokrajčiti spor, zato što su svi stari registri, naravno, poslije toliko vremena bačeni, ali da je on rekao besmislica. Ustanova kao što je Roval Clarence zadržava svoje registre. Mora da sežu i do sto godina unatrag.

— Dakle, nije baš sasvim tako, gospodine Reed. Ali mi doista čuvamo sve naše knjige posjetilaca, kako ih mi radije nazivamo. Ima u njima i veoma zanimljivih imena. Dakle, ovdje je jednom prilikom boravio sam Kralj, kad je još bio Princ od Walesa, a princesa Adlemar od Holstein Roca znala bi sa svojom dvorskom gospođom doći svake zime. Imali smo također i nekoliko veoma poznatih pisaca, a bio je ovdje i go spodin Dovern, slikar portretist.

— Ghil joj je odgovarao pristojno, sa zanimanjem i poštovanjem, i posvećeni svezak za dotičnu godinu konačno mu je u pravo vrijeme donesen i pokazan. Pošto su mu najprije pokazana imena kojekakvih odličnika, on okrene stranice na mjesec kolovoz.

— Da, ovo je sigurno popis koji traži. Major Setoun Erskine i gospođa, Anstell Manor, Daith, Northumberland, 27. srpnja 17. kolovoza.

— Smijem li ovo prepisati?

— Dabome, gospodine Reed. Papir i crnilo oh, vi imate vlastito pero.

Oprostite, moram se na trenutak vratiti u vanjsku ispostavu.

— Ona ga ostavi pokraj otvorene knjighe i Ghil prione uz posao.

Vrativši se u Hillside, našao je Gwendu u vrtu, nagnutu nad travnatu lijehu.

Ona se uspravi i uputi mu brz i upitan pogled.

— Jesi li imao sreću?

— Jesam, mislim da sam našao što nam treba.

Gwenda tiho pročita: Anstell Manor, Daith, Northumberland. Da, Edith Paghett rekla je Northumberland. Zanima me, da li još uvijek žive tamo Otići ćemo i pogledati.

— Da da, bit će najbolje da odemo kada?

— Što prije. Sutra? Uzet ćemo kola i odvesti se. Tako ćeš vidjeti još jedan dio Engleske.

— A što ako su mrtvi ili otišli, pa tamo sada živi netko drugi?

Ghil slegne ramenima. Onda ćemo se vratiti i slijediti svoje druge tragove.

Usput budi rečeno, pisao sam Kennedyju, i zamolio ga da mi pošalje ona Hellenina pisma što ih je napisala nakon svog odlaska ako ih još uvijek čuva a i uzorak njena rukopisa.

— Bilo bi dobro reče Gwenda kad bismo stupili u dodir s onom drugom služavkom Lily onom što je stavila vrpcu oko vrata mačku Thomasu.

— Čudno je, Gwenda, što si se odjednom toga sjetila.

— Da, zar nije? Sjećam se, također, i Tommija. Bio je crn, s bijelim pjegama, a imao je i tri dražesne mačkice.

— Što? Thomas?

— Pa, on se zvao Thomas ali zapravo se pokazalo da je Thomasina. Znaš kakve su mačke. Ali što se tiče Lily baš me zanima što je sada s njom? Edith Paghett kao da ju je posve izgubila iz vida. Ona nije odavle i pošto je napustila vilu Sveta Katarina, namjestila se u Torquaju. Pisala je dva tri puta, ali to je bilo sve. Edith kaze da je čula kako se udala, ali da ne zna za koga. Kad bismo je uspjeli pronaći, mogli bismo saznati mnogo više. I od Leonie, one djevojke iz Švicarske, ta kođer.

— Mozda ali ona je strankinja i zacijelo nije uspjela shvatiti mnogo od svega što se do godilo. Znaš, ja se nje uopće ne sjećam. Ne, ja osjećam da bi nam baš Lily mogla biti od koristi. Lily je bila prepredena Znaš što, Ghil, hajde da objavimo još jedan oglas oglas upravo za nju Lily Abbott, tako se zvala.

— Dobro prihvati Ghil. Mozemo pokušati i to. A na sjever ćemo svakako otići sutra, da vidimo što mozemo otkriti o tim Erskineima!

16. Mamin sin

— Sjedni, Henry reče gospođa Fane astmatičnom španijelu, čije su vodnjikave oči plamtjele od pohlepe. Još koji ječmeni kolačić, gospođice Marple, dok su još topli?

— Hvala vam. Kakvi ukusni ječmenjaci. Imate izvrsnu kuharicu.

— Luisa stvarno nije loša. Površna je, doduše, kao sve. A osim toga, u njezinim pudinzima nema nikakve razlike. Recite mi, kako danas išijas Dorothy Jarde?

Kadikad od njega pati kao prava mučenica. Sumnjam, tu da bi se moglo raditi o živcima.

Gospođica Marple brzo iznese pojedinosti o bolesti njihove zajedničke znanice. Zaista sreća, mislila je, što je između svojih brojnih prijatelja i rođaka, razbacanih diljem Engleske, uspjela pronaći ženu koja poznaje gospođu Fane, da joj napiše pismo kako se određena gospođica Marple sada nalazi u Dillmouthu i ne bi li draga Elea nora bila tako dobra da je jednom zgodom pozove na kakav domjenak.

Eleanor Fane bijaše visoka, autoritativna žena, čelično sivih očiju, kovrčave sijede kose i djetinje ruzičaste i svijetle puti koja je prikrivala činjenicu da u njoj nema nikakve djetinje mekoće.

Raspravljale su o Dorothyinim tegobama, ili umišljenim tegobama, i tako došle na zdravlje gospođice Marple, na dillmauhi zrak, te na općenito jedno zdravlje većeg dijela mlađe generacije.

Nisu dovoljno otvrdnuli u djetinjstvu ustvrdi gospođa Fane. To se u dobi moje djece nije događalo.

— Imate više djece, a ne samo sina? upita gospođica Marple.

— Tri sina. Najstariji, Gherald, nalazi se u Singaporeu, kao namještenik Dalekoistočne banke. Robert je u vojsci zašmrca gospođa Fane Oženjen je jednom rimokatolkinjom reče značajno. Vi znate što to znači! Sva se djeca odgajaju kao katolici. Ne znam što bi na to rekao Robertov otac. Moj je muž bio veoma gorljivi vjernik lowchurche. Ja danas jedva što čujem o Robertu. Zamjerio mi je zbog nekih stvari koje sam mu bila rekla samo za njegovo vlastito dobro.

— Ja drzim da čovjek mora biti iskren i reći upravo ono što misli. Njegova je ženidba bila, po mom sudu, samo velika nesreća. On, jadnik, možda misli da će biti sretan ali ja osjećam da kod njega nije sve kako treba.

— Vaš najmlađi sin, mislim, nije oženjen?

Gospođa se Fane ozari od zadovolstva.

— Ne, Walter živi kod kuće. On je malčice njezan uvijek je bio takav, od djetinjstva i moram neprekidno brižno pasiti na njegovo zdravlje. Sad će uskoro doći kući. Ne mogu vam opisati kako je to obazriv i odan sin. Ja sam uistinu veoma sretna žena što imam takva sina.

— A nikad nije pomislio na to da se oženi? ispitivala je gospođica Marple.

Walter uvijek govori da se ne želi gnjaviti s ovim modernim mladim djevojkama.

One ga jednostavno ne privlače. On i ja imamo toliko zajedničkoga da se bojim da ne izlazi onoliko koliko bi trebalo. Uvečer mi čita Thaherava i obično odigramo koju partiju piketa. Walter je pravo kučno čeljade.

— Uistinu vrlo lijepo reče gospođica Marple. Je li on uvijek bio u tvrtki?

Netko mi je pričao da imate sina koji je bio negdje vani, na Ceylonu, kao uzgajivač čaja, ali to možda nije točno.

— Lice gospođe Fane neprimjetno se namršti. Ona ponudi svoju gošću kolačem od oraha i počne joj objašnjavati.

— Tada je bio još veoma mlad. Jedan od onih mladenačkih poriva. Momci uvijek žude za tim da vide svijet. Bila je, zapravo u pitanju jedna djevojka.

Djevojke znaju čovjeka tako pokolebati.

— O, da, tako je. Moj nećak, sjećam se Gospođa Fane nastavi terati svoje, ne obazirući se na nećaka gospođice Marple. Ponovo je osvojila teren i uzivala u mogućnosti da se pred ovom simpatičnom prijateljicom svoje drage Dorothy prepusti sjećanjima.

— Bila je to veoma nepodobna djevojka kao što je to, po svemu sudeći, uvijek slučaj. O, ne mislim da je bila glumica, ili nešto slično. Sestra ovdašnjeg liječnika zapravo više kao kćerka, dobar broj godina je od njega mlađa i jadni čovjek nije znao kako da je odgoji. Muškarci su tako bespomoćni, zar ne? Ona je posve podivljala, spetljala se najprije s nekim mladićem iz ureda običnim činovnikom koji je također bio vrlo rđava karaktera. Morali su ga se otarasiti.

— Brbljao je okolo povjerljive podatke U svakom slučaju, ta djevojka, Hellen Kennedy, smatrala se, pretpostavljam, veoma zgodnom. Ja nisam tako mislila.

Uvijek sam smatrala da je njena kosa obojena. Ali se Walter, jadnik, strahovito zaljubio u nju. Kao što sam rekla, posve nepodobna. Niti je imala novca, niti budućnosti, niti je bila od onih djevojaka koje bi netko želio za snahu. Pa ipak, što tu majka može učiniti? Walter ju je zaprosio, a ona ga je odbila, i onda mu je pala na pamet ona smiješna pomisao da otputuje u Indiju i postane plantažer čaja.

— Moj muž je rekao Neka ide, ako je dakako bio veoma razočaran. On se bio nadao da će Waltera uvući u svoju tvrtku, tako da je

Walter bio položio sve svoje ispite iz prava i sve drugo. Pa ipak, ispalo je tako. Zaista, te mlade djevojke znaju dovesti do pravih propasti!

— O, znam ja to. Moj nećak

Gospoda Fane još je jednom prešla preko nećaka gospođice Marple.

— I tako je moj dragi sinčić otputovao u Asam, ili je to bio Bangalore zaista se ne mogu sjetiti, poslije tolikih godina. A ja sam bila jako uznemirena zato što sam znala da to njegovo zdravlje neće izdržati. I nije bio ondje ni punu godinu dana (radeći, ipak, veoma dobro, moj Walter sve dobro radi), a tada se možete li vi to vjerovati ona bestidna balavica predomislila i pisala mu da bi se nakon svega ipak htela udati za njega.

— Bože moj, bože moj. Gospođica Marple zakima glavom.

— Pokupila je svoje stvari, nabavila brodske karte i što mislite, što je napravila poslije toga?

— Ne mogu zamisliti. Gospođica Marple prigne se naprijed u napetom iščekivanju.

— Imala je ljubavnu aferu s nekim oženje nim čovjekom, molim vas. Na brodu kojim se vraćala kući. Oženjen čovjek, s troje djece, mislim. U svakom slučaju, Walter ju je dočekaao na pristaništu, a prvo što je ona učinila bilo je to da mu je rekla da se nakon svega ipak ne može udati za njega, što velite, nije li pokvareno učiniti nešto slično?

— Oh, uistinu jest. To je u vašem sinu moglo posve uništiti vjeru u ljudsku prirodu.

— To ju je pred njim pokazalo u njesinu pravom svjetlu. Ali, vidite, ta se vrsta žena iz svega zna izvući.

— Nije li joj on gospođica je Marple oklijevala uzeo za zlo, taj njezin postupak. To bi neke ljude strahovito razbjesnulo.

Walter je uvijek imao izvanrednu sposobnost samosvladavanja. Koliko god ga nešto razljutilo i ozlovoljilo, on to nikad ne bi pokazivao.

— Gospođica Marple zamišljeno se zagledala u nju. Oklijevajući, ona ipak pruži ticala.

— Možda zato što on sve pohranjuje duboko u sebi? Djeca ponekad čovjeka znaju uistinu začuditi. Kakva iznenadna provala osjećaja kod djeteta za koje čovjek misli da je sasvim ravnodušno. To su osjetljive prirode koje ne mogu izrasiti svoje osjećaje, sve dotle dok ih više za ista ne mogu podnijeti.

— Da, veoma je zanimljivo to što ste rekli, gospođice Marple. Sjećam se veoma dobro. Gherald i Robert, znate, obojica su vatreni i uvijek pripravnici za borbu.

Potpuno prirodno za zdrave momke, dakako.

— Posve prirodno.

— A moj je dragi Walter, uvijek tako miran i strpljiv. Tako vam je, jednog dana, Robert uzeo njegov model aviona Walter ga je sam sastavio, radio je na njemu danima tako je strpljiv i tako okretnih prstiju a Robert, koji je bio drag, vatren ali nepažljiv momak, uzeo ga je u ruke i razbio. I uđem vam ja tako u đaćku sobu, a dolje na podu leži Robert, a Walter ga napada zaračem, zamalo da ga nije ubio i jednostavno sam morala naprenuti sve snage da Waltera odvučem od Roberta. Stalno je ponavljao.

— On je to učinio namjerno on je to učinio namjerno. Ubit ću ga Znate, bila sam veoma prestrašena. Momci neke stvari osjećaju tako žestoko, zar ne?

— Jest, zaista prihvati gospođica Marple. Oči su joj postale zamišljene.

Ona se vrati na prijašnji predmet razgovora.

— I tako su zaruke naposljetku razvrnjute. što se dogodilo s djevojkom?

Vratila se kući. Imala je na povratku kući još jednu ljubavnu dogodovštinu, a tada se za dotičnoga čovjeka i udala. Bio je to udovac s jednim djetetom. Muškarac koji je upravo izgubio ženu uvijek je povoljna meta tako bespomoćan, jadnik.

— Udala se za njega i smjestili su se ovdje u jednoj kući na drugoj strani grada u vili Sveta Katarina pokraj bolnice. To, da kako, nije potrajalo ona ga je napustila u roku od godine dana. Pobjegla je s nekim čovjekom, tko zna s kim.

— Bože! Bože! Gospođica Marple kimala je glavom. Kako se vaš sin sretno izvukao!

— To mu i ja uvijek govorim. A on se okanio čajnih plantaža zato što mu zdravlje nije dopuštalo da tamo ostane?

Obrve gospođe Fane neprimjetno se namrštiše.

— Tamošnji mu život uistinu nije odgovarao reče ona. Vratio se kući otprilike šest mjeseci poslije djevojke.

— To zaista mora da je bilo nezgodno izjavi gospođica Marple. Ako je ta mlada žena zaista živjela ovdje. U istom gradu .

— Walter je bio divan zanosno će Walterova majka. Ponašao se baš kao da se ništa nije dogodilo. Ja sam osobno mislila (to sam zapravo tada i rekla), da bi bilo najbolje da potpuno prekinu svaku vezu nakon svega, susreti bi za oboje mogli značiti samo neprimlike. Ali Walter je ustrajao na tome da ostanu prijatelji. Znao bi se svratiti onamo bez imalo ukočenosti, igrao bi se s djetetom. Usput rečeno, prilično je čudno, ali dijete se vratilo ovamo. Sada je ta djevojčica odrasla, udata je. Neki dan došla je u Walterov ured da napravi novu oporuku. Reed, tako se sada zove. Reed.

— Gospodin i gospođa Reed? Poznajem ih! Kakav simpatičan jednostavan mladi bračni par. Zamislite samo a ona je zapravo dijete.

— Dijete prve žene majora Hallidaya. Prva mu je žena prijeko umrla u Indiji.

Jadni major. Zaboravila sam njegovo ime Hallway, tako nekako bio je posve slomljen kad ga je ona namiguša napustila. Uistinu je teško shvatiti za što najgore žene uvijek moraju privući najbolje muškarce.

— A onaj mladić koji je prije toga bio za ljubljen u nju? Onaj činovnik, mislim da ste rekli, iz ureda vašeg sina? Što se dogodilo s njim?

— On se dobro snašao. Sada vodi velik broj onih autobusnih putovanja. U

Sunovrat auto busu. Afflihovi Sunovrat autobusi. Autobusi su im, naime, obojeni jarko zutom bojom. Svijet je danas tako prost.

— Afflih? upita gospođica Marple.

— Jahie Afflih. Neugodan momak, skorojević. Uvijek je bio predodređen za uspjeh, rekla bih. Možda se radi toga spleo i s Hellen Kennedy. Doktorova kćer i sve to mislio je da će to poboljšati njegov društveni položaj.

— I ta se Hellen nikada više nije vratila u Dillmouth?

— Nije. Sva sreća. Možda je do sada krenula posve naopakim putem. Bilo mi je zao doktora Kennedyja. On nije ništa kriv. Druga žena njegova oca bila je mekušno stvorenjce, mnogo mlađa od njega. Smatram da je Hellen od nje naslijedila svoju divlju krv. Uvijek sam mislila...

Gospođa Fane zastane.

— Evo Waltera. Njezine materinske uši razabrale su neke dobro poznate zvukove iz predsoblja. Otvoriše se vrata i uđe Walter Fane.

— Ovo je gospođica Marple, sine. Pozvoni, si ne, pa da nam donesu malo svježeg čaja.

— Nemoj se truditi, majko. Ja sam već popio jednu šalicu.

Naravno da ćemo zatražiti svježeg čaja i malo ječmenjaka, Beatrice doda ona sobarici koja se pojavila da odnese čajnik.

— Da, gospođo.

— Svojini razvučenim, prijaznim osmijehom, Walter Fane reče Bojim se da me je majka razmazila.

— Gospođica ga je Marple, uljudno odgovarajući pomno proučavala. Blag, naoko miran čovjek, pomalo nepovjerljiv, skroman u ponašanju bezbojan. Potpuno bezlična osoba. Odan tip mladića, na koje se žene ne obaziru, i udaju se za njih samo ako im čovjek kojega vole ne uzvraća njihove osjećaje. Walter koji je uvijek ovdje. Jadni Walter, mezimac svoje matere Mali Walter Fane koji je žaračem napao svog starijeg brata i pokušao ga ubiti Gospođicu Marple kopkala su mnoga pitanja.

17. Richard Erskine

Anstell Manor djelovao je mračno. Bila je to bijela kuća, koja se ocrtavala na pozadini ogoljenih brežuljaka. Kroz gusto ukrasno grmlje vodio je vijugav put.

Ghil reče Gwendi:

— Zašto smo došli ovamo? Što bismo zapravo mogli reći?

— Snaći ćemo se.

— Da dotle dok budemo mogli. Sva sreća što tu negdje u blizini zivi rođakine sestre tetkin šurjak gospođice Marple, ili što već jest Ali bilo bi uistinu čudno kad bi čovjek prilikom obična posjeta počeo svog domaćina ispitivati o njegovim bivšim ljubavnim zgodama.

Koje su se odigrale prije toliko godina. Možda možda se on nje čak ni ne sjeća.

Može biti. A možda uopće nikad nije ni bilo nikakve ljubavne zgode.

Ghilse, ne pravimo li mi sami od sebe strahovite budale?

— Ne znam Kadikad i ja tako osjećam. Nije mi jasno zašto se mi u sve to upuštamo. Zašto nam je to sada vazno?

— Poslije tolikih godina Jest, znam I gospođica Marple i doktor Kennedy rekoše nam: Ostavite sve to na miru. Zašto ih nismo poslušali, Ghilse? što nas tera na to da nastavljamo? Je li to ona?

— Ona?

— Hellen. Je li to razlog mog prisjećanja? Je li moje dječje sjećanje jedina veza koju ona ima sa životom s istinom? Da li to Hellen iskorištava mene i tebe zato da se sazna istina?

— Misliš zato što je umrla nasilnom smrću?

— Da. Kažu tako stoji u knjigama da oni ponekad ne mogu naći mira.

— Ja mislim da ti imaš previše bujnu maštu, Gwenda.

— Možda i imam. U svakom slučaju, možemo birati. Ovo je samo običan posjet. Nema po trebe da bude išta više osim ako mi ne želimo da bude.

— Ghil odmahne glavom.

— Nastavit ćemo. Ne možemo drugačije.

— Da imaš pravo. Ali, ipak, Ghilse. mislim da sam prilično uplašena .

— Tražite, dakle, kuću? reče major Erskine.

On ponudi Gwendi pladanj sa sedvičima. Gwenda uzme jedan, i pogleda domaćina. Richard Erskine bio je onisak čovjek, metar i sedamdeset ili otprilike toliko. Kosa mu je bila sijeda, a imao je umorne, prilično sjetne oči.

Glas mu je bio dubok i ugodan, u govoru je malo otesao. Ništa na njemu nije bilo isuzetno, pomisli Gwenda, ali on je ipak nesumnjivo privlačan. Zapravo nije izgledao ni izdaleka tako dobro kao Walter Fane, ali dok bi većina žena pored Fanea prošla a da se za njim ne osvrne, pored Erskinea ne bi prošle tek tako. Fane je bio bez obilježja. Erskine je, pored sve svoje mirnoće, bio ličnost. Govorio je o običnim stvarima, na sasvim običan način, ali u tome je ipak bilo nečega onoga nečeg što žene odmah zapaze i na što reagiraju na posve ženski način.

Gwenda gotovo nesvjesno popravi svoju suknju, namjesti uvojak kraj uha, popravi šminku na usnama. Prije osamnaest godina Hellen Kennedy uistinu se mogla zaljubiti u ovoga čovjeka. Gwenda je u to bila posve sigurna.

Ona podinje pogled i spazi da je domaćica netremice promatra, te nehotice porumeni. Gospođa Erskine razgovarala je s Ghilsom, ali promatrala je Gwendu, a njezin je pogled bio isto vremeno i prodoran i sumnjičav.

Janet Erskine bila je visoka žena, njesin je glas bio dubok gotovo isto toliko kao i glas kakva muškarca. Stas joj je bio atletski, nosila je na sebi dobro skrojenu suknju od tvida, s velikim džepovima. Doimala se starijom nego njezin muž, ali, zaključi Gwenda, možda i nije tako. Na njenu se licu ocrtavala neka divljina.

Nesretna, gladna žena, pomisli Gwenda.

Kladim se da mu od života stvara pravi pakao, reče ona u sebi.

A naglas je nastavljala razgovor.

— Potraga za kućom čovjeka strahovito obeshrabri reče ona. Opisi posrednika za prodaju kuća uvijek su tako živopisni, a onda, kad se zaista stvoriš tamo, nalaziš kuću koja se jednostavno ne može opisati.

— Mislite se skrasiti na ovom području?

— Pa ovo je jedno od područja o kojima smo razmišljali. U stvari zato što se nalazi u blizini Hadrijanova zida. Ghil se uvijek oduševljavao Hadrijanovim zidom.

Vidite vjerujem da vama to možda zvuči prilično čudno ali za nas je gotovo svagdje u Engleskoj isto. Moj dom je u Novoj Zelandiji, ja ovdje nemam nikakvih veza. A Ghilsa su uzimale k sebi preko različitih praznika različite tetke, tako da ni on nema nika kvih posebnih veza, želimo jedino to da ne budemo suviše blizu Londona, želimo naći pravi ladanjski zakutak.

Erskine se nasmiješi.

— Ovdje ćete zaista naći pravi ladanjski zakutak. Ovaj je kraj posve zabačen.

Imamo samo nekoliko susjeda i to na priličnoj udaljenosti.

Gwenda pomisli da je u njegovu ugodnu glasu načula prikriveni prizvuk sjete.

Odjednom joj u duhu bljesne slika osamljena života kratkih, tmurnih zimskih dana, s vjetrom koji zavija u dimnjacima navučene zavjese zatvoren s ovom ženom gladnih, nesretnih očiju tek s nekoliko udaljenih susjeda.

— Tada slika izbljedi. Bilo je opet ljeto, s francuskim, prema vrtu otvorenim, prozorima s mirisom ruža i zvukovima ljeta koji svuda struje.

Ona priupita: Ovo je stara kuća, zar ne?

— Erskine klimne glavom.

— Iz doba Kraljice Anne. Moji su preci živjeli ovdje blizu tri stotine godina.

— Lijepa kuća. Zacijelo ste veoma ponosni na nju.

— Sada je prilično ruševna. Porezi nam ne dopuštaju da bilo što održavamo kako treba. Ipak, sada, kad su se djeca razišla po svijetu, najveće su brige prebrinute.

— Koliko djece imate?

— Dva sina. Jedan je u armiji. Drugi je upravo završio školovanje o Oxfordu.

Namjestio se u nekoj izdavačkoj kući.

Pogled mu skrene prema kaminu, a Gwendi ne se oči povedu za njim. Tamo je stajala foto grafija dvaju momaka od kojih osamnaest i

devetnaest godina, snimljena prije nekoliko godina, prosudi ona. U izrazu njegova lica bilo je istovremeno i ponosa i njeznosti. Dobri su to momci reče mada nije zgodno da ja to sam govorim.

— Strašno su zgodni reče Gwenda.

— Da potvrdi Erskine. Mislim da je stvarno vrijedilo. Mislim, vrijedilo se žrtvovati za djecu odgovori on na Gwendin upitni pogled.

— Mislim da se čovjek mora mnogo čega u životu odricati reče Gwenda.

Kadikad mnogo čega.

— Ona ponovo uhvati onaj sumorni pritajeni prizvuk, ali umiješa se gospođa Erskine, rekavši svojim dubokim autoritativnim glasom: I vi zaista tražite kuću u ovom dijelu svijeta? Bojim se da meni u cijeloj okolini nije poznato ništa što bi vam odgovaralo.

— A ne bi mi ni rekla kad bi ti i bilo poznato, po misli Gwenda, s blagom primjesom zlobe. Ova je suluda žena stvarno ljubomorna, pomisli ona. Ljubomorna je zato što razgovaram s njezinim mužem, zato što sam mlada i privlačna!

— To ovisi o tome koliko vam se žuri reče Erskine.

— Zapravo nam se uopće ne zuri uzvрати Ghil vedro. Želimo biti sigurni u to da smo našli ono što nam se uistinu sviđa. Zasad smo unajmili kuću u Dillmouthu na južnoj obali.

— Major Erskine okrene se od čajnog stolića. I uputi se po kutiju s cigaretama, koja je stajala na stolu pokraj prozora.

— Dillmouth izusti gospođa Erskine. Njezin je glas bio potpuno bezizrazajan.

Oči su joj bile uperene u potiljak njezina muza.

— Zgodno malo mjesto nastavi Ghil. Jeste li uopće čuli za njega? Zavlada trenutna tišina, a onda gospođa Erskine reče istim bezizrazajnim glasom: Proveli smo tamo jednog ljeta nekoliko tjedana prije mnogo, mnogo godina. Nije nas oduševio zaključili smo da je tamošnja klima suviše blaga.

— Da reče Gwenda. Upravo smo tako zaključili i mi. Ghil i ja osjetili smo da bi nam bio mnogo draži nešto svježiji zrak.

Erskine se vrati s cigaretama. Pruži kutiju prema Gwendi.

— Ustanovit ćete da je ovdje dovoljno oštar reče. U njegovu je glasu bilo neke tjeskobe.

Gwenda ga pogleda, a on joj upali cigaretu.

Sjećate li se dobro Dillmoutha? upita ona bezazleno.

— Njegove se usnice iskriviše u iznenadan grč bola, koliko je ona mogla prosuditi. On odgovori neodređenim glasom: Prilično dobro, mislim. Odsjeli smo čekajte da se sjetim u Rojal Gheorgheu ne, u hotelu Rojal Clarence.

— Da, da, to je zgodan, starinski hotel. Naša je kuća u neposrednoj blizini.

Ime joj je Hillside, ali prije su je obično zvali vila Sveta Sveta... Marija, zar ne, Ghilse?

— Sveta Katarina ispravi je Ghil.

Ovog puta su njihove reakcije bile potpuno nedvojbene. Erskine se naglo okrenuo u stranu, šalica gospođe Erskine zvekne o tanjurić.

— Možda biste željeli reče ona odsječeno razgledati vrt.

— O, da, molim vas.

— I tako iziđoše kroz francuske prozore. Bio je to dobro održavan, dobro plijevljen vrt, s dughim lijejama i popločenim stazama. Brigu je o njemu vodio uglavnom major Erskine, nagađala je Gwenda. Dok joj je govorio o ružama, o biljnim sadnicama, Erskinovo se mrko, tugaljivo lice razvedrilo. Vrtlarstvo je nesumljivo bilo njegova strast.

— Kad su se naposljetku oprostili i povezli kolima odanle, Ghil oklijevajući upita: Jesi li jesi li ga ispustila?

Gwenda potvrdno kimne glavom.

— Kod drugog grma kokotića. Ona baci pogled na svoj prst i odsutno okrene burmu na njemu.

— A što ako ga više nikad ne nađeš?

— Pa, to nije moj pravi zaručnički prsten. To ipak ne bih riskirala.

— Drago mi je što to čujem.

— Ja sam veoma veoma sentimentalna prema tom prstenu. Sjećaš li se što si rekao, kad si mi ga nataknuo na prst? Zeleni smaragd, zato što sam ja radoznala zelenooka mačkica.

— Usudio bih se reći napomene Ghil neusiljeno da bi se naš neobičan oblik nježnosti mogao nekome iz generacije gospođice Marple, recimo učiniti čudnim.

— Zanima me što li sad ona radi, to naše drago staro stvorenje. Sjedi na suncu uz obalu.

— Istrazuje nešto koliko je ja poznajem! Ovdje nešto njuška, tamo nešto traži, ili koješta zapitkuje. Nadam se da ovih dana neće postavljati previše pitanja.

— To što radi potpuno je prirodno za staru gospođu, mislim. Ona nije tako upadljiva kao mi. Ghilsovo se lice ponovo smrkne.

— Upravo mi zato nije drago... On zastane. Nije mi drago što sve to radiš ti. Ne mogu podnijeti da ja sjedim kod kuće i šaljem tebe okolo da obavljaš sav taj prljav posao.

Gwenda prođe prstom po svom zabrinutom licu.

— Znam, dragi, znam. Ali moraš priznati, to je škakljivo. Nepristojno je muškarca zapitkivati o njegovim bivšim ljubavnim zgodama ali to je ona vrsta besobraznosti iz koje se upravo žena može lakše izvuci ako je imalo bistra. A ja mislim da sam dovoljno bistra.

— Znam da si bistra. Ali ako je Erskine čovjek kojega tražimo Gwenda odgovori zamišljeno: Ja ne mislim da je to on.

— Misliš da smo slijedili pogrešan trag?

— Ne sasvim. Mislim da je on uistinu bio za ljubljen u Hellen. Ali on je zgodan, Ghilse, strašno zgodan. On uopće nije tip ubojice davitelja.

— Ne bih rekao da imaš strahovito mnogo iskustva s tipovima ubojica davitelja, je li tako, Gwenda?

— Nemam. Ali imam svoj ženski instinkt.

— Usudio bih se reći da to vrlo često kazu i daviteljeve žrtve. Ne, Gwenda, šalu na stranu, budi oprezna, hoćeš li?

— Svakako. Osjećam takvo sažaljenje prema tom jadnom čovjeku uz onog zmaja od žene. Kladim se da je njegov život bio zaista žalostan. Čudna žena Nekako uznemiruje čovjeka.

— Jest, prilično je zlokobna. Jesi li vidio kako me je stalno promatrala?

Nadam se da će nam plan uspjeti.

— Plan se očeo ostvarivati idućeg jutra.

Osjećajući se, prema vlastitim riječima, pomalo kao sumnjiv detektiv u brakorazvodnom slučaju, Ghil je zauzeo svoj položaj na povoljnom mjestu s kojega je mogao nadgledati ulazna vrata Anstel Manora. Otprilike u jedanaest i trideset raportirao je Gwendi da se sve razvija kako treba. Gospođa Erskine odvezla se u malom austinu, očevidno u tri milje udaljeno trgovište. Put je bio čist.

Gwenda se doveze do ulaznih vrata i pozvoni. Upita za gospođu Erskine i rekoše joj da je izišla. Tada upita za majora Erskinea. Major Erskine bio je u vrtu.

Kad mu se Gwenda približila, prekinuo je posao na cvjetnoj gredici i uspravio se.

Žao mi je što vam smetam reče Gwenda Ali mislim da sam jučer tu negdje sigurno izgubila svoj prsten. Znam da sam ga još imala na ruci kad smo poslije čaja izišli iz kuće. Prilično je širok, ali ne bih željela da ga izgubim, zato što je to moj zaručni prsten.

Odmah su se dali u potragu. Gwenda je ponovo prošla jučerašnjim putem, pokušavala se sjetiti gdje je stajala i kakvo je cvijeće dodirivala. I prsten se uskoro pronašao u blizini velikoga grma kokotića. Gwenda s olakšanjem odahne.

Mogu li vam sada ponuditi neko piće, gospođo Reed? Pivo? Čašicu višnjevače?

Ili više volite kavu, ili nešto slično?

— Ne zelim ništa ne, zaista. Samo ciga retu hvala vam.

— Ona sjedne na klupu, a Erskine sjedne pokraj nje.

Nekoliko su trenutaka pušili bez riječi. Gwen dino je srce udaralo prilično ubrzano. Nije imala drugoga izlaza. Morala je zanjuriti u to.

Htijela bih vas nešto upitati reče. Mozda ćete smatrati da je to s moje strane strahovito besobrazno. Ali užasno bih voljela nešto znati a vi

ste možda jedina osoba koja mi to može reći. Vjerujem, naime, da ste jednom bili zaljubljeni u moju pomajku.

On se zaprepaštena lica okrene prema njoj.

— U vašu pomajku?

— Da. Hellen Kennedy. Hellen Hallidey, kako se poslije zvala.

— Razumijem. čovjek pokraj nje bio je veoma miran. Oči su mu gledale preko osunčane tratine, ne videći ništa. Cigareta mu je među prstima jedva tinjala. Koliko god on bio miran, Gwenda je u tom napetom liku, čija je ruka do dirivala njezinu ruku osjećala nemir.

— Kao da odgovara na neko vlastito pitanje, Erskine reče: Pisma, pretpostavljam.

Gwenda ne odgovori ništa.

— Nikad joj nisam mnogo pisao dva, možda tri pisma. Rekla mi je da ih je uništila ali žene nikad ne uništavaju pisma, zar ne? I tako su ona dospjela u vaše ruke. I vi želite znati sve.

— Željela bih znati nešto više o njoj. Ja sam je veoma voljela. Mada sam zapravo bila malo dijete kad je ona otišla.

— Zar je nekamo otišla?

— Niste znali?

Njegove se oči, iskrene i iznenađene, susretoše s njezinima.

— Nemam nikakvih vijesti o njoj reče on od onog ljeta u Dillmouthu.

— Vi prema tome ne znate gdje je sada?

— Odakle bih znao? Bilo je to prije toliko godina da, godina. Sve je svršeno i pokopano. Zaboravljeno.

— Zaboravljeno?

On se prilično gorko nasmiješi.

— Ne, možda nije zaboravljeno. Imate veoma dobro zapažanje, gospođo Reed. Ali, pripovijedajte mi o njoj. Ona nije umrla, zar ne?

— Odjednom kao da je puhnuo lagan hladan vjetročić, razhladio im šije i utihnuo.

— Ne znam je li mrtva ili nije odgovori mu Gwenda. Ne znam ništa o njoj.

Mislila sam da biste možda vi mogli nešto znati?

— On odmahne glavom, a ona nastavi: Vidite, ona je onog ljeta otišla iz Dillmoutha. Posve iznenada, jedne večeri. Ne rekavši nikome ništa. I više se nikad nije vratila.

— A vi ste mislili da sam ja možda nešto čuo o njoj?

— Jest. On odmahne glavom.

— Ne, nisam. Nikad ni riječi. Ali sigurno je čuo njezin brat liječnik živi u Dillmouthu. On bi morao nešto znati. Ili je i on također mrtav?

— Ne, on je živ. Ali ni on ništa ne zna. Vidite svi misle da je ona otišla s nekim.

— On okrene glavu prema njoj i pogleda je. Duboko tužnim očima.

— Misle da je otišla sa mnom?

— Pa, to je bila jedna od mogućnosti.

— Je li to bilo moguće? Ja ne mislim tako. To nikad nije bilo tako. Zato što smo bili budale savjesne budale, koje su možda propustile svoju sreću? Gwenda ne odgovori ništa. Erskine ponovno okrene glavu i pogleda je.

— Možda će biti bolje da čujete sve. Nema se tu zapravo ne znam što reći.

Ali ne bih želio da pogrešno sudite o Hellen. Sreli smo se na brodu koji je odlazio u Indiju. Jedno mi je dijete oboljelo, a moja je žena morala putovati za mnom tek slijedećim brodom. Hellen je odlazila da se uda za čovjeka u Gajeve ili šume, ili tako nekako. Nije ga voljela. On je bio samo njezin stari prijatelj, zgodan i ljubazan, a ona je željela pobjeći iz kuće u kojoj nije bila sretna. Zvoljeli smo se.

On zastane.

— Sva su ljubavna očitovanja manje više banalna. Ali to nije bila htio bih da to bude po sve jasno samo obična ljubavna zgodna na brodskoj palubi. Bilo je to ozbiljno. To nas je oboje da, pogodilo. I ništa se nije moglo učiniti. Ja nisam mogao napustiti Janet i djecu. Hellen je na to gledala isto tako kao i ja. Da se radilo samo o Janet ali tu su bili dječaci. Sve je bilo beznadno. Dogovorili smo se da serasta nemo i pokušamo sve zaboraviti.

On se nasmije, kratkim neveselim smijehom.

— Zaboraviti? Nikad je nisam zaboravio ni na jedan jedini trenutak, život je bio za mene samo živ pakao. Neprestano sam mislio na Hellen.

— Dakle, ona se nije udala za momka za kojega se odlučila udati. U posljednjem trenutku, ona se jednostavno nije mogla suočiti s tim. Uputila se natrag kući u Englesku, i na putu sreća nekog drugog čovjeka vašeg oca, pretpostav ljam. Napisala mi je nekoliko mjeseci kasnije pismo, objasnivši mi što je učinila. On je bio veoma nesretan zbog gubitka svoje žene, pisala mi je, a tu je bilo i dijete.

Mislila je da će ga moći usrećiti i da je to najbolje što može učiniti. Pisala mi je iz Dillmoutha.

— Otprilike osam mjeseci poslije toga umro je moj otac i ja sam se doselio ovamo. Podnio sam ostavku i vratio se u Englesku. Trebalo

nam je nekoliko tjedana od mora, prije nego što se uselimo u ovu kuću. Moja je žena predložila Dillmouth.

Neki su ga naši prijatelji spomenuli kao veoma zgodno i mirno mjestance. Ona, naravno, ništa nije znala o Hellen. Mozete li zamisliti tu napast? Da je još jednom vidim. Da vidim kako izgleda čovjek za kojega se udala.

— Nastane kratka stanka, a tada Erskine reče:

— Doputovali smo i odsjeli u Rojal Clarenceu. To nije bilo dobro. Bio je pravi pakao ponovo vidjeti Hellen. Činilo mi se da je ipak prilično sretna ne znam.

Izbjegavala je mogućnost da se susretnemo nasamo. Nisam znao je li joj je još uvijek stalo ili nije. Možda je sve preboljela. Moja je žena, mislim, nešto posumnjala. Ona je, ona je veoma ljubomorna žena. Uvijek je bila ljubomorna. I naglo doda: I to je bilo sve. Napustili smo Dillmouth.

— 17. kolovoza reče Gwenda.

— Je li to bilo toga dana? Vjerojatno. Ne sjećam se točno.

— Bila je subota reče Gwenda. Da, imate pravo. Sjećam se da je Janet rekla da će biti gužve u povratku na sjever ali mislim da je nije bilo.

— Molim vas, pokušajte se sjetiti, majore Erskine. Kad ste posljednji put vidjeli moju pomajku Hellen?

— On se nasmiješi blagim, umornim osmijehom.

— Nema potrebe da se mnogo trudim u prisjećanju. Vidio sam je u večer prije našeg odlaska. Na obali. Lutao sam onuda poslije večere tamo je bila i ona. Nitko drugi nije bio u blisini. Odšetao sam s njom do njezine kuće. Prošli smo kroz vrt.

— U koje vrijeme?

— Ne znam U devet sati, pretpostavljam.

— I oprostili ste se?

— I oprostili smo se. On se opet nasmije. Oh, nismo se rastali onako kao što vi mislite. Bilo je to veoma naglo i kratko. Hellen je rekla: Molim te, otiđi sada. Otiđi brzo. Ne bih voljela da... Tada je zastala a ja ja sam jednostavno otišao.

— Natrag u hotel?

— Jest, da, vjerojatno. Najprije sam još dugo šetao nekuda izvan grada.

Gwenda nastavi:

— Teško je to s datumima poslije tolikih godina. Ali ja mislim da je to bilo one iste noći kad je ona otišla i više se nije vratila.

— Razumijem vas. A budući da smo ja i moja žena idući dan otputovali, ljudi su počeli naklapati, govoreći da je otišla sa mnom. Ljudi imaju zgodna shvaćanja. U svakom slučaju reče Gwenda bezizražajno ona nije otišla s vama?

— Gospode Bože, ne, nikad nije bilo govora o nečem sličnom.

A što mislite upita Gwenda zašto je otišla?

— Erskine se namršti. Njegovo se držanje promijenilo, to ga je počelo zanimati.

— Razumijem reče. To je prilično velik problem. Ona nije ovaj ostavila nikakvo objašnjenje? Gwenda razmisli. A onda izrasi svoje vlastito uvjerenje.

— Ne vjerujem da je ostavila ikakvo pismo. Mislite da je otišla s nekim drugim?

— Ne, naravno da nije.

— Kao da ste posve sigurni u to?

— S iguran sam.

— Zašto je onda otišla?

— Ako je otišla iznenada tako ja mogu naslutiti samo jedan mogući razlog.

Pobjegla je od mene.

— Od vas?

— Da. Bojala se, možda, da ću pokušati da je ponovo vidim da ću joj dosadivati. Sigurno je vidjela da sam još uvijek lud za njom Da, sigurno je bilo to.

— To nam ne objašnjava reče Gwenda zašto se nikada nije vratila. Recite mi, je li vam Hellen rekla bilo što o mom ocu? Da je zabrinuta zbog njega? Ili da ga se boji? Nešto tome slično?

— Da ga se boji? Zašto? A, razumijem, mislite da je možda bio ljubomoran?

Ne znam. Umro je kad sam još bila dijete.

— A, razumijem. Ne kad gledam tako unatrag on je uvijek ostavljao normalan i ugodan dojam. Volio je Hellen, bio je ponosan na nju ništa više, tako mi se čini. Ne, ja sam bio ljubomoran na njega.

— Jesu li vam djelovali kolikotoliko sretni što su zajedno?

Da, jesu. To mi je bilo drago pa ipak, to me je, u isto vrijeme, boljelo, to što ih vidim Ne, Hellen se preda mnom nikada nije tužila na njega. Kao što sam vam rekao, jedva da smo se ponekad našli nasamo, nismo mogli otvoreno razgovarati. Ali sada, kad ste mi to spomenuli, sjećam se da sam pomislio da je Hellen zabrinuta.

— Zabrinuta?

— Da. Mislio sam da je to možda zbog moje žene. On se prekine. Ali, bilo je nešto više od toga.

— I opet se oštro zagleda u Gwendu.

— Je li se bojala svoga muža? Je li on bio ljubomoran na neke druge ljude?

Vi kao da mislite da nije?

— Ljubomora je veoma neobična pojava. Po nekad se može prikriti, tako da čovjek nikad ne posumnja u nju. On se trenutno i oštro strese. Ali ona može biti užasna uistinu užasna.

— Voljela bih znati još nešto. Gwenda zastane.

Cestom se približavao automobil. Major Erskine reče: A, moja se žena vraća iz kupovine.

U jednom trenutku kao da je postao posve drugi čovjek. Njegov je ton postao površan, njegovo lice bezizražajno. Lagani drhtaj odavao ga je da je nervozan.

Gospođa Erskine doveze se uz škripu iza ugla kuće.

Njezin joj muž pođe u susret.

Gospođa Reed izgubila je jučer u vrtu jedan od svojih prstenova reče on.

Gospođa Erskine reče odsječeno: Zaista?

— Dobro jutro reče Gwenda. Da, na sreću, našla sam ga.

— Zaista imate sreću.

O, da, imam. Bilo bi mi žao da sam ga izgubila. No, ja bih sada morala krenuti.

Gospođa Erskine ne reče ništa. Major Erskine prihvati: Otpratit ću vas do vaših kola. I krene da isprati Gwendu niz terasu. Glas njegove žene postade oštar.

— Richarde. Gospođa Reed će nam oprostiti, pred nama je veoma važan posjet.

— Gwenda reče uzurbano: Oh, posve je u redu. Nemojte se truditi, molim vas.

Ona brzo otrči niz terasu te oko ugla kuće sve do puta.

— A onda stane. Gospođa Erskine zaustavila je auto na takvu mjestu da je Gwenda posumnjala hoće li joj uspjeti izvući svoja kola na put. Jedan je trenutak oklijevala, a onda se polako uputi natrag prema terasi.

— Nešto prije francuskih prozora zastane kao ukopana. Do njezinih ušiju jasno je dopirao dubok i oštar glas gospođe Erskine.

— Nije me briga što kazeš. Ti si to namjestio namjestio si to jučer. Dogovorio si se s tom ženom da dođe ovamo dok ja budem u Daithu. Uvijek si isti sa svakom zgodnijom djevojkom. Ja to više neću trpjeti, velim ti. Ja to više neću trpjeti!

Erskineov je glas presiječe miran, gotovo zdvojan.

Ponekad, Janet, zaista mislim da si bolesna.

Nisam ja bolesna. Ti si bolestan! Ne možeš ostaviti ženske na miru.

Ti znaš, da to nije istina. Janet.

Istina je! Čak i davno prije u onom mjestu odakle ta žena dolazi Dillmouthu. Usuđuješ li se reći da nisi bio zaljubljen u onu žutokosu Hallidayevu ženu?

Zar ti nikad ništa ne možeš zaboraviti? Zašto se uvijek moraš vraćati na te stvari? Ti sebi jednostavno nešto uобразиš i onda.....

To ti radiš! Srce ćeš mi slomiti Ja to više neću podnositi, kazem ti! Ja to više neću po dnositi! Zakazuješ sastanke? Smiješ mi se iza leđa! Nije te briga za mene nikad te nije bilo briga za mene. Ja ću se ubiti! Bacit ću se s klisure voljela bih da sam mrtva .

Janet Janet za ime božje.

Dubok se glas odjednom slomio. Ljetnim zrakom odjekivao je zvuk strastvenog jecanja.

Gwenda se na vršcima prstiju iskrade natrag i oko kuće pa ponovo na put. Na trenutak porazmisli, a onda zazvoni na ulaznim vratima.

Zanima me reče da li bi mi netko ovaj mogao pomaknuti ova kola. Mislim da neću moći izići odavle.

Sluga uđe u kuću. Uskoro se pojavi čovjek iz takozvanog stajskog dvorišta.

Dodirne kapu u znak pozdrava pred Gwendom, uđe u austin i uveze ga u dvorište.

Gwenda uđe u svoja kola i potjera ih brzo natrag u hotel, gdje ju je čekao Ghil.

— Dugo si se zadržala dočeka je. Jesi li štogod uspjela?

Da. Sad znam sve. To je zaista prilično uzbudljivo. On je strahovito volio Hellen. I ispriča mu svoj jutrošnji doživljaj.

Ja zaista mislim završi ona da je gospođa Erskine pomalo bolesna. Govori kao da je luda. Sada mi je jasno što je on podrazumijevao pod ljubomorom. Taj osjećaj mora da je strašan. U svakom slučaju, sad znamo da Erskine nije onaj koji je otišao s Hellen, a i to, da on ne zna ništa o njesinoj smrti. Ona je te večeri, kad ju je on napustio, bila živa.

Da reče Ghil. Tako barem on kaze.

Gwenda je izgledala zgranuta.

Tako ponovi Ghil uporno barem on kaze.

18. Hladolež

Gospođica Marple sanje se na terasi pred francuskim prozorima i posabavi se izdankom nasrtljiva hladoleža. Bila je to samo neznatna pobjeda, zato što je hladolež po cijeloj površini i dalje prevladavao kao i do tada. Ali kokotići su osjetili bar privremeno oslobođenje.

Na prozoru salona pojavi se glava gospođe Coher.

Oprostite, gospođo, ali došao je doktor Kennedy. Jako ga zanima kako će dugo gospodin i gospođa Reed biti odsutni, a ja sam mu rekla da mu ja to ne mogu točno reći, ali da biste vi možda mogli. Da mu kazem da uđe ovamo?

Oh. O, da, molim vas, gospođo Coher.

Gospođa Coher pojavi se malo kasnije s doktorom Kennedyjem.

Pomalo zbunjena, gospođica se Marple predstavi.

I tako sam se dogovorila s našom dragom Gwendom da dođem ovamo i malo se pozabavim plijevljenjem, dok se ona ne vrati. Mislim, znate, da se moji mladi prijatelji malo previše oslanjaju na svog prigodnog vrtlara, Fostera. On dolazi dva puta na tjedan, popije nebrojeno mnogo šalica čaja, često se raspriča, i koliko vidim, ne radi baš mnogo.

Da odgovori doktor Kennedy prilično odsutno. Da. Svi su oni jednaki svi su jednaki.

Gospođica ga je Marple promatrala i procjenjivala. Bio je stariji nego što ga je zamišljala prema opisu supruga Reed. Prerano ostario, zaključila ona. A i doimao se podjednako zabrinuto i nesretno. Stajao je tamo, gladeći prstima dugu, ratobornu liniju svoje vilice.

Oni su dakle otišli reče on. Znate li možda na koliko dugo?

Nisu na dugo. Otišli su u posjet nekim prijateljima u sjevernoj Engleskoj. Ti mi se mladi ljudi čine tako neumorni, stalno trčkaraju nao kolo.

Jest odgovori doktor Kennedy. Jest prilično ste u pravu.

On pošuti, a onda reče dosta povjerljivo:

Mladi Ghil Reed napisao mi je pismo i zamolio me za neke papire ovaj pisma, ako ih uz mogu naći.

Malo je oklijevao, a onda gospođica Marple reče posve spokojno: Pisma vaše sestre?

On je prostrijeli brzim, prodornim pogledom.

Dakle oni vam se povjeravaju, zar ne? Vi ste im rođakinja?

Samo prijateljica reče gospođica Marple. Ja sam ih savjetovala, kako sam najbolje znala. Ali ljudi rijetko kada prihvaćaju savjete. Možda je to šteta, ali tako je.

A što ste ih savjetovali upita on znatiželjno.

Neka ostave usnulo umorstvo na miru reče gospođica Marple odlučno.

Doktor Kennedy s naporom sjedne na ne udobni grubo izrađen stolac. To nije loše rečeno prizna on. Meni je Gwennie draga. Bila je tako ljupko sitno djetence. Slutio sam da će se razviti u pristalu mladu ženu, kad odraste. Bojim se da srlja u nepri like.

Neprilike su mnogovrsne nadoveže gospođica Marple.

Kako? Da da baš tako.

On uzdahne. A onda reče:

Ghil Reed mi je pisao i zamolio me ne bi li mu mogao dati pisma moje sestre, koja mi je napisala poslije odlaska odavle a isto tako i neki vjerodostojni primjerak njezina rukopisa.

On je prodorno pogleda. Shvaćate vi što to znači?

Gospođica Marple potvrdi glavom. Mislim da shvaćam.

Oni se opet vraćaju na pomisao da je Kelvin Halliday, kad je govorio da je ugušio svoju ženu, govorio ni više ni manje nego istinu. Oni vjeruju da pisma koja mi je pisala moja sestra Hellen, pošto je otišla, nije uopće napisala ona da su krivotvorena. Oni vjeruju da ona živa nikada nije napustila ovu kuću.

Gospođica Marple napomene blago: A vi sami, sada, više niste tako nedvojbeno sigurni?

U ono sam vrijeme bio. Kennedy je neprestano zurio pred sebe. Sve je izgledalo sa vršeno jasno, čista halucinacija s Kelvinove strane. Les nikada nije pronađen, kovčeg i odjeća bili su odneseni što sam drugo mogao pomisliti?

A vaša je sestra bila nedugo prije toga prilično ovaj gospođica se Marple obazrivo nakašlja zainteresirana za nekog gospodina?

Doktor Kennedy je pogleda. U njegovim se očima nazirala istinska bol. Ja sam volio svoju sestru reče ali moram priznati da je uz Hellen uvijek bio neki muškarac na vidiku. Ima žena koje su tako stvorene one tu ne mogu ništa. Sve se to vama činilo sasvim jasnim u ono vrijeme nastavi gospođica Marple. Ali sada vam se više ne čini tako jasnim. Zašto?

Zato odgovori Kennedy otvoreno što mi se čini nevjerojatnim da Hellen, ako je još uvijek živa, u toku svih tih godina ne bi stupila sa mnom u vesu. Isto tako, ako je umrla, neobično je da ja o toj činjenici nisam obaviješten. Dakle On ustane. I izvuče iz džepa neki omot.

Ovo je najviše što sam mogao učiniti. Prvo pismo što sam ga primio od Hellen mora da sam uništio. Ne mogu mu nigdje pronaći ni tra ga. Ali sačuvao sam drugo ono u kojemu mi je navela svoju posterestante adresu. A ovo je, radi usporedbe, jedini uzorak Hellenina rukopisa koji sam uspio pronaći. Neki popis lukovica, i tako dalje, za sadnju. Prijepis neke narudžbe, koji je slučajno zadržala.

Meni se rukopisi te na narudžbe i tog pisma čine slični, ali ja nisam stručnjak za to.

Ostavit ću ih ovdje za Ghilsa i Gwen du kad se vrate. Možda nije potrebno da im se šalju.

O, nije, vjerujem da se oni namjeravaju vratiti sutra ili prekosutra.

Doktor kimne glavom. Stajao je tako, gledajući niz terasu, jednako odsutnim očima.

A onda odjednom reče: Znaete li što mene zabrinjava? Ako je Kelvin Halliday zaista ubio svoju ženu, morao je truplo sakriti ili ga se na neki način otarasiti a to znači (ne znam što bi drugo moglo značiti), da je sve ono što je meni ispričao bila samo lukavo izmišljena priča da je on već ranije sakrio kovčeg pun odjeće, da malo potakne ideju o tome kako je Hellen otišla da je čak udesio i to da iz tuđine stizu njezina pisma To znači, zapravo, da je to bilo hladnokrvno, promišljeno umorstvo.

Mala je Gwennie bila zlatno dijete. Bilo bi zaista loše za nju da se pokaže kako je njezin otac paranoik, no bilo bi deset puta gore da se pokaže kako je njen otac svjesni ubojica.

On krene prema otvorenu prozoru. Gospođica Marple zaustavi ga u odlasku iznenadnim pitanjem.

Koga se vaša sestra bojala, doktore Kennedy?

On se opet okrene i zabljuje se u nju.

Bojala? Nikoga, koliko ja znam.

Samo sam se pitala Molim vas da mi oprostite, ako vam postavljam indiskretna pitanja ali postojao je neki mladić, zar ne mislim, neka ljubavna veza kad je još bila veoma mlada. Neki momak po imenu Afflih, čini mi se.

A, to? Smiješne stvari, koje se događaju većini djevojaka. Bio je to neki nepoćudni momak, prevrtljivaca osim toga, naravno, nije joj bio ravan, nije joj uopće bio ravan. Poslije je ovdje zapao u neke neprilike. Zanimalo me samo to da li bi on mogao biti osvetoljubljiv.

Doktor Kennedy nasmiješi se prilično sumnjičavo. Ali, ne vjerujem da je sve to bilo tako duboko. U svakom slučaju, kao što sam vam rekao zapao je ovdje u neke neprilike i zauvijek na pustio ovo mjesto!

Kakve neprilike?

O, nije se radilo ni o kakvu kriminalu. Obična indiskrecija. Brbljao je okolo o poslovima svog poslodavca.

A njegov je poslodavac bio gospodin Walter Fane?

Doktor Kennedy izgledao je ponešto iznenađen.

Jest jest sada kad ste vi to rekli, sjetio sam se, radio je kod Fanea i Watchmana. Ne kao odvjetnik. Samo kao običan činovnik.

Samo običan činovnik? Gospođica Marple ponavljala je to pitanje dok se ponovo vraćala hladolezu, pošto je doktor Kennedy već bio otišao.

19. Gospodin Kimble govori

Ne znam, jednostavno ne znam reče gospođa Kimble. Njezin suprug, uvučen u razgovor ni više ni manje nego pravim izgredom, postane glasan.

Pokazivao joj je pruženu šalicu.

Na što ti misliš, Lily? Upita. Nema šećera!

Gospođa Kymble bržebolje izgledi izgred, a onda nastavi razrađivati vlastitu temu.

Mislim na ovaj oglas, to mislim reče ona. Lily Abbot, kaže, crno na bijelom.

I na dalje bivša sobarica u vili Sveta Katarina, u Dil Imouthu. To sam ja, točno.

Mhm slozi se i gospodin Kimble.

Poslije tolikih godina moraš priznati da je to čudno, Jime.

Aha reče gospodin Kimble.

Dakle, što da radim Jime?

Ostavi to na miru.

A što ako je u pitanju novac?

Čuo se grgoljav zvuk dok je gospodin Kimble dosrkutavao svoj čaj da se ojača za duševni napor radi ukrcavanja u dug govor. On odgurne svoju šalicu i napravi uvod za primjedbe jednim lakonskim: štoviše. A potom se otisne.

Jednoč si bila koješta nadrobila o svemu što se dogodilo u vili Sveta Katarina. Nisam se mnogo obazirao na to računajući da su sve to uglavnom budalaštine bablja naklapanja. Možda nisu bila. Možda se nešto dogodilo. Ako je tako, to je stvar policije i ne treba da se ti u to uplićeš. Bilo pa prošlo, je li tako?

Okani se ti lijepo svega toga, curo moja.

Lako je to reći. Možda se radi o novcu, koji mi je ostavljen oporukom.

Možda je gospođa Hallidey sve ovo vrijeme bila živa, a sad je umrla, pa mi nešto ostavila u svojoj oporuci.

Ostavila ti nešto u svojoj oporuci? Ah! reče gospodin Kimble, vrativši se na svoju omiljenu jednosložnicu da izrazi sav svoj prezir.

Čak i ako se radi o policiji Znaš, Jime, ponekad se daju velike nagrade svakome tko može dati neke informacije da se uhvati ubojica.

A kakve im ti informacije možeš dati? Sve što znaš, izmislila si sama u vlastitoj glavi.

Tako ti kazeš. Ali ja sam razmišljala.

Ah reče gospodin Kimble s gađenjem.

Pa, evo, jesam. Sve otkad sam vidla onaj prvi oglas u novinama. Možda sam ja sve te stvari hvatila malo pogrešno. Ona Lajonee, ona je bila malo priglupa, kao sve strankinje, nije pravo razumjela što joj čovjek govori a njezin je engleski bio strašan. Ako nije mislila ono što sam ja mislila da misli Pokušavala sam se sjetiti imena onog čovjeka Pa ako je ona vidjela njega Sjećaš se onog filma o kojemu sam ti pričala? Tajni ljubavnik. Strašno uzbudljiva stvar. Na kraju su ga otkrili po njegovom automobilu. Platilo je pedeset tisuća dolara čovjeku iz garaže da zaboravi da je on te noći kod njega uzimao benzin. Nemam pojma koliko je to u funtama A bio je tu i jedan drugi,

također, i muž, lud od ljubomore. Svi su bili ljudi za njom, sva trojica. I na kraju ...

Gospodin Kimble uz resak štropt odgurne svoju stolicu. I uspravi se polako, odmjereno i autoritativno. Spreman da napusti kuhinju, postavi ultimatum ultimatum muškarca koji, inače prilično mučaljiv, zna biti i oštrouman.

Okani se ti svega toga, curo moja reče on u protivnom slučaju, mogla bi, po svojoj prilici, požaliti.

I ode u stražnji dio kuhinje, navuče visoke cipele (Lily je bila osobito osjetljiva u pogledu svog kuhinjskog poda) i iziđe.

Lily je i dalje sjedila za stolom, a njezin je mali, živahan i mozak neumorno radio. Naravno da se ne može otvoreno usprotiviti onome što kaže njezin muž, ali ipak Jim je tako uskogrudan, tako zaostao. Tako bi voljela da se može posavjetovati s nekim drugim. S nekim tko bi znao nešto više o nagradama i o policiji i što sve to skupa znači. Bilo bi šteta profučkati mogućnost da dobije kakvu lijepu svotu novca.

Onaj radioaparata ona domaća trajna onaj ogrtač trešnjeve boje kod Rusella (tako je zgodan) štoviše, možda čak i cijela jakobinska salonska garnitura Neobuzdana, pohlepna, kratkovidna, ona počne sanjariti što je ono Lavonee zapravo rekla prije toliko godina?

Tada joj sine jedna zamisao. Ustane i dohvati bočicu crnila, pero, i komad pisaćeg papira.

Znam što ću reći u sebi. Pisat ću doktoru, bratu gospođe Halliday. On će mi reći što trebam učiniti naime, ako je još živ. U svakom slučaju, muči me savjest što mu nikad nisam rekla za Lavonee ni za automobil.

Neko je vrijeme vladala tišina, čulo se samo marljivo škripanje Lilyna pera.

Vrlo je rijetko pisala pisma i shvatila je da je za to potrebno prilično mnogo napora.

Ali ipak ga je naposljetku napisala, stavila ga u omotnicu i zalijepila. Ali nije osjećala onakvo zadovolstvo kao što je očekivala. Kladila bi se s deset naprama jedan da je doktor umro ili je otputovao iz Dillmoutha.

Je li tamo bio još netko? Kako li se ono zvao onaj momak? Kad bi se samo toga mogla sjetiti..

20. Djevojka Hellen

Ghil i Gwenda upravo su završili doručak sutradan ujutro, poslije povratka iz Northumber landa, kad im najaviše gospođicu Marple. Ona uđe i počne se nekako ispričavati.

Bojim se da je ovo uistinu preran posjet. Ja to inače ne činim. Ali nešto sam vam htjela objasniti.

Jako nam je drago što vas vidimo reče Ghil, primaknuvši joj stolicu. Popijte s nama šalicu kave.

O, ne, ne, hvala vam nikako ne bih. Doručkovala sam više nego što bi trebalo. A sada dopustite da vam objasnim. Dok ste vi bili odsutni, došla sam, kao što ste mi ljubazno rekli da mogu doći, da malo oplijevim.

Vi ste uistinu zlatni reče Gwenda.

I stvarno me zgranulo da dva dana u tjednu nisu dostatna za uređenje ovog vrta. U svakom slučaju, mislim da vas Foster iskorištava. Previše čaja i previše pričanja. Saznala sam da on ne može dolaziti još jedan dan u tjednu, pa sam tako preuzela na sebe da nađem još jednog drugog čovjeka, samo za jedan dan u tjednu za srijedu za danas, zapravo.

Ghil ju je znatiželjno promatrao. Bio je malo iznenađen. Možda je to bilo u najboljoj namjeri ali akcija gospođice Marple mirisala je, jedva zamjetljivo, na uplitanje u tuđu brigu. A uplitanje nije nalikovalo na nju. Pa reče polako: Znam, Poster je zaista prestar za bilo kakav teži posao.

Bojim se, gospodine Reed, da je Manning čak i stariji. Sedamdeset i pet, kako mi je rekao. Ali, vidite, mislila sam da će njegovo zapošljavanje, samo na nekoliko dana, možda biti koristan pothvat, zato što je prije mnogo godina povremeno radio kod doktora

Kennedyja. A onaj mladić s kojim je Hellen bila povezana zvao se Afflih, usput rečeno.

Gospođice Marple reče Ghil a ja sam vas u mislima grdio. Vi ste genijalni.

Znate li da sam primio onaj uzorak Hellenina rukopisa od doktora Kennedyja?

Znam. Bila sam ovdje kad ga je donio.

Danas sam ih poštom poslao dalje. Dobio sam prošlog tjedna adresu vrsnog stručnjaka za rukopise.

Hajde da pođemo u vrt i pogledamo tog Manninga reče Gwenda. Manning je bio pogrbljen, naoko mrzovoljan starac koji je patio od reume i imao pomalo lukave oči. Pokreti kojima je grabuljao stazu primjetno su se ubrzali, kad su se priblizili njegovi poslodavci.

Brojutro, gospodine. Brojutro, gođo. Gospoja mi je rekla da vam bi bila potrebna mala dodatna pripomoć, svake srijede. Sa zadovoljstvom. Sramota je, kako je ovaj vrt zapušten.

Bojim se da je vrt već nekoliko godina prepušten propadanju.

Točno je. Tolko da znate, u vrijeme gospođe Findejson, obrađivao sam ga ja.

Tada ga je bilo milina gledati. Ona je bila zaljubljena u svoj vrt, gospođa Findejson, mislim.

Ghil se nehajno nagnuo nad neki valjak. Gwenda je odrezala nekoliko ružinih pupoljaka. Gospođica Marple povukla se malo u pozadinu i prignula se nad izdancima hladoleža. Stari se Manning naslonio na svoje grablje. Sve je bilo uređeno za ugodan jutarnji razgovor o starim vremenima i o vrtlarstvu u davnim dobrim danima.

Pretpostavljam da poznajete veći broj vrtova u okolini reče Ghil ohrabrujućim tonom.

Hm, poznajem ovaj kraj zaista prilično dobro. Kao i kojekakve izmišljotine koje ljudima padaju na pamet. Gospođa Jule, gore s Nagre, ona je običavala tisovu živicu šišati u obliku vjeverice. Smješno, mislio sam. Paun je jedno, a vjeverica nešto sasvim drugo. Pa onda pukovnik Lampard, on je bio lud za begonijama... znao je imati predivne gredice s begonijama. Gredice sada nestaju, to je isišlo iz mode. Da vam ne govorim o tome kako sam često morao poravnavati gredice na vrtovima i zasijati ih travom u posljednjih šest godina. Kao da ljudi više nemaju osjećaja za geranije i kakav zgodan grmić lobelije.

Vi ste radili i kod doktora Kennedyja, zar ne?

Mhm. Bilo je to prije mnogo godina. Mora da je to bilo otprilike, 1920.

Povukao se poslje u mirovinu i otišao odavlen. Sada je gore u Crosbj Lodgheu mladi doktor Brant. Taj vam ima smješne ideje male bjele tablete i slično Zove ih vitapini.

Pretpostavljam da se sjećate gospođice Hellen Kennedy, doktorove sestre.

Aha, sjećam se gospođice Hellen vrlo dobro. Bila je to ljepa djevojka, s onom njenom dugom zlatnom kosom. Doktor ju je veoma volio. Kad se udala, vratila se ovamo i živjela u ovoj istoj kući ovdje, stvarno. Za nekog gospodina oficira iz Indije.

Da reče Gwenda. Znam.

Aha. čuo sam bilo je to u subotu uveče da ste vi i vaš suprug neki njeni daljni rođaci. Bila je ljepa kao ispisana, gospođica Hellen, mislim, kad se prvi put vratila iz škole. A bila je i tako vesela. Željela je biti svugdje ples i tenis i sve drugo. Brinuo sam se i za tenisko igralište, naravno nije bilo korišteno rekao bih, blizu dvadeset godina. Strahovito je obraslo korovom. Morao sam ga posjeći, dakako, Morao sam ga ponovo dovesti u red i obilježiti linije. Mnogo sam toga učinio a na kraju, jedva da se na njemu uopće igralo. Bilo je sve to prilično smješno, uvijek sam to govorio.

Što je bilo smiješno? upita Ghil.

Ono s teniskom mrežom. Jedne je noći netko došao i isjekao je u komadićke.

Od nje su ostali samo rezanci. Nečiji inat, možete biti sigurni. To i ništa drugo običan zloban inat.

Tko bi mogao učiniti nešto slično?

To je i doktor želio znati. Bio je uistinu sav izvan sebe zbog toga, dabogme i ja mu to uopće ne zamjeram. Samo što je na nju po trošio novac, naravno. Ali nitko od nas nije imao pojma tko bi to mogao učiniti. Nikad se nije saznalo. A on je rekao da više neće nabavljati drugu posve ispravno, također, jer ako je to bio inat jednom, bit će i drughi put. Ali gospođica Hellen, ona je bila povrijeđena i ozlovoljena. Nije imala sreće, gospođica Hellen. Ne. Najprije ta mreža a onda njezina ozlježena noga.

Ozlijeđena noga? upita Gwenda.

Da pala je preko strugača ili grabalja i posjekla se. Bila je to tek obična ogrebotina, kako se činilo, ali nikako da zacjeli. Doktor je bio strahovito zabrinut zbog toga. Previjao ju je i lječio, ali nikako da se zalječi. Sjećam se kako je rekao.

“Ja to ne mogu shvatiti tu mora da je bilo nešto sektično ili neka slična riječ na tom strugaču. “ I uopće rekao je što je strugač radio tamo nasred puta? Zato što je gospođica Hellen tamo preko njega pala, vraćajući se kući u mrkloj noći. Jadna djevojka, stalno sama, nije mogla ići na ples i samo je sjedila kod kuće zbog ozljedene noge. Izgledalo je kao da je prati samo loša sreća.

Sad je pravi trenutak, pomisli Ghil. I onda upita neodređeno: Sjećate li se nekoga po imenu Afflih?

Aha. Mislite na Jahie Affliha? Koji je radio u uredu Panea i Watchmana?

Da. Nije li on bio prijatelj gospođice Hellen?

To su bile samo obične gluposti. Doktor je tome ubrzo stao na kraj i to sasama s pravom. On nije bio nikakva prilika, taj Jahie Afflih. A osim toga od onih koji se vole igrati vatrom. A onda na kraju sami opeku prste, takvi su oni. Ali on nije dugo bio ovdje. Zapao je u neprilike. Sva sreća. Mi u Dillmouthu ne trebamo njemu slične. Idi i radi te stvari negdje drugdje, što je on rado prihvatio.

Gwenda upita: Je li on bio ovdje, kad je razrezana ta teniska mreža? Aha.

Vidim na što ciljate. Ali on ne bi uradio nešto tako besmisleno. On je bio bistar, Jahie Afflih, to da. Ma tko to uradio, bio je to samo inat.

Jeste li poznavali nekoga tko nije trpio gospođicu Hellen? Tko bi možda osjećao kakvu zlobu prema njoj?

Stari se Manning tiho zahihao.

Neke su mlade gospođice uistinu imale razloga da osjećaju zlobu prema njoj.

Većina se od njih uopće nije mogla ni usporediti s gospođicom Hellen. Ne, već sam vam rekao da je to učinjeno iz čiste ludosti. Bila je to neka zlobna protuha.

Je li Hellen bila jako uzrujana zbog Jahie Affliha? upita Gwenda.

Ne mislim da je gospođica Hellen mnogo marila za bilo kojega od tih mladih momaka. Ona se jednostavno voljela zabavljati, to je sve. Neki od njih bili su joj veoma odani kao mladi gospodin Walter Fane, pod jedan. Znao ju je slijediti kao pas.

Ali ona uopće nije marila za njega?

Ne, gospođica Hellen ne, ni izdaleka. Ona se samo smijala to je s njene strane bilo sve. A onda je on otputovao nekamo u tuđinu, znate. Ali se ubrzo vratio natrag. I sada je glavni u firmi. Nikad se

nije oženio. Ja mu to ne zamjeram, žene u muškarčev život unose kojekakve neprilike.

Jeste li vi oženjeni?

Dvije sam sahranio, to jesam reče stari Manning. Pa, ovaj, ne mogu se potužiti. Sad mogu u miru popušiti svoju lulu gdje me volja.

U tišini koja je uslijedila, on se ponovo prihvati svojih grabalja.

Ghil i Gwenda odšetaše uz puteljak natrag kući, a gospođica Marple odustane od svog napada na hladolež i pridruzi im se.

Gospođice Marple reče Gwenda. Nekako loše izgledate. Zar se nešto...

Nije mi ništa, draga moja. Stara gospođica pošuti koji trenutak, a onda reče nekim neobičnim, uvjerljivim tonom: Znae, ne sviđa mi se ona pripovijest o teniskoj mreži. Kako ju je netko izrezuhao na komadičke. Pa čak i ako... Ona zastane.

Ghil ju je znatičelno promatrao.

Ne razumijem sasvim počeo je.

Zaista? A meni se to čini tako strahovito jasnim. Ali možda je bolje da ne razumijete. No, u svakom slučaju možda se varam. Recite mi sada kako ste prošli u Northumberlandu?

Počeli su joj pripovijedati o svemu što su učinili, a gospođica Marple pažljivo ih je slušala.

Sve je to uistinu veoma tužno reče Gwenda. Zapravo, gotovo tragično.

Da, stvarno. Jadno stvorenje jadno stvorenje!

I ja tako osjećam. Kako taj čovjek mora patiti.

On? A, da. Da, naravno.

Ali vi ste mislili Pa, da ja sam mislila na nju na ženu. Možda ga je duboko voljela, a on se oženio njome samo zato što je bila zgodna, ili zato što ju je žalio, ili zbog jednog od onih posve dobrotivih i tankoćutnih razloga što ih muškarci često imaju, a koji su zapravo tako stravično nepravični.

Poznajem stotinu načina ljubavi, a svaki od njih tjera dragu u jad otcitira Ghil tiho.

Gospođica Marple okrene se prema njemu.

Da, to je istina. Ljubomora, znate, obično nije pitanje uzroka. To je nešto mnogo kako da kazem- dublje. A počiva na saznanju da vam ljubav nije uzvraćena.

I tako čovjek počinje očekivati, promatrati, nadati se da će se voljeno biće okrenuti prema nekom drugom, što se, opet, neizostavno događa. Tako je i ta gospođa Erskine svom suprugu napravila od života pakao, a on, nemoćan da sam sebi pomogne, pretvara njen život u pakao.

Ali mislim da je ona više patila. Pa ipak, znate, usudila bih se reći da on nju zaista neobično voli.

To nije moguće uzvikne Gwenda.

Eh, draga moja, vi ste veoma mladi. On nikad nije napustio svoju ženu, a to nešto znači, znate.

Zbog djece. Zato što je to bila njegova dužnost.

Što se djece tiče, možda reče gospođica Marple. Ali moram priznati da se meni čini da muškarci ne gledaju mnogo na dužnost kad su u pitanju njihove žene sluzba je nešto posve drugo.

Ghil se nasmije. Kako ste vi čudesno cinični, gospođice Marple.

Zaboga, gospodine Reed, nadam se da nije tako. Čovjek nikad sasvim ne gubi povjerenje u ljudsku prirodu ja još uvijek ne vjerujem da bi to mogao biti Walter Fane reče Gwenda zamišljeno. A sigurna sam da to nije bio ni major Erskine. U stvari, znam da nije.

Ljudski osjećaji nisu uvijek pouzdani vodiči reče gospođica Marple. Neka zladjela učine ponekad ljudi u koje nitko ne bi posumnjao. U mojem seocetu dogodila se prava senzacija kad se otkrilo da je blagajnik Božićnog kluba svaki peni iz fonda potrošio na klađenje na konjskim utrkama. On nije odobravao konjske utrke i uopće bilo kakvu vrstu klađenja i kohanja. Otac mu je bio agent za prodaju nekretnina i strašno je zlostavljao njegovu majku ali on je, općenito govoreći, bio bez prigovora. Ali jednog se dana slučajno provezao mimo Newmarketa i vidio neki konjički trening. I tada ga je sve to posve obuzelo progovorila je krv.

Preci Waltera Fanea i precima Richarda Erskinea čini se da su izvan sumnje reče Ghil ozbilno, ali usne su mu se iskrivile u neprimjetan osmijeh. Ali tada se umorstvo može shvatiti kao amaterski zločin.

Vazno je to nastavi gospođica Marple da su oni bili ondje. Na mjestu događaja. Walter Fane bio je ovdje u Dillmouthu. Major Erskine mora da je bio s Hellen Hallidey, po vlasti tom priznanju, neposredno prije njene smrti a vratio se te noći u hotel tek kasnije.

Ali on je to izjavio posve otvoreno. Gwenda zastane.

Gospođica Marple gledala ju je veoma oštro. Htela sam samo naglasiti nastavi gospođica Marple značajnost toga što su svi bili na mjestu događaja. Ona ih redom pogleda. A onda reče:

Mislim da nećete imati poteškoća da saznate adresu J. J. Affliha. Budući da je vlasnik Sunovrat autobusa, to bi moralo biti prilično lako.

Ghil potvrdno kimne glavom. Ja ću to preuzeti na sebe. Možda na telefonskoj upravi. Na trenutak pošuti. Mislite da bismo ga morali posjetiti?

Gospođica Marple pričeka trenutak dva, a onda reče:

Ako to učinite morate biti veoma pazljivi. Sjetite se što je onaj stari vrtlar malo prije rekao Jahie Afflih je bistar. Molim vas molim vas budite pažljivi .

21. J. J. Afflih

J. J. Afflih, Sunovrat autobusi, kružna puto vanja po Devonu i Dorsetu itd. imao je dva broja u telefonskoj knjizi. Službenu adresu u Exeteru i privatnu adresu u okolini istoga grada.

Sastanak je urečen za idući dan.

Upravo u trenutku kad su Ghil i Gwenda sjeli u kola i krenuli, istrči iz kuće, mašući rukama, gospođa Coher. Ghil prikoči i zaustavi.

Na telefonu je doktor Kennedy, gospodine. Ghil isiđe iz automobila i otrči u kuću. Podigne slušalicu.

Na telefonu Ghil Reed.

Dobro jutro. Upravo sam primio prilično neobično pismo. Od neke žene po imenu Lily Kimble. Morao sam dobrano razbijati glavu da se sjetim tko je ona.

Mislio sam najprije da je to neki od mojih pacijenata i to me je odvratilo s pravog traga. Ali rekao bih da je to žena koja je nekoć služila u vašoj kući. Sobarica iz vremena koje nam je poznato. Gotovo sam siguran da se zvala Lily, ako nisam upamtio njezino prezime.

Da, postojala je jedna Lily. Gwenda je se sjeća. Svezala je vrpču mački oko vrata.

Gwennie mora da ima izuzetno pamćenje.

Uistinu ima.

Dakle, volio bih s vama porazgovarati o tom pismu ali ne preko telefona.

Hoćete li biti kod kuće, ako skoknem do vas?

Mi smo upravo na putu za Exeter. Mogli bismo mi navratiti k vama, ako vam je to milije, gospodine. To nam je zaista usput.

Dobro. To će biti najbolje.

Ne volim previše govoriti o svemu tome preko telefona objasni im doktor pošto su stigli. Uvijek mi pada na pamet da lokalna centrala prisluškuje razgovore.

Ovo je pismo te žene.

On stavi pismo na stol. Bilo je napisano na jeftinu iscrtanu papiru, nevještom rukom.

Poštovani gospodine (pisala je Lily Kimble)

Bit ću vam zahvalna ako mi dadete savjet o isječku koj sam istrгла iz novina. Razmišljala sam i razgovarala se o njemu s gos. Kimbleom, al ne znam staje najbolje da učinim stim u vezi.

Mislite li vi da se radi o nofcu ili o nagradi za to što bim ja volila novac narafski ali ne bim volila policju ili nešto slično. Radi se o tomu sto sam mislila o onoj noći kad je gospoja Halliday otišla, i ja nemislim gospodine da je to ona opće učinila za to što su haljine bile krive, mislila sam iz prva da je to učinio gazda ali sad više nisam tako sigurna zbok auta kojeg sam vidla kroz prozor. Jedan zgodan auto je to bio i jasam ga već i prije vidla ali neću u raditi ništa dok prvo ne pitam vas dali bi to bilo dobro a ne policju zato što ja nikat nisam bila umješana s policjom i gos Kimble ju to nebi bilo po volji. Mogla bi doći k vama gospodine ako mogu iduček četvrtka zato što je to sajmeni dan i gos Kimble neće biti kod kuće.

*Bila bi vam jako zahvalna ako mogu
vaša s poštivanjem
Lily Kimble.*

Naslovljeno je na moju staru adresu u Dillmouthu reče Kennedy i preposlano mi ovamo. Izrezak je zapravo vaš oglas.

Pa to je divno reče Gwenda. Ova Lily vidite ona ne misli da je to učinio moj otac!

Govorila je gotovo pocikujući. Doktor Kennedy ju je promatrao umornim, dobrodušnim očima.

To je dobro za vas, Gwennie reče ljubazno. Nadam se da ste u pravu. Ali evo što sam mislio da bi bilo najbolje učiniti. Odgovorit ću joj na pismo i saopćiti joj da dođe ovamo u četvrtak, željeznička joj je veza veoma dobra. Presjedajući na Dilmauhu prugu mogla bi biti ovdje nešto poslije 4,30. Ako vas dvoje tog popodneva želite doći ovamo, možemo se svi zajedno porazgovoriti.

Divno reče Ghil. I baci pogled na sat.

Hajdemo, Gwenda, moramo se pozuriti. Imamo neki sastanak objasni on. S gospodi nom Affličkom iz Sunovrat autobusa, a on je, kako nam je on sam rekao, poslovan čovjek.

Afflih? Kennedy se namršti. Naravno! Devonske turneje Sunovrat autobusima, to su strahovito velike prijetvorne varalice. Ali ime mi se čini poznato u vesi s nečim drughim.

Hellen reče Gwenda.

Za ime bozje nije valda onaj momak?

Da, on je.

Ali on je bio jadni mali prebjeg. Dakle, on se uspio uzdignuti?

Hoćete li mi nešto reći, gospodine reče Ghil.

Vi ste prekinuli neke male gluposti iz među njega i Hellen. Je li to bilo jedino zbog njegova no, recimo, društvena položaja?

Doktor Kennedy hladno ga pogleda.

Ja sam staromodan, mladiću. Prema modernom evanđelju svi su ljudi jednaki.

S moralnog stajališta, to stoji, nema sumnje. Ali, ja vjerujem u činjenicu da postoje određene životne okolnosti u kojima je čovjek rođen i vjerujem da će biti najsretniji ako u njima i ostane. A osim toga nastavi on ja sam bio uvjeren da je momak pokvaren. Kao što se poslije i potvrdilo.

Što je zapravo učinio?

Sada se toga više ne mogu sjetiti. Radi se o tome, koliko pamtim, da je pokušao unovčiti neke obavijesti što ih je dobio kao Faneov sluzbenik. Neke povjerljive podatke u vezi s jednim od njihovih klijenata.

Je li bio ljut zbog tog otpusta iz službe?

Kennedy ga oštro pogleda i odgovori kratko: Jest.

I nije bilo baš nikakva drugog razloga što ste bili neskloni prema njegovu druženju s vašom sestrom? Niste mislili da je on, dobro nekako čudan?

Kad ste već vi počeli o tome govoriti, od govorit ću vam otvoreno. Meni se činilo, osobito poslije njegova otpuštanja iz službe, da je Jahie Afflih pokazivao neke znakove neuravnotežene prirode. Početne znakove manije proganjanja, da budem određeniji. Ali kako se čini, to se nije po tvrdilo u njegovu daljnjem životnom usponu.

Tko ga je otpustio iz službe? Walter Fane?

Nemam pojma je li Walter Fane imao s tim kakve vese. Dobio je otkaz od tvrtke.

I poslije se tužio da je nečija zrtva? Kennedy kimne.

Razumijem Dakle, morat ćemo voziti kao vjetar. Do viđenja u četvrtak, gospodine.

Kuća je bila nova, nedavno sagrađena. Bila je vapnom obijeljena, s dubokim istacima i velikim brojem prozora. Uveli su ih kroz raskošno predvorje u ured, u kome je pola prostora zauzimao veliki kromiran stol.

Gwenda nervozno promrmlja Ghilsu:

Stvarno ne znam što bismo mi bez gospođice Marple. Na svakom se koraku oslanjamo na nju. Najprije na njezine prijatelje u Northumberlandu, a sada na Dječjački klub za godišnje izlete, kojim upravlja žena njezina župnika. Ghil je ušutka pokretom ruke upravo u trenutku kad se otvoriše vrata i u sobi se pojavi J.

J. Afflih.

Bio je to krupan čovjek srednjih godina, odjeven u prilično napadno, kričavo karirano odijelo. Oči su mu bile tamne i lukave, lice ruzičasto i dobrodušno.

Djelovao je kao utelovljenje općenite predodžbe o uspješnom profesionalnom kladiocu na konjskim trkama.

Gospodin Reed? Dobro jutro. Drago mi je što sam vas upoznao.

Ghil predstavi Gwendu. Ona osjeti kako joj je ruku koju mu je pružila stisnuo suviše vatre nim stiskom.

Dakle, što izvolite, gospodine Reed?

Afflih sjedne iza svog širokog stola. Iz neke kutije od oniksa ponudi im cigarete.

Ghil odmah otpočne s problemom Ferijalnog dječjačkog kluba. Sve to zapravo vode njegovi stari prijatelji. A on da bi volio utanačiti višednevni izlet u Devon.

Afflih mu spremno i veoma poslovno odgovori navodeći mu cijene i dajući sugestije. Ali na njegovu se licu ocrtavao pomalo zagonetan izraz. I naposljetku reče:

Dakle, sada je sve do voljno jasno, gospodine Reed, a ja ću vam poslati pismo da vam sve to potvrdim. Ali ovo je strogo uredski posao. A moj me činovnik obavijestio da želite privatni sastanak na mojoj privatnoj adresi? Tako je, gospodine Afflih. Postoje za pravo dva posla radi kojih sam vas želio posjetiti.

Jedan smo obavili. Drugi je posve privatne naravi. Moja bi supruga neobično željela stupiti u vezu sa svojom pomajkom koju nije vidjela mnogo godina, pa smo se pitali ne biste li nam vi možda mogli pomoći.

Pa, ako mi kazete gospođino ime pretpostavljam da sam imao neke veze s njom?

Bili ste s njom vezani u ono vrijeme. Njezino je ime Hellen Halliday, a prije udaje zvala se gospođica Hellen Kennedy.

Afflih je sjedio potpuno mirno. Zatvorio je oči i polako naginjao svoj naslonjač unatrag.

Hellen Kennedy... ne sjećam se Hellen Kennedy...

Nekoć je živjela u Dillmouthu reče Ghil!

Noge Afflihova naslonjača oštro lupiše o pod.

Sjetio sam se reče. Naravno. Njegovo okruglo rumeno lice oblije zadovolstvo. Mala Hellen Kennedy! Da, sjećam se. Ali bilo je to tako davno. Bit će dvadeset godina.

Osamnaest.

Stvarno? Vrijeme leti, kako kaže uzrečica. Ali, ja se bojim da ćete se razočarati, gospođo Reed. Ja od tog vremena uopće nisam vidio Hellen. Nikada nisam čak ni čuo za nju.

O Bože reče Gwenda. Tako sam strašno rasočarana. Toliko smo se nadali da ćete nam vi moći pomoći.

O čemu se radi?

Njegove su oči brzo sijevale s jednog lica na drugo. Svađe? Napustila je kuću? Pitanje novca?

Gwenda odgovori: Otišla je iznenada iz Dillmoutha prije osamnaest godina s nekim.

Jahie Afflih reče nasmješljivo: A vi ste pomislili da je možda otišla sa mnom? A zašto? Gwenda odgovori hrabro:

Zato što smo čuli da ste vi i ona jednom bili no, pa, zaljubljeni jedno u drugo.

Ja i Hellen? O, ali u tome nije bilo ničega. Obična pripovijest između momka i djevojke. Nijedno od nas nije to shvatilo ozbiljno. I doda hladno: Nisu nas ohrabрили za to.

Zacijelo mislite da smo strašno bezobrazni počne Gwenda, ali on je prekine.

Što je u tome čudno? Ja nisam tako osjetljiv. Vi želite naći određenu osobu i mislili ste da bih vam ja mogao pomoći. Pitajte me što god izvolite ja nemam što skrivati On je po gleda zamišljeno. Dakle, vi ste Hallideyeva kći?

Da. Jeste li poznavali mog oca? On odmahne glavom.

Slučajno sam jednom prilikom naletio na Hellen kad sam bio tamo u Dillmouthu, poslovno. Čuo sam da se udala i da tamo živi. Bila je prilično ljubazna on zastane ali nije me pozvala da ostanem na ručku. Ne, vašeg oca ni sam poznao.

Je li bilo, upita se Gwenda, tragova neke gorčine u tom Nije me pozvala da ostanem na ručku?

Je li bila ako se sjećate naoko sretna? Afflih slegne ramenima.

Prilično sretna. Ali, sve je to bilo tako davno. Sigurno bih se sjećao da mi se činila ne sretnom. On dodaje s nekom naoko savršeno prirodnom radoznalošću: Hoćete reći da niste nikad ni šta čuli o njoj otkako je prije osamnaest godina otišla iz Dillmoutha?

Ništa.

Niti pisama nije bilo?

Poslala je dva pisma odgovori Ghil. Ali imamo nekih razloga da mislimo kako ih nije pisala ona.

Mislite da ih nije pisala ona? Činilo se da se Afflih pomalo zabavlja. Zvuči kao kriminalna pripovijest.

Tako se nekako i nama čini.

A što je s njezinim bratom, onim liječnikom, zar on ne zna gdje je?

Ne.

Tako. Prava misterija, zar ne? Zašto ne objavite oglas?

Jesmo. Afflih reče ravnodušno:

Čini se kao da je umrla. Može biti da niste čuli. Gwenda zadrhti.

Je li vam hladno, gospođo Reed?

Ne. Pomislila sam na Helleninu smrt. Ne volim pomisliti na to da je umrla.

Tu imate pravo. Ni ja na to ne volim mi sliti. Ali kako se po svemu čini, jest.

Gwenda tada reče impulzivno:

Vi ste je po znawali. Vi ste je dobro poznavali. Ja je se sjećam samo kao dijete. Kako je izgledala? Što su ljudi mislili o njoj? Što ste vi osjećali prema njoj? On ju je nekoliko trenutaka promatrao.

Bit ću pošten prema vama, gospođo Reed. Vjerujte mi ili ne, kako vas volja.

Bilo mi je zao tog djeteta.

Žao? ona ga zbunjeno pogleda.

Upravo tako. Takva je ona bila tek što je izišla iz škole. Žudjela je za nešto malo zabave, kao većina djevojaka, a tu je bio onaj njezin kruti sredovječni brat s njegovim idejama o tome što djevojka smije a što ne smije. To dijete nije znalo baš ni za kakvu zabavu. Dakle, ja sam je nešto malo izvukao iz toga pokasao sam joj malo zivota. Nisam ozbilno bio zagrijan za nju, a ni ona nije bila ozbilno zagrijana za mene. Ona se jednostavno voljela igrati time da doživljava neke pustolovine. Tada su dakako otkrili da se sastajemo i on je to prekinuo. Ja mu to ne zamjeram, zaista. Ona je bila više ozlovoljena nego ja. Nismo bili zaručeni, niti bilo što slično. Ja sam ponekad mislio na ženidbu ali sve dok ne budem nešto malo stariji, no namje Usnulo umorstveravao sam naći ženu koja će mi pomoći da se uzdignem. Hellen nije uopće imala novca i kako god na to gledali, to ne bi bio povoljan brak. Mi smo bili samo dobri prijatelji, a bilo je tu i nešto malo udvaranja.

Ali sigurno ste bili bijesni kad vam je doktor Gwenda zastane, a Afflih reče: Razljutio sam se, priznajem, čovjeku nije drago kad čuje da mu kažu da nije dovolno dobar za nešto. Ali tu ne smijemo biti previše tankoćutni.

I tada ste umiješa se Ghil izgubili posao. Afflihovo lice više nije bilo tako vedro.

Najuren, bio sam najuren. Iz tvrtke Fane i Watchman. I zaista mogu misliti tko je za to zaslužan.

Je li? Ghilsov je ton zazvučao upitno, ali Afflih odmahne glavom. Nisam ništa rekao. Ja samo mislim svoje. Bio sam oklevetan to je sve i donekle slutim tko je to učinio. A i zašto! Lice mu oblije rumenilo. Prljav posao reče. špijunirati čovjeka podmetati mu stupice lagati o njemu. No, u redu, imao sam i ja svojih neprijatelja. Ali ja im nikad nisam dopuštao da me obore. Uvijek sam uzvraćao koliko sam mogao. A osim toga, ja ne zaboravljam. On ušuti. Odjednom se njegovo ponašanje po novo promijeni. Postao je opet srdačan.

I tako, bojim se da vam ne mogu pomoći. Malo zabave između Hellen i mene to je bilo sve. Ja nisam išao dalje od toga.

Gwenda ga je pomno promatrala. Ta je priča bila prilično jasna samo, je li bila istinita? pitala se ona. Nešto je negdje škripalo i od jednom ispliva na površinu njene svijesti, što je to.

Pa ipak reče ona kad ste jednom poslije došli u Dillmouth, vi ste je posjetili? On se nasmije.

Tu ste me uhvatili, gospođo Reed. Da, je sam. Možda sam joj želio pokazati da nisam potpuno propao, ni oboren, samo zbog toga što me je jedan mrzovoljni odvjetnik izbacio iz svog ureda. Našao sam lijep posao i vozio zgodna kola i vrlo sam se dobro snašao.

Posjetili ste je više nego jednom, zar ne? On je trenutak oklijevao.

Dva ... možda tri puta. Samo sam navratio. I kimne glavom, dajući im iznenada na znanje da više nema što reći. Žao mi je što vam ne mogu pomoći. Ghil ustane.

Moramo se ispričati što smo vam oduzeli tako mnogo vašeg vremena.

Nije potrebno. Samo mala promjena, da čovjek porazgovori o davnim vremenima.

Otvore se vrata, u sobu zaviri neka žena i odmah se počne ispričavati: Oh, žao mi je nisam znala da je netko kod tebe...

Uđi, draga, uđi. Da vas upoznam sa svojom ženom. Ovo su gospodin i gospođa Reed.

Gospođa Afflih stisne im ruke. Bila je visoka, vitka žena, potištena izgleda, odjevena u prilično neočekivano dobro krojenu haljinu.

Razgovarali smo malo o davnim vremenima reče gospodin Afflih. Starim vremenima, prije nego što sam susreo tebe, Dorothy.

On se okrene prema njima.

Susreo sam svoju ženu na jednom kružnom putovanju reče. Ona ne potječe iz ovog dijela svijeta. Ona je nećaka Lorda Polterhama. Govorio je s ponosom vitka se žena zarumeni.

Ta su kruzna putovanja veoma zgodna reče Ghil.

Vrlo poučna doda Afflih. A ja baš nisam primio previše pouka u životu.

Stalno govorim svom suprugu da bismo morali otići na jedno od onih putovanja kroz Grčku reče gospođa Afflih.

Nemam vremena. Ja sam poslovan čovjek.

A mi vas ne smijemo zadržavati reče Ghil. Zbogom i hvala vam. Vi ćete mi javiti o vremenu onog izleta?

Afflih ih isprati do vrata. Gwenda se osvrne preko ramena. Gospodin Afflih stajao je na otvorenim vratima svog ureda. Njegovo lice, okrenuto prema leđima njena muža, bilo je neobično i neugodno zabrinuto.

Ghil i Gwenda još jednom se oprostite i upute se prema kolima.

Do vraga, ostavila sam šal reče Gwenda.

Uvijek nešto zaboravljaš reče Ghil.

Ne gledaj me tako mučenički. Idem po njega. Ona otrči natrag u kuću.

Kroz otvorena vrata ureda čula je kako Afflih glasno govori: Što ti je bilo, da se tako zalijećeš? Nikad se nećeš opametiti.

Žao mi je, Jahie. Nisam znala. Tko su ti ljudi i zašto su te tako uznemirili?

Nisu me uopće uznemirili. Ja On ušuti, ugledavši Gwendu kako stoji na otvorenim vratima.

On, gospodine Afflih, jesam li ovdje osta vila šal?

Šal? Ne gospođo Reed. Nije ovdje.

Baš sam glupa. Sigurno je u kolima. I ona opet iziđe.

Ghil je u međuvremenu okrenuo kola. Na pločniku je stajala duga žuta limuzina, blještava od kroma.

Kakva kola reče Ghil.

Zgodna kola reče Gwenda, Sjećaš li se, Ghilse? Sjećaš li se Edith Paghett kad nam je pripovijedala što je rekla Lily? Lily bi se okladila na kapetana Erskinea, a ne na našeg tajan stvenog čovjeka u sjajnim kolima. Zar ne vidiš, tajanstveni čovjek u sjajnim kolima bio je Jahie Afflih!

Da reče Ghil. A u svom pismu doktoru Lily spominje zgodna kola. Oni se pogledaju. Dakle on je bio tamo na mjestu događaja, kao što bi rekla gospođica Marple one noći.

On, Ghilse, jedva čekam da dođe taj četvrtak da čujem što će reći Lily Kimble.

A što ako se uplaši i naposljetku se ne po javi?

O, ona će doći, Ghilse, ako su ova sjajna kola one noći bila tamo
Misliš da se radilo o ovakvoj zutoj opa snosti?

Divite se mom autobusu? Oni se lećnuše na vedar glas gospodina
Affliha.

Nagnuo se preko brižno ostrižene živice iza njih.

Ljutić, tako ga ja zovem. Uvijek sam volio lijepe karoserije. Upadljiv
je, zar ne?

To svakako! reče Ghil.

Ja volim cvijeće, znate reče gospodin Afflih. Sunovrate, papučice to
mi je je dina zabava. Evo, ovdje je vaš šal, gospođo Reed. Kliznuo je
pokraj stola.

Zbogom. Drago mi je što sam vas upoznao.

Misliš li da je čuo kad smo njegova kola nasivali žuta opasnost?
upita Gwenda kad su krenuli. Ghil je izgledao pomalo ozlovoljen.

A, ne mislim. Djelovao je prilično raspoloženo, zar ne?

Da ali ne vjerujem da to nešto znači Ghilse, ona njegova žena ona
se njega boji. Vidjela sam njezino lice.

Što? Ovog vedrog zabavnog momka?

Mozda on u sebi nije tako vedar ni zabavan Ghilse, mislim da mi se
gospodin Afflih ne sviđa Zanima me kako je dugo bio tamo iza nas i
slušao što govorimo.

A što smo za pravo govorili?

Ništa bitno reče Ghil. Ali još uvijek je izgledao neraspoloženo.

22. Lily ima sastanak

Prokletstvo! uzvikne Ghil. Upravo je otvorio pismo koje je stiglo poslijepodnevnom poštom i sasvim zabezeknuto buljio unjegov sadržaj.

Što je?

Izveštaj stručnjaka za grafologiju. Gwenda reče ozbilno: I ona nije napisala to pismo iz inozemstva?

O tome se i radi, Gwenda. Ona ga je napisala.

Zurili su jedno u drugo. Gwenda reče bez uvjerenja. Dakle ona pisma nisu patvorena. Ona su originalna. Hellen je stvarno otišla iz kuće one noći. I pisala je iz inozemstva. I uopće nije ugušena? Ghil joj polako odgovori: Tako se čini. Ali to me sad stvarno zbunjuje. Ja to ne razumijem. Upravo sada kad je izgledalo da nas sve upućuje na drugu stranu.

Mozda su stručnjaci pogriješili?

Pretpostavljani da je i to moguće. Ali rekao bih da im se zaista može vjerovati. U svemu tome ne razumijem samo jedno. Jesmo li sami od sebe napravili samo goleme budale?

Zar se sve osniva samo na mom smiješ nom ponašanju u kasalištu? Znaš što ću ti reći, Ghilse? Hajde da posjetimo gospođicu Marple! Imamo dovoljno vremena prije nego u četiri i trideset krenemo doktoru Kennedyju.

Gospođica Marple reagirala je, ipak, mnogo drugačije nego što su očekivali.

Rekla je da je to zaista veoma dobro.

Ali draga gospođice Marple reče Gwen da kako to mislite?

Mislim, draga moja, da netko nije bio tako bistar, kao što je mogao biti.

Ali kako na koji način?

Spotaknuo se reče gospođica Marple, zadovoljno kimajući glavom.

Ali kako?

Dakle, dragi gospodine Reed, vama je sigurno jasno da to sužava mogućnosti.

Ako prihvatimo činjenicu da je Hellen stvarno napisala ta pisma mislite li da je još uvijek moguće da je ipak ubijena?

Mislim, da se nekome čini strahovito važnim da pisma potječu zaista od Hellenine ruke.

Razumijem barem mislim da razumijem. Mora da su postojale neke okolnosti u kojima je Hellen mogla biti nagovorena da napiše upravo ovakva pisma To bi moglo sužiti mogućnosti. Ali kakve, zapravo, okolnosti?

Hajde, gospodine Reed. Niste razmišljali kako treba. To je savršeno jednostavno, zaista. Ghil je izgledao ozlovoljen i nezadovoljan.

Za mene to nije jednostavno, vjerujte mi.

Kad biste hteli malo razmisliti...

Hajde, Ghilse reče Gwenda. Zakasnit ćemo.

Ostavili su gospođicu Marple koja se sama za sebe smješkala.

Ova mi stara žena kadikada ide na živce reče Ghil. Do vraga, nemam pojma na što je ciljala.

Stigli su do kuće doktora Kennedyja točno na vrijeme.

Doktor im je sam otvorio vrata.

Dao sam svojoj domaćici danas poslijepodne slobodan izlaz objasni im on.

Mislio sam da će tako biti bolje.

Uvede ih u salon, gdje je već bio pripremljen poslužavnik sa šalicama i posudom za šećer, kruh i maslac te kolači.

Šalica je čaja uvijek dobra za početak, zar ne? upita prilično nesigurno Gwendu. To će gospođu Kimble malo ohrabriti.

Potpuno ste u pravu reče Gwenda.

Dakle što ćemo s vama dvoma? Da vas odmah predstavim? Ili mislite da bi je to moglo zbuniti? Gwenda reče polako:

Ljudi iz pokrajine veoma su sumnjičavi. Vjerujem da će biti bolje ako je primite sami.

Ja isto tako mislim doda Ghil. Doktor Kennedy reče:

Ako pričekate u su sjednoj sobi i ako ova spojna vrata ostanu malko odškrinuta, moći ćete čuti sve što se govori. Uzimajući u obzir okolnosti ovog slučaja, mislim da će to biti posve oprostivo.

Ja mislim da će to ipak biti prislušiva nje, ali zaista ne marim za to reče Gwenda. Doktor Kennedy blago se nasmiješi i reče:

Mislim da time neće biti povrijeđen nikakav etički princip. U svakom slučaju nisam namjeravao davati nikakva obećanja u pogledu tajnosti ako bih bio voljan da joj u tom pogledu dam svoj savjet, da me je zapitala za nj.

On pogleda svoj sat. Vlak bi morao biti u Woodleigh Roadu u četiri i trideset i pet. Trebalo bi da stigne za nekoliko minuta. Tada će joj

trebati još kojih pet minuta da se uspne uzbrdo.

Neumorno je hodao po sobi. Lice mu je bilo izduženo i oronulo.

Ne rasumijem reče. Uopće ne razumijem što sve to zapravo znači. Ako Hellen nikad nije napustila onu kuću, ako su ona njezina pisma krivotvorena.

Gwenda se naglo pokrene ali Ghil naglo okrene glavu prema njoj. Doktor nastavi.

Ako je jadni Kelvin nije ubio, što se onda, za ime božje, dogodilo?

Ubio ju je netko drugi reče Gwenda.

Ali drago moje dijete, ako ju je ubio ne tko drugi, zašto bi, zaboga, Kelvin insistirao na tome da je to učinio on?

Zato što je mislio da je to učinio. Našao ju je tamo na krevetu i povjerovao je da je to učinio on. To se moglo dogoditi, zar ne? Doktor Kennedy oštro je trljao nos:

Odakle da ja to znam? Ja nisam psihijatar, šok? Već odranije nervozno stanje? Da, pretpostavljam da je to moguće. Ali tko bi želio ubiti Hellen?

Mi mislimo jedan od tri čovjeka reče Gwenda.

Tri čovjeka? Kakva tri čovjeka? Nitko nije mogao imati nikakav mogući razlog da ubije Hellen osim ako nije bio savršeno poremećen. Ona nije imala neprijatelja. Svi su je voljeli.

On priđe ladici stola i pročepka po njezinu sadržaju.

Kad sam nedavno tražio ona pisma otkrio sam ovo.

Izvadio je izbljedjelu fotografiju. Na njoj se vidjela visoka učenica u gimnasijskoj kuti na potiljku pričvršćene kose, blistava lica. Kennedy,

mного mlađi nego sada, poizgledu sretni Kennedy, stajao je pokraj nje, držeći na rukama baršunastog terijera.

U posljednje sam vrijeme prilično mnogo razmišljao o njoj reče neodređeno. Godinama uopće nisam razmišljao o njoj gotovo da sam je već i zaboravio A sada neprestano mislim na nju. To je vaša zasluga.

Njegove su riječi zvučale gotovo kao optuzba.

Ja mislim da je to ona učinila reče Gwenda. On se naglo okrene prema njoj.

Kako to mislite?

Tako. Ne mogu vam objasniti. Ali to u stvari nismo učinili mi. To je učinila sama Hellen.

Do njihovih ušiju dopre tugaljiv zvizduk lo komotive. Doktor Kennedy iziđe kroz francuski prozor, a oni krenu za njim. Vidio se samo trag dima koji se polako povlačio niz dolinu.

Eno ide vlak reče Kennedy.

Dolazi u stanicu?

Ne, napušta je. On ušuti. Sad će ona svakog trenutka stići ovamo.

Ali minute su prolasile, a Lily Kimble nije došla.

Lily Kimble iside iz vlaka na Dilmauhoj raskrsnici i prođe preko mosta do sporedna kolosijeka gdje je čekao mali lokalni vlak. Bilo je samo nekoliko putnika najviše pola tuceta. Bilo je mrtvo doba dana, ali u svakom slučaju u Helchesteru je bio sajam.

Vlak je uskoro krenuo dimeći vazno svo jim putem kroz vijugavu dolinu. Tri puta se za ustavljao do stanice u Lonsburv Baju; u Newton Langfordu, Matchings Haltu (prema Woodleigh Campu) i Woodlej Boltonu.

Lily Kimble pogleda kroz prozor očima koje nisu vidjele opojnu pokrajinu, nego su umjesto toga gledale jakobinsku garnituru tapeciranu zelenim suknom boje nefrita. Bila je jedina osoba koja je silasila na maloj stanici Matchings Halta.

Pređa svoju voznu kartu i iside kroz stanično predvorje. Nešto malo niz cestu putokaz s natpisom Woodlight Camp označavao je trasu koja je vodila uz strm brežuljak.

Lily Kimble krene stazom i zapne hitro uz brdo. Staza je vodila uz rub šume, a s drughe strane strmo se uzdisao brežuljak prekriven vrijesom i klekom.

Netko iziđe iz šume i Lily Kimble odskoči.

Jao, što ste me prestrašili uzvikne ona. Nisam očekivala da ću vas ovdje sresti.

Iznenadio sam vas, je li? Imam za vas još jedno iznenađenje.

Bili su posve sami među drvećem. Nije bilo nikoga da čuje krik ili hrvanje.

Nije zapravo ni bilo nikakva krika, a hrvanje je ubrzo okončano. Iz šume izleti preplašen šumski golub.

Što li se toj ženi moglo dogoditi? upita razdraženo doktor Kennedy.

Kazalke na satu pokasivale su deset minuta do pet.

Da se možda nije izgubila na putu od stanice ovamo?

Dao sam joj točne upute. U svakom slučaju to je vrlo jednostavno. Kad iziđe iz stanice treba samo da skrene u lijevo i onda pođe prvom cestom desno. Kao što sam rekao, to je samo nekoliko minuta hoda.

Možda se predomislila reče Ghil.

Čini se da je tako.

Ili je zakasnila na vlak napomene Gwenda. Kennedy reče polako: Ne, mislim da je mnogo vjerojatnije da je odlučila da ipak ne dođe. Možda ju je muž spriječio. Svi su ti ljudi sa sela tako neuračunljivi.

Hodao je uzduz i poprijeko po sobi. A onda priđe telefonu i zatraži neki broj.

Halo! Je li tamo stanica? Ovdje doktor Kennedy. čekam nekoga s vlaka u četiri trideset i pet. Seljanku srednjih godina. Je li vas itko zamolio da mu pokažete put do mene? Ili što kazete?

Drugi su bili dovoljno blisu da čuju mek i trom naglasak jedinog vratara Woodlight Boltona.

Ne bih rekao da je bio netko za vas, dok tore. Sa četiri trideset i pet nije bilo nikakvih stranaca. Gospodin Narracoc iz Meadowsa i Johnnie Lawes, i kći starog Benson. Drugih putnika uopće nije bilo.

Znači da se predomisli reče doktor Kennedy. Dakle, sad mogu vama ponuditi čaj. Lonac je pristavljen. Idem ga pripremiti.

Vratio se s čajnikom i oni posjedaše.

To je samo pitanje vremena reče on sad već vedrije. Imamo njezinu adresu.

Možemo otići onamo i posjetiti je.

Zazvoni telefon i doktor ustane da se javi.

Doktor Kennedy?

Na telefonu.

Ovdje inspektor Last, longfordska policijska stanica. Jeste li vi očekivali neku ženu po imenu Lily Kimble gospođu Lily Kimble da vas posjeti danas poslijepodne?

Jesam. Zašto? Dogodila se neka nesreća?

Ne bi se baš moglo reći nesreća. Ona je mrtva. Pritruplu je nađeno vaše pismo. Zato vam i telefoniram. Je li moguće da što prije dođete u longfordsku policijsku stanicu?

Doći ću odmah.

Hajde da to sada posve razjasnimo reče inspektor Last.

Prenio je pogled s Kennedyja na Ghilsa i Gwendu koji su dopratili doktora. Gwenda je bila veoma blijeda, a ruke je čvrsto stisnula. Čekali ste da ta žena dođe vlakom koji kreće s Dilmauhe raskrsnice u četiri i pet? I stiže u Woodlight Bolton u četiri i trideset i pet?

Doktor Kennedy potvrdno kimne glavom. Inspektor Last pogleda pismo koje je uzeo s leša žene. Bilo je veoma jasno.

Poštovana gospođo Kimble (pisao je doktor Kennedy)

Bit će mi drago da vas posavjetujem kako najbolje budem znao. Kao što vidite prema naslovu ovog pisma, ja više ne živim u Dil Imouthu. Ako krenete vlakom koji odlazi iz Coombeleigha u 3,30, presjednete na Dilmautoj raskrsnici, i vlakom za Lonsbury Baj dođete do Woodlight Boltona, moja je kuća udaljena samo nekoliko minuta hoda. čim iziđete iz stanice skrenite na lijevo, a onda udarite prvim putem na desno. Moja je kuća na kraju tog puta, na desnoj strani. Ime se nalazi na ulaznim vratima.

*Iskreno vaš,
James Kennedy.*

Nije li bilo govora o tome da dođe ranijim vlakom?

Ranijim vlakom? Doktor Kennedy gledao ga je zaprepašteno.

Zato što je ona učinila upravo tako. Nije krenula iz Coombeleigha u tri i trideset, nego u jedan i trideset uhvatila u Dilmauhov raskrsnici onaj od dva i pet i sišla, ali ne u Woodlight Boltonu, nego u Matčings Haltu, stanicu prije.

Ali to je čudno!

Je li dolasila k vama kao liječniku, doktore?

Ne. Ja sam prije nekoliko godina napustio praksu.

Tako sam i mislio. Jeste li je dobro po znawali? Kennedy odmahne glavom.

Nisam je vidio gotovo dvadeset godina.

Ali vi je ovaj sada prepoznajete? Gwenda se strese, ali mrtva tijela na liječnike ne djeluju i Kennedy zamišljeno odgovori:

Pod ovim okolnostima teško je reći da li je prepoznajem ili ne. Ona je, pretpostavljam ugušena?

Ugušena je. Tijelo je nađeno u šikari malo podalje od staze koja vodi iz Matchings Halta u Woodlight Camp. Našao ju je neki pješak koji je silazio iz Campa otprilike deset minuta prije četiri. Naš policijski liječnik naznačuje vrijeme smrti između dva i petnaest i tri sata. Vjerojatno je ubijena gotovo odmah pošto je napustila stanicu. U Matchings Haltu nije izišao ni jedan drugi putnik. Ona je bila jedina osoba koja je tamo sišla s vlaka.

Ali zašto je izišla u Matchings Haltu? Je li pobrkala stanice?

Ne bih baš rekao. U svakom slučaju došla je dva sata prije zakasanog sastanka s vama, i nije krenula vlakom koji ste joj vi naznačili, ako je kod nje pronađeno vaše pismo. A sada mi recite još samo to, kakva je ona posla imala s vama, doktore? Doktor Kennedy posegne u džep i izvadi Lilyno pismo.

Ponio sam ove sa sobom. Priložen je izrezak, zapravo oglas, koji su u lokalnim novinama dali objaviti ovdje prisutni gospodin i gospođa Reed. Inspektor Last pročita Lilyno pismo i izrezak. A onda skrene pogled s doktora Kennedyja na Ghilsa i Gwendu.

Mogu li čuti cijelu priču koja stoji iza sve ga toga? Ona vremenski zadire mnogo unatrag, koliko vidim.

Osamnaest godina reče Gwenda.

Malo po malo, uz dodavanja i umetanja, pri povijest je ispričana. Inspektor Last slušao je pažljivo. Dopustio je da mu troje ljudi koji su se nalazili pred njim ispričaju sve na vlastiti način. Kennedy je bio suh i držao se činjenica, Gwenda je bila pomalo nesuvisla, ali njezino je pripo vijedanje imalo snagu maštovitosti. Ghilsov je udio u svemu bio možda najvredniji. Ghil je bio jasan i stvaran, s manje rezerve nego Kennedy, a s više suvislosti nego Gwenda. Sve je to potra jalo dosta dugo.

Tada inspektor Last uzdahne i zaključi.

Gospođa Halliday bila je sestra doktora Kennedyja i vaša pomajka, gospođo Reed. Nestala je iz kuće u kojoj vi sada živite, prije osamnaest godina. Lily Kimble (koja se kao djevojka zvala Abbott), bila je u to vrijeme služavka (so barica) u kući.

Iz nekih razloga Lily Kimble bijaše sklona (poslije toliko godina) pretpostavci da je u svemu tome nešto bilo lažno. U ono vrijeme stvoren je zaključak da je gospođa Halliday otišla s nekim čovjekom (identitet nepoznat).

Major Hal iday umro je u nekoj bolničkoj ustanovi prije petnaest godina u uvjerenju da je on svoju ženu ugušio ukoliko je to bilo samo uvjerenje. On ušuti.

Sve su ovo zanimljive, ali nekako nepovezane činjenice, čvorišna je točka, kako se čini, u tome, je li gospođa Halliday živa ili mrtva? Ako je mrtva, kada je umrla? I što je Lily Kimble znala?

S obzirom na sve to, čini se da je sigurno znala nešto prilično važno. Tako važno da je ubijena kako bi se spriječilo da o tome govori.

Gwenda uzvikne: Ali kako je netko mogao znati da će ona o tome pričati osim nas? Inspektor Last skrene svoj zamišljen pogled na nju.

Veoma je značajna činjenica, gospođo Reed, to da je ona krenula vlakom u dva i pet, umjesto u četiri i trideset i pet, iz Dilmauhe raskrsnice. Za to je moralo biti nekih razloga. Isto tako, sišla je s vlaka na stanici prije Woodlight Boltona. Zašto? Meni se čini mogućim da je, napisavši najprije pismo doktoru, pisala i nekom drugom, predloživši mu, možda, sastanak u Woodlight Campu, a tek poslije tog sastanka, ako se ne pokaže uspješnim, namjeravala je otići doktoru Kennedyju i zamoliti ga za savjet. Možda je sumnjala na neku određenu osobu, pa je možda toj osobi pisala natuknuvši da nešto zna i ponudivši joj sastanak.

Ucjena reče Ghil tupo.

Ne bih rekao da je ona tako mislila odgovori inspektor Last. Ona je bila samo pohlepna i puna nade a pomalo i opijena u očekivanju što bi sve iz toga mogla izvući. Vidjet ćemo. Možda će nam njezin muž moći reći nešto više o tome.

Opomenuo sam je, stvarno jesam reče gospodin Kimble teško. Nemoj se u to uplitati, to su bile moje riječi. Radila je iza mojih leđa, jest. Mislila je da ona bolje zna što će i kako će. To je posve slično Lily. Uvijek je bila prepametna.

Ispitivanje je pokazalo da im gospodin Kimb le ništa ne može pomoći. Lily je bila u sluzbi u vili Sveta Katarina prije nego što ju je upoznao i počeo s njom izlaziti.

Voljela je filmove, to da, i pričala mu da je u kući, u kojoj je služila, vjerojatno izvršeno umorstvo.

Ja nisam na to obraćao pažnju, znate. Sve su to izmišljotine, mislio sam.

Nikad nije bila zadovoljna s golim činjenicama, Lily ne. Dugo mi je nešto naklapala, o gazdi koji je ubio gospoju i možda njen les

zakopao u podrum. i nešto o nekoj djevojci, Francuskinji, što je pogledala kroz prozor, i vidjela nešto ili nekoga. Ne obaziri se na strankinje, curo moja, rekao sam joj. One su sve do jedne samo lazijvice. A ne kao mi. I kad je tako pričala o tim stvarima, ja je nisam ni slušo, jerbo, pazite, ona je sve to izmišljala iz ničega. Jako je voljela zločine, ta moja Lily.

Znala je uzimati Sundaj News u kojima su objavljivane serije o znamenitim ubojicama. To ju je posve zaokupilo, znate, pa ako joj je bilo stalo do toga da misli kako je radila u kući u kojoj je izvršen zločin, dobro, mišljenje nikome ne škodi. Ali kad je mene upitala da li da odgovori na onaj oglas Okani se ti svega toga, rekao sam joj. Nije dobro izazivati neprilike. I da je učinila kako sam joj ja govorio, ona bi danas bila ziva.

On se na nekoliko trenutaka zamisli... Hm zaključi. Ona bi još i sad bila živa. Lily je uvijek bila previše pametna.

23. Koji od njih?

Ghil i Gwenda nisu otišli s inspektorom Lastom i doktorom Kennedyjem na ispitivanje gospodina Kimblea. Stigli su oko sedam sati kući. Gwenda je bila blijeda i doimala se bolesnom. Doktor Kennedy rekao je Ghilsu: Dajte joj malo rakije i nagovorite je da nešto pojede, a onda neka legne. Doživjela je težak šok.

To je tako strašno stalno je govorila Gwenda. Tako strašno. Ta smiješna žena, koja ugovara sastanak s ubojicom i odlazi na njega s toliko povjerenja da bude ubijena. Kao ovca pred mesara.

Dobro, nemoj sada misliti na to, draga. Konačno, mi nismo znali da je netko ubojica.

Ne, nismo. Nismo znali da je netko sada ubojica. Mislim, bio je tada prije osamnaest godina. To ipak nije bilo sasvim realno Sve je to mogla biti zabluda.

Dakle, ovo je sada dokaz da to nije bila zabluda. Ti si stalno bila u pravu, Gwenda.

Ghilsu je bilo drago što je u Hillsideu našao gospođicu Marple. Ona i gospođa Coher naizmjenice su se brinule za Gwendu, koja je odbila rakiju zato što je uvijek podsjeća, kako je rekla, na parobrode u Kanalu, ali je prihvatila nešto malo vrućeg viskija s limunom, a onda je, na nagovor gospođe Coher, sjela i pojela omlet.

Ghil bi bio više volio da se govori o posve drugim stvarima, ali gospođica Marple počela je na blag i neizravan način govoriti o zločinu, a to je bila, morao je Ghil priznati, kudikamo bolja taktika.

Zaista strašno, draga moja reče ona. A svakako i velik šok, ali zanimljivo, to se mora priznati. A osim toga, naravno, ja sam već tako stara da me smrt ne šokira tako kao vas mene stvarno rastužuje samo nešto dugotrajno i bolno, kao što je rak, na primjer.

Najvažnije je to, što je sada konačno i nesumnjivo dokazano da je jedna mlada Hellen Hallidey ubijena. Mi smo to neprestano vjerovali, ali sada to znamo.

Mi bismo dakle, prema vama, morali znati i to gdje se nalasi leš reče Ghil. U podru mu, pretpostavljam.

Ne, ne, gospodine Reed. Sjetite se da je Edith Paghett rekla da je sutradan ujutro sišla u podrum, zato što ju je uznemirilo sve ono što joj je Lily rekla, i nije otkrila nikakve znakove i uopće ništa a moralo bi biti nekih znakova, znate, ako ih je netko uistinu tražio.

Pa što se onda dogodilo s lešom? Odvezen je u automobilu i bačen s litice u more?

Ne. Hajde, dragi moji, što vas je najviše od svega začudilo, kad ste došli ovamo htela sam reći što je začudilo vas, Gwenda? Činjenica, da s prozora salona nemate slobodan pogled prema moru. Kad ste osjećali, veoma ispravno, da bi dolje prema tratini morale voditi stepenice a tamo su se umjesto toga nalazili nasadi grmlja. Stepenice su, kao što ste poslije otkrili, prvotno uistinu stajale tamo, ali su u određenom trenutku premještene na sam kraj terase. Zašto su premještene?

Gwenda je zurila u nju počinjući pomalo shvaćati.

Vi mislite da je tamo...

Morao je postojati razlog za tu promjenu, a, kako se čini, ne postoji za to nimalo razborit razlog. To je, otvoreno govoreći, glupo izabrano mjesto za stepenice na tratinu. Ali taj rub terase veoma je mirno mjesto ne vidi se iz kuće, osim s jednog jedinog prozora prozora dječje sobe, na prvom katu. Zar vam nije jasno, ako želite zakopati leš, morate raskopati zemlju, a mora postojati razlog da se zemlja raskopa. Razlog se našao u tome što je odlučeno da se stepenice premjeste s položaja nasuprot salonu, na sam rub terase. Ja sam već čula od doktora Kennedyja da su Hellen Halliday i njen muž veoma voljeli vrt i da su mnogo radili u njemu. Vrtlar kojega su

povremeno zapošljavali obično je samo izvršavao njihove naloge i ako bi otkrio da je ta promjena već u toku i da su neke kamene ploče već pomaknute, on bi samo pomislio da su supruzi Halliday započeli neki posao dok nije bio ondje. Tijelo je, naravno, moglo biti zakopano i na svakom drugom mjestu, ali možemo biti posve sigurni, mislim, da je zapravo pokopano na rubu terase, a ne nasuprot salonskog prozora.

Zašto mislite da možemo biti sigurni? upita Gwenda.

Zbog onoga što je spomenula jedna Lily u svom pismu da je promijenila svoje mišljenje o tome da bi tijelo moglo biti u podrumu, zbog onoga što je Leonie vidjela kad je pogledala kroz prozor. To objašnjava sve, zar ne? Djevojka iz Švicarske pogledala je u neko doba noći kroz prozor dječje sobe i vidjela kako se kopa grob. Možda je zapravo vidjela tko ga je kopao.

I nikad ništa nije rekla policiji?

Draga moja, u ono vrijeme još nije bilo govora o tome da je izvršen zločin.

Gospođa je Hallidey pobjegla sa svojim ljubavnikom to je sve što je Leonie mogla shvatiti. U svakom slučaju nije baš dobro govorila engleski. Ona je spomenula Lily, možda ne u ono vrijeme, nego kasnije, nešto zanimljivo, što je vidjela one noći sa svog prozora, a to je Lily potaknulo na to da povjeruje da je izvršen zločin. Ali ja sam zaista sigurna da je Edith Paghett izgrdila Lily što govori gluposti, a djevojka iz Švicarske zacijelo je prihvatila njeno stajalište i nije se željela uplitati u poslove s policijom.

Stranci kao da su izuzetno nervozni kad je u pitanju policija dok se nalaze u stranoj zemlji. Tako se ona vratila natrag u Švicarsku i po svoj prilici više nikad nije ni pomislila na to. Ghil reče:

Ako je još živa i ako je uspijemo pronaći. Gospođica Marple kimne glavom.

Mozda. Ghil upita:

Kako bismo to mogli izvesti? Gospođica Marple odgovori: Policija će to izvesti mnogo lakše nego vi. Inspektor Last dolazi ovamo sutra ujutro. Onda mislim da ću mu reći ono o stepenicama.

A o onom što sam ja vidjela ili mislim da sam vidjela u predsoblju? upita Gwenda nervozno.

Da, draga. Bili ste jako jako pametni što sve do sada niste ništa o tome govorili. Jako pametni. Ali mislim da je sada došlo vrijeme da to kažete. Ghil reče polako:

Ona je bila ugušena u predsoblju, a onda ju je ubojica odnio gore uz stepenice i položio na krevet. Kelvin Halliday je ušao, onesvijestio se od drogirana viskija, i također bio odnesen gore u spavaonicu. Tamo se osvijestio i pomislio da ju je on ubio. Ubojica mora da je negdje iz blizine motrio na njega. Kad je Kelvin krenuo iz kuće doktoru Kennedyja, ubojica je odnio truplo, možda ga sakrio u grmlje uz rub terase i pričekao dok svi ne odu na spavanje, a onda je iskopao grob i zakopao leš. To znači da je on bio ovdje, da se gotovo cijelu noć motao oko kuće?

Gospođica Marple kimne glavom.

On je morao biti na mjestu događaja. Sjećam se da ste rekli kako je to važno. Sad moramo razmotriti koji se od trojice naših osumnjičenih najbolje uklapa u naša istraživanja. Uzet ćema najprije Erskinea. Dakle on je nesumnjivo bio na mjestu događaja. Prema njegovoj vlastitoj izjavi došetao je ovamo s Hellen Kennedy s obale, oko devet sati. I oprostio se s njom. No, da li se zaista oprostio s njom? Hajde da uzmemo da ju je ugušio.

Ali među njima je sve bilo svršeno uz vikne Gwenda. Odavno ranije. Pa on je sam rekao da gotovo nikad nije bio nasamo s Hellen.

Ali zar ne shvaćaš, Gwenda, kako mi sad moramo gledati na stvari, ne možemo se oslanjati na ono što je netko rekao.

Veoma mi je drago što čujem da tako govorite reče gospođica Marple.

Zato što sam bila malo zabrinuta, znate, zbog načina na koji vas dvoje, kako se činilo, želite sve što vam ljudi kažu prihvatiti zdravo za gotovo. Bojim se da imam upravo žalosno nepovjerljivu narav, ali, posebno u pitanju ubojstava, moje je pravilo da ništa što mi se ispriča ne uzimam kao istinu, dok nije provjereno. Na primjer, ono što je Lily Kimble spomenula kako odjevni predmeti, spakovani i odneseni u kovčegu, nisu bili oni koje bi Hellen Halliday sama uzela, izgleda sasvim sigurnim, ne samo zato što nam nije Edith Paghett rekla da je Lily tako rekla njoj, nego je tu činje nicu i sama Lily spomenula u svom pismu doktoru Kennedyju. Prema tome, to je činjenica. Doktor Kennedy nam je rekao da je Kelvin Halliday vjerovao da ga njegova žena potajice drogira, a to i Kelvin Hallidey potvrđuje u svom dnevniku to je dakle druga činjenica štoviše, veoma zanimljiva činjenica, vi ne mislite tako? Pa ipak, nećemo sada zalaziti u to.

Ali zeljela bih vam naglasiti da se velik dio pretpostavaka koje ste vi izveli osnivaona ono me što vam je netko rekao rekao možda čak veoma uvjerljivo. Ghil je netremice zurio u nju. Gwenda, čiji su obrasi ponovo poprimili svoju boju, nanjula se nad stol i srkala kavu. Ghil reče:

Hajde da sada provjerimo ono što su nam tri osobe ispričale. Uzmimo najprije Erskinea. On je rekao...

Što si se oborio na njega reče Gwenda. Ovo navraćanje na njega samo je gubitak vremena, zato što je on sada definitivno izvan toga. On nije mogao ubiti Lily Kimble. Ghil mirno nastavi:

On je rekao da je upoznao Hellen na brodu odlazeći u Indiju, da su se zavoljeli, ali da se on nije mogao odlučiti da napusti svoju ženu i djecu, pa su se dogovorili da se moraju rastati. Pretpostavimo da nije bilo upravo tako.

Pretpostavimo da se on očajnički zaljubio u Hellen, a da ona više nije željela nastaviti njihovu vezu. Pretpostavimo da joj je prijeto da će je ubiti ako se uda za nekoga drugog.

Sasvim nevjerojatno reče Gwenda.

Takve se stvari događaju. Sjeti se što si čula da mu je rekla njegova žena. Ti si sve to pripisala ljubomori, ali to bi mogla biti istina. Možda je ona zaista provela užasne dane kraj njega, zbog drugih žena on je možda pomalo seksualni manijak.

Ja to ne vjerujem.

Ne vjeruješ, zato što je on ženama privlačan. A ja opet mislim da u vezi s Erskineom postoji nešto pomalo čudno. U svakom slučaju hajde da nastavimo s mojom optužbom protiv njega. Hellen raskida svoje zaruke s Faneom, vraća se kući i udaje za tvog oca i skrasi se ovdje. A tada se, iznenada, Erskine vraća. Dolazi ovamo sa svojom ženom, prividno na ljetovanje. To je uistinu čudno. A priznao je da je došao ovamo da ponovo vidi Hellen. Uzmimo sada da je onaj čovjek u salonu s njom, onog dana kad je Lily čula kako Hellen kaže da ga se boji, bio Erskine. Ja se tebe bojim uvijek sam te se bojala mislim da si ti lud. I, budući da ga se boji, ona pravi planove o tome da otputuje i živi u Norfolku, ali o tome strogo šuti. To nitko ne smije znati. To, naime, nitko ne smije znati dotle dok Erskine ne napusti Dillmouth. Do sada se sve slaže. A sada dolazimo do one sudbonosne noći. što su supruzi Halliday te noći radili do sudbonosnog trenutka, to ne znamo. Gospođica Marple se nakašlja.

Ja sam, zapravo, još jednom vidjela Edith Paghett. Ona se sjeća da su te noći imali ranu večeru u sedam sati zato što je major Halliday odlazio na neki sastanak ona misli da se radilo o Golf klubu, ili o nekom sastanku u Vjerskom društvu. Gospođa Halliday je poslije večere izišla.

Dobro. Hellen susreće Erskinea, možda po dogovoru, na obali. On bi sutradan morao otići. Možda nije htio otići. I nagovara Hellen da pobjgne s njim.

Ona se vraća ovamo, a on dolazi s njom. Konačno je, u nastupu gnjeva, guši. Ostalo se dogodilo kao što smo se već složili. On je pomalo lud i pokušava navesti Kelvina Hallidaja na to da povjeruje kako ju je ubio on. Poslije toga, Erskine pokapa truplo.

Sjećate se, rekao je Gwendi da se nije vratio u hotel sve do kasno u noć, zato što se želio prošetati kroz Dillmouth.

Čovjek se pita reče gospođica Marple što je za to vrijeme radila njegova žena?

Možda je bjesnila od ljubomore reče Gwenda. I podigla pravi pakao kad se vratio.

Ovo je moja rekonstrukcija reče Ghil. I ona je moguća.

Ali on nije mogao ubiti Lily Kimble reče Gwenda jer živi u Northumberlandu. Zato je razmišljanje o njemu samo gubljenje vremena. Hajde da uzmemo Waltera Fanea.

Dobro. Walter Fane je pritajen tip čovjeka. Doima se kao nježan i blag i popustljiv. Ali gospođica Marple pribavila nam je jedno vrijedno svjedočanstvo.

Jednom je Walter Fane pao u takvo bjesnilo da je gotovo ubio svog brata. Treba priznati da je u to vrijeme bio još dijete, ali to je ipak bilo neočekivano, zato što se uvijek činilo da je tako blage i popustljive naravi.

U svakom slučaju Walter Fane zaljubio se u Hellen Halliday. Ne samo da se zaljubio, on je lud za njom. Ona ga ne želi i on putuje u Indiju. Poslije toga, ona mu piše da želi oputovati za njim i udati se za njega. Ona putuje. Tada dolazi drugi udarac. Ona stiže i odmah ga napušta. Srela je nekoga na brodu. Vraća se kući i udaje za Kelvina Hallidaya. Možda je Walter Fane mislio da je Kelvin Halliday bio pravi uzrok njezine nevjere. On mozga, pothranjuje svoju ludu ljubomornu mržnju i vraća se kući. Vlada se kao da joj je doista sve oprostio, drži se prijateljski, često zalazi u kuću, postaje po svemu

sudeći pitoma kućna mačka, vjerni Dobbin. Ali Hellen možda shvaća da sve to nije iskreno. I ona tada zaviruje u ono što se nalazi ispod površine. Možda je već odavna prije osjetila nešto uznemirujuće u mirnom i mladom Walteru Faneu. Ona mu kaže: Mislim da sam te se uvijek bojala.

Ona potajno pravi planove, da nestane iz Dillmoutha i živi u Norfolku. Zašto? Zato što se boji Waltera Fanea.

Sada ponovo dolasimo do sudbonosne ve čeri. Ovdje više nismo na sasvim sigurnu tlu. Ne znamo što je Walter Fane te noći radio, a ja ne vidim nikakve mogućnosti da to ikad saznamo. Ali on ispunja uvjet gospođice Marple, o prisutnosti na mjestu događaja, utoliko što živi u kući koja je samo dvije tri minute šetnje daleko. Mogao je reći da ide rano na spavanje, zbog glavobolje, ili se mogao zatvoriti u svoj ured, da obavi neki posao ili nešto slično. Mogao je učiniti sve ono što smo zaključili da je ubojica učinio, a ja mislim da bi između sve trojice najviše njemu nalikovalo da napravi pogreške u pakiranju kovčega. On sigurno ne zna dovoljno o tome što žene oblače, a da bi to učinio kako treba.

Bilo je čudno reče Gwenda. Mene je onog dana u njegovu uredu obuzeo neki čudan osjećaj, da je on nalik na kuću sa spuštenim zastorima štoviše, pala mi je na um čudna po misao da da u toj kući leži neki mrtvac. Ona pogleda gospođicu Marple.

Čini li vam se to jako smiješnim? upita ona.

Ne, draga moja. Mislim da ste možda ima li pravo.

A sada nastavi Gwenda dolasimo do Affliha. Afflihova putovanja. Jahie Affliha koji je uvijek bio malo prepametan. Prvo ga tereti to što doktor Kennedy vjeruje da pati od početne manije proganjanja. To znači on zapravo nikada nije bio normalan. Pričao nam je o sebi i o Hellen ali mi ćemo se sada lako složiti da je sve to bila samo gomila laži. On nije mislio da je ona samo ljupko dijete on je u nju bio ludo, strastveno zaljubljen. Ali ona u njega nije bila zaljubljena. Ona se

samo zabavljala. Ona je ludovala za muškarcima, kao što je rekla gospođica Marple.

Ne, draga moja, ja to nisam rekla. Nikad nisam rekla nešto slično. Dobro, nimfomanka, ako više volite taj izraz. U svakom slučaju, ona je s Jahie Afflihom imala malu aferu i onda ga je htela napustiti. Ali on nije želio biti ostavljen. Brat ju je izvukao iz tog njezinog škripca, ali Jahie Afflih nikad ne oprašta, niti ne zaboravlja. On gubi svoj posao prema njegovoj izjavi, zato što ga je oklevetao Walter Fane. To nesumnjivo pokazuje znakove manije proganjanja.

Da slozi se Ghil. Ali, s drughe strane, ako je to istina, to je još jedan poen protiv Fanea posve valjan poen. Gwenda nastavi.

Hellen putuje u inozemstvo, a on napušta Dillmouth. Ali, on je nikad ne zaboravlja, i kad se ona vraća u Dillmouth, udata, on dolazi ovamo i posjećuje je.

Prvo je rekao da je bio kod nje samo jednom, ali poslije je priznao da je dolazio više puta. A osim toga oh, Ghilse, zar se ne sjećaš? Edith Paghett stalno je upotrebljavala frazu naš tajanstveni čovjek u sjajnim kolima. Vidiš, dolazio je dovoljno često da su služavke počele o tome pričati. Ali Hellen ga je povrijedila, nije ga pozvala ni na ručak nije ga upoznala s Kelvinom. Možda ga se bojala. Možda Ghil je prekine.

To može dovesti do dva zaključka. Pretpostavimo da je Hellen bila zaljubljena u njega on je bio prvi čovjek u koga se zaljubila, pretpostavimo da ga je i dalje voljela. Možda su nastavili svoju vezu, a ona nije željela da itko sazna za to. Ali, možda je on zahtijevao da pođe s njim, a ona se u to vrijeme već umorila od njega, pa nije htela otići, i tako i tako tako ju je on ubio. I sve ostalo. Lily je u svom pismu doktoru Kennedyju spomenula da je one noći pred vratima stajao zgodan auto. To je bio auto mobil Jahie Affliha. Jahie Afflih bio je prema tome također na mjestu događaja.

To je samo pretpostavka nastavi Ghil. Ali meni se čini prilično razložnom.

No, u tu našu rekonstrukciju moramo uklopiti i Hellenina pisma. Razbijao sam glavu razmišljajući o okolnostima, kako se ono izrazila gospođica Marple, koje bi Hellen mogle navesti na to da napiše ta pisma. Da bismo to objasnili, meni se čini da moramo dopustiti pretpostavku da je ona stvarno imala ljubavnika i da je namjeravala otići s njim. Provjerit ćemo ponovo naše tri mogućnosti. Najprije Erskine. Recimo da on još uvijek nije bio spreman napustiti ženu i uništiti svoj dom, ali da je Hellen pristala na to da napusti Kelvina Hallideya i ode nekamo gdje bi je Erskine mogao posjećivati i od vremena do vremena biti s njom. Najpreče bi u tom slučaju bilo suzbiti sumnje gospođe Erskine i tako Hellen piše bratu nekoliko pisama, koja će mu u pravom trenutku biti dostavljena, što će ostaviti dojam da je s nekim otputovala u inozemstvo. To se vrlo dobro podudara i s njenom tajnovitošću u pogledu čovjeka o kojemu se tobože radilo .

Ali ako je radi njega bila spremna napustiti muža, zašto bi je onda ubio? upita Gwenda.

Mozda zato što se ona, recimo iznenada, predomislila. Zaključila da joj je naposljetku ipak stvarno stalo do muža. Njemu je tada jednostavno pao mrak na oči, pa ju je ugušio. Zatim je uzeo haljine i kovčeg i iskoristio njezina pisma. To je savršeno dobro objašnjenje i u sve se uklapa.

Isto bi se moglo primijeniti i na Waltera Fanea. Mogu zamisliti da bi takav skandal za provincijskog odvjetnika mogao biti prava katastrofa. Hellen je možda pristala na to da otputuje nekamo u blizinu, gdje bi je Fane mogao posjećivati, ali, pretpostavimo da je ipak otišla s nekim drugom. Pisma su već pripremljena, a onda se ona, kao što si napomenula, iznenada predomislila. Walter poludi i ubija je.

A što je s Jahie Afflihom?

Što se njega tiče, mnogo je teže naći opravdanje za pisma. Ne mogu zamisliti da bi na njega mogao djelovati, recimo, neki skandal. Možda se Hellen uplašila, ali ne njega, nego mogao oca pa je mislila

da je bolje da se smatra da je otputovala, u inosemstvo Ili je pak u ono vrijeme Afflihova žena imala novca, a njemu je taj novac trebao za ulaganje u poslove. O, da, ima mnogo mogućnosti za objašnjenje tih pisama.

Koja se vama čini najboljom, gospođice Marple? upita Gwenda.

Ja doista ne mislim da bi Walter Faneali .

Upravo u tom trenutku uđe gospođa Coher, da odnese šalice od kave.

Znate, gospođo reče ona gotovo da sam zaboravila. Sve to s onom jadnom umorenom ženom, pa još ste u sve to upleteni i vi i gospodin Reed, i upravo sada, gospođo, kad vam je to najmanje potrebno. Poslijepodne je bio ovdje gospodin Fane i pitao me za vas. Čekao je gotovo pola sata. Kao da je mislio da ćete ga čekati.

Uistinu čudno reče Gwenda. U koje doba?

Mora da je bilo oko četiri sata, ili nešto malo poslije. A onda je, poslije toga, došao još jedan gospodin, stigao je u velikom sjajnom žutom autu. Bio je siguran da ćete ga čekati. Nije htio čuti nikakav izgovor, čekao je dvadeset minuta.

Pitala sam se da možda niste zakazali neki sastanak uz popodnevni čaj, pa ste zaboravili.

Ne, nisam reče Gwenda. Kako je to čudno.

Hajde da odmah telefoniramo Faneu reče Ghil. Sigurno još nije u krevetu.

Rečeno učinjeno.

Halo! Je li tamo gospodin Fane? Ovdje Ghil Reed. Čuo sam da ste danas poslijepodne bili kod nas što? Ne ne, siguran sam u to Ne, uistinu čudno. Da, i ja se također pitam. On odloži slušalicu.

Ovo je uistinu čudno. Netko ga je jutros tražio telefonski u njegovu uredu.

Ostavljena mu je poruka da nas danas poslijepodne posjeti. Da se radi o nečem veoma važnom. Gwenda i Ghil zurili su jedno u drugo. A tada Gwenda reče: Telefoniraj Affličku.

Ghil ponovo priđe telefonu, nađe broj i okrene brojčanicu. Potrajalo je malo duže, ali je konačno ipak dobio vesu.

Gospodin Afflih? Ovdje Ghil Reed, ja... Tu ga je očito prekinula bujica riječi s druge strane. Konačno je uspio reci:

Ali mi nismo ne, ja vas uvjeravam ni govora Da, da, znam da ste poslovan čovjek. Ne bih ni pomislio da Da, ali slušajte, tko vam je telefonirao... neki muškarac? Ne, kazem vam da to nisam bio ja. Ne ne, razumijem. Da, slažem se, to je uistinu neobično.

On odlozi slušalicu i vrati se stolu.

Dakle, evo što je reče. Neki čovjek, koji se predstavio kao ja, telefonirao je Afflicku i zamolio ga da dođe ovamo. Da je navodno hitno da se radi o velikoj svoti novca.

Nijemo su se gledali.

To je mogao biti bilo koji od njih reče Gwenda. Zar ne shvaćaš, Ghilse? Bilo koji od njih mogao je ubiti Lily i doći ovamo da stvori alibi.

To baš ne bi bio neki alibi, draga ubaci gospođica Marple.

Ne mislim baš alibi, ali izlika da iziđu iz svojih ureda. Ja naime mislim ovo, jedan od njih govori istinu, a drugi laže. Jedan je od njih telefonirao drugome i pozvao ga da dođe ovamo da baci sumnju na njega ali ne znamo koji. Sada se je lako odlučiti za jednoga od njih dvojice. Fane ili Afflih. Ja velim Jahie Afflih.

Ja mislim Walter Fane reče Ghil. Oboje pogledaju gospođicu Marple.

Ona odmahne glavom.

Postoji još jedna mogućnost reče ona.

Naravno, Erskine. Ghil živahno požuri prema telefonu.

Što namjeravaš? upita ga Gwenda.

Zatražit ću vesu s Northumberlandom.

Oh, Ghilse, ne misliš valjda ozbilno.

Moramo znati. Ako je tamo znači da danas poslijepodne nije mogao ubiti Lily Kimble. Privatni avioni i druge takve smiješne stvari, naravno, ne dolaze u obzir.

Čekali su bez riječi sve dok nije telefon za zvonio. Ghil pograbi telefonsku slušalicu.

Vi ste trazili osobni razgovor s gospodi nom Erskineom? Izvolite, molim.

Major Erskine čeka. Ghil se nervozno nakašlja i reče: Ovaj Erskine? Ovdje Ghil Reed Reed, da. On odjednom zdvojno pogleda Gwendu, koja reče sasvim otvoreno:

Što da mu sada kazem, do vraga?

Gwenda ustane i preuzme slušalicu.

Major Erskine? Ovdje gospođa Reed. Čuli smo za za jednu kuću. Linscott Brake. Znate li vi možda nešto o njoj? Nalazi se nagdje u vašoj blizini, mislim.

Erskineov glas reče:

Linscott Brake? Ne, ne vjerujem. Nikad nisam čuo za nju. Koja je zadnja pošta?

Sve je to strašno mutno odgovori Gwenda. Vi znate kako su ponude koje nam posrednici šalju strašno nečitljive. Ali, rečeno nam je da je udaljena dvadeset kilometara od Daitha, pa smo tako mislili.

Žao mi je. Nisam čuo za nju. Tko živi u njoj?

Oh, prazna je. Ali, nije vazno, mi smo za pravo mi smo se zapravo već uselili u jednu kuću. Tako mi je žao što sam vas uznemirila. Vjerujem da ste zaposleni.

Ne, nisam uopće. U svakom slučaju samo kućni poslovi. Žena mi nije kod kuće. A moja kuharica mora posjetiti svoju majku, tako da obavljam svakodnevne kućne poslove. Bojim se da baš nisam najspretniji za to. U vrtlarstvu sam mnogo bolji.

Ja sam se uvijek više voljela baviti vrtlarstvom, nego kućanstvom. Nadam se da vaša žena nije bolesna?

O, ne, pozvala ju je k sebi sestra. Vratit će se sutra.

Dakle, laku noć, i strašno mi je žao što sam vas uznemirila. Ona odlozi slušalicu.

Erskine je izvan toga reče ona slavedobitno. Žena mu je otputovala i tako sam obavlja sve kućne poslove. Tako sve ostaje između druge dvojice. Zar ne, gospođice Marple? Gospođica Marple doimala se veoma ozbiljnom.

Nisam sigurna, draghi moji reče ona da ste o svemu dovoljno razmislili. O

Bože ja sam uistinu veoma zabrinuta. Kad bih samo točno znala što da radim.

24. Majmunske šape

Gwenda se nalaktila na stol i dlanovima obuhvatila obraze, a oči su joj beživotno lutale po ostacima na brzinu pojedena ručka. Sada se mora prihvatiti svega ovoga, odnijeti sve to u ku hinju, oprati, postaviti sve na svoje mjesto i razmisliti što da poslije spremi za večeru.

Ali nije bilo nikakve osobite zurbе. Osjećala je da treba malo vremena, da o svemu razmisli. Sve se dogodilo suviše naglo. Sve što se ujutro dogodilo čini joj se, kad o tome, ponovo razmisli, tako kaotično i nestvarno. Sve se odigralo suviše brzo i suviše nevjerojatno.

Inspektor Last pojavio se rano u devet i trideset. S njim je došao i detektiv Primer iz policijske centrale i šef okružne policije. On nije ostao dugo. Sada je za slučaj pokojne Lili Kimble i za sve ostalo s tim u vezi, bio zadužen inspektor Primer.

Upravo ju je inspektor Primer, čovjek prividno blagog ponašanja, i ljubazna, obazriva glasa, upitao da li bi joj bilo jako nezgodno kad bi njegovi ljudi nešto malo kopali po vrtu. Iz tona njegova glasa prije bi se moglo zaključiti da svojim ljudima želi zadati neku za zdravlje korisnu vježbu, nego da im nalaže da traže mrtvo tijelo, zakopano prije osamnaest godina.

Tada je progovorio Ghil. Rekao mu je:

Mislim da bismo vam nekim sugestijama moz da mogli pomoći.

A zatim je inspektoru ispričovijedao sve o premještanju stepenica koje su vodile na travnjak i poveo ga napolje, na terasu. Inspektor baci pogled na rešetkama oprem ljen prozor u prvom katu, na uglu kuće, i reče: Pretpostavljam, da bi ono mogla biti dječja soba. A Ghil odgovori da jest.

Tada su se inspektor i Ghil vratili u kuću, a dva su čovjeka s lopatama otišla napolje u vrt, i tada je Ghil, prije nego što je inspektor prešao na pitanja, rekao: Mislím, inspektore, da bi bilo najbolje da saslušate nešto što moja žena sve do sada nije ispričala nikom drugom, osim meni i ovaj još jednoj osobi. Ljubazan, gotovo pokoran pogled inspektora Primera zaustavi se na Gwendi. Bio je pomalo sumnjičav. Zacijelo je sam sebe pitao, pomisli Gwenda: Je li to žena na koju se čovjek može osloniti, ili pripada onoj vrsti žena koje koješta uobrazavaju?

Osjetila je to tako snažno, da je počela kao da se brani: Možda sam ja sve to uobrazila. Može biti. Ali sve se to doima strahovito stvarnim. Inspektor Primer reče meko, umirujućim glasom:

Dobro, gospođo Reed, hajde da čujemo sve to. I Gwenda mu objasni. Kako joj se kuća učinila prisnom, čim ju je prvi put vidjela. Kako je postupno shvatila da je ona zapravo ovdje živjela, kao dijete. Kako se sjećala zidnih tapeta u dječjoj sobi, i spojnih vrata, i kako je osjećala da bi dolje prema tratini morale voditi ste penice.

Inspektor Primer kimne glavom. Nije rekao da su Gwendina djetinja sjećanja zapravo nezanimljiva, ali Gwenda se pitala da li on tako misli. A tada se ona uzbudila do krajnjih granica. Kako se iznenada, sjedeći u kasalištu sjetila da je u Hillsideu pogledala kroz stepenišnu ogradu i spasila dolje u predsoblju, na podu, mrtvu ženu.

Lice joj je bilo plavo, bila je ugušena, a imala je zlatnu kosu i to je bila Hellen. Ali to je bilo tako glupo, ja uopće nisam znala tko je Hellen.

Mi mislimo da počeo je Ghil, ali inspektor Primer, neočekivano autoritativno, podinje ruku da ga prekine.

Molim vas, neka mi gospođa Reed ispriča sve svojim riječima. I Gwenda zbunjeno nastavi dalje, lice joj se zarumenjelo, a inspektor Primer obazrivo joj je pomagao, tako vješto da Gwenda nije uspjela ocijeniti svu tehničku vrednotu te vještine.

Webster? upita on zamišljeno. Hm! Vojvotkinja od Malfija.
Majmunske šape?

Ali to je možda bila mora reče Ghil.

Molim vas, gospodine Reed!

Možda je sve to bila mora prihvati Gwenda.

Ne, ja mislim da to nije bila mora reče inspektor Primer. Bilo bi veoma teško objasniti smrt Lily Kimble, ako ne pretpostavimo da je u ovoj kući zaista umorena neka žena. To se činilo tako razboritim i gotovo utješnim, da je Gwenda brzo nastavila.

I nije ju ubio moj otac. Stvarno, nije. čak i doktor Penrose veli da on nije bio takav tip, i da on ne bi bio mogao nikoga ubiti. A doktor Kennedy je bio posve siguran da on to nije učinio, već je samo mislio da je to učinio. Dakle vidite, postojao je netko tko je želio da to izgleda kao da je učinio moj otac, a mi mislimo da znamo tko je to bio u svakom slučaju, to je jedan od dvojice ljudi Gwenda reče Ghiles. Mi zaista ne možemo Gospodine Reed reče inspektor da li biste bili tako dobri da odete u vrt i pogledate što rade moji ljudi. Recite im da sam vas ja poslao. On zatvori francuski prozor iza Ghilsa, zavrne kvaku i vrati se Gwendi.

Sada mi lijepo izložite sve svoje ideje, gospođo Reed. Ništa zato ako budu malo nesuvisle.

I tada Gwenda jednostavno istrese iz sebe sve svoje i Ghilsove teorije i razmišljanja, i sve korake koje su poduzeli da otkriju sve što mogu o trojici muškaraca koji su mogli igrati neku ulogu u Helleninu životu, i što su konačno zaključili te kako je netko i Waltera Fanea i J. J. Affliha nazvao telefonom, tobože u Ghilsovo ime, i pozvao ih da dođu jučer poslijepodne u Hillside.

Ali vama je jasno, zar ne, inspektore da je jedan od njih zacijelo lagao?

A inspektor joj ljubaznim i prilično umornim glasom odgovori: To je jedna od osnovnih po teškoća u mom poslu. Mnogo ljudi možda laže. I toliko mnogo ljudi obično zaista laže Ako ne uvijek iz onih razloga na koje vi mislite. A neki ljudi, štoviše, uopće ne znaju da lažu.

Mislite da sam i ja jedna od njih? upita Gwenda bojazljivo. A inspektor se nasmije i reče:

Mislim da ste vi veoma pouzdan svjedok, gospođo Reed.

I vjerujete da imam pravo u pogledu toga tko ju je ubio? Inspektor uzdahne i reče: To nije pitanje vjerovanja barem kod nas ne. To je pitanje provjere. Gdje je tko bio, kakav tko dokaz može dati o svom kretanju. Mi znamo točno, unutar kojih je desetak minuta, ili otprilike toliko, kada je Lily Kimble ubijena. Između dva i dvadeset i dva četrdeset i pet. Svatko ju je mogao ubiti i onda doći ovamo, jučer poslijepodne. Ja, osobno, ne vidim nikakve razloge za te telefonske pozive. To ni jednom od ljudi koje ste spomenuli ne daje alibi za vrijeme umorstva.

Ali vi ćete otkriti, zar ne, što su oni u to vrijeme radili? Između dva i dvadeset i dva četrdeset i pet. Ispitat ćete ih. Inspektor Primer se nasmiješi.

Postavit ćemo sva potrebna pitanja, go spođo Reed, možete biti sigurni u to.

Sve u svoje vrijeme. Nikad se nije dobro prenaliti, čovjek mora unaprijed predvidjeti svoje postupke. Gwenda odjednom zamisli tok strpljivog i mirnog rada, bez ikakvih senzacija. Bez žurbe, bez milosrđa. Ona reče: Rasumijem da. Vi ste profe sionalac. A Ghil i ja, mi smo amateri. Nama se može posrećiti kakva dobra ideja ali mi za pravo ne bismo znali kako da je slijedimo.

Otprilike tako, gospođo Reed.

Inspektor se ponovo nasmiješi. Ustane i otključa francuski prozor. A onda se, upravo kad je htio koraknuti napolje, zaustavi. Kao pravi lovački pas, pomisli Gwenda.

Oprostite, gospođo Reed. Ona tamo gospođa, da to možda nije gospođica Jane Marple, je li?

Gwenda mu priđe i stane pokraj njega. Na kraju vrta, gospođica Marple još je uvijek vodila unaprijed izgubljeni rat protiv hladoleža.

Da, to je gospođica Marple. Strašno je ljubazna i pomaže nam u vrtu.

Gospođica Marple reče inspektor. Jasno. I budući da ga je Gwenda začuđeno pogledala i rekla: Ona je uistinu draga! on odgovori: Ona je vrlo slavna žena, ta gospođica Marple. Strpala je u svoj džep najmanje tri šefa policije u tri različite pokrajine. Mog šefa zasad još nije strpala u džep, ali usudio bih se reći da će se uskoro dogoditi i to. Znači da je i gospođica Marple u tome imala svoje prste.

Ona nam je dala strahovito mnogo korisnih sugestija reče Gwenda.

Kladio bih se da jest reče inspektor. Je li vam ona napomenula gdje bi trebalo tražiti lež pokojne gospođe Halliday?

Rekla je da bismo Ghil i ja morali posve pouzdano znati gdje da ga tražimo reče Gwenda. I činilo nam se glupim što i prije nismo pomislili na to.

Inspektor se zvonko i odsječeno nasmije, ode i zaustavi se kraj gospođice Marple. I reče:

Mislim da se nismo upoznali, gospođice Marple. Ali jednom prilikom pokazao mi vas je pukovnik Melrose. Gospođica Marple se uspravi, zarumenjena, držeći u ruci punu šaku gustog zelenila.

A, da. Dragi pukovnik Melrose. On je uvijek bio veoma ljubazan. Otkako Otkako je u zupnom uredu ustrijeljen crkveni starješina.

Prilično davno.

Ali vi ste otada imali i drugih uspjeha. Mala nezgoda s anonimnim pismima, dolje kod Lymstoha.

Vi očito mnogo toga znate o meni, inspektore Primer, zovem se Primer. A vi ovdje imate mnogo posla, kako vidim.

Pa, pokušavam uraditi u vrtu ono što mogu. žalosno je kako je zapušten.

Ovaj hladolež, na primjer, tako je neugodan. Njegovo korijenje reče gospođica Marple, gledajući vrlo ozbilno inspektora pruža se daleko pod zemljom. Veoma veoma daleko proteže se ispod površine zemlje.

Što se toga tiče, mislim da ste u pravu reče inspektor. Daleko daleko u dubinu. Daleko unatrag ovo umorstvo, mislim. Osamnaest godina.

A možda i još više unatrag reče gospođica Marple. Pruža korijenje ispod površine... I strahovito je štetan, inspektore, jer guši život u lijepim uzraslim cvjetovima...

Jedan od policijskih službenika priđe im preko tratine. Sav je bio oznojen, a na čelu mu se vidjela mrlja od zemlje.

Naišli smo na nešto, gospodine, čini se da je to zaista ona.

I dan je upravo tada, razmišljala je Gwenda, počeo nalikovati na moru. Ušao je Ghil, posve blijeda lica, govoreći:

Ona je ona je zaista tamo, Gwenda.

Tada je jedan od službenika telefonirao i onda je došao policijski liječnik, neki nizak, užurban čovjek.

I upravo je tada gospođa Coher, spokojna i nepokolebiva gospođa Coher, otišla u vrt ne zato što bi bila ponesena, kao što bi se moglo očekivati, vukodlačnom znatiželjom, nego jedino u potrazi za

kulinarskim travama, radi jela štoga je pripremala za ručak. I ta ista gospođa Co her, čija se reakcija na vijest o ubojstvu prethodnog dana očitovala kao ogorčen prijekor i bojasan za Gwendino zdravlje (zato što je gospođa Coher uvtela u glavu da će dječja soba u prvom katu za određen broj mjeseci biti zauzeta), naletela je ravno na stravično otkriće, i smjesta ju je obuzela slabost, uznemiravajućih razmjera.

To je previše strašno, gospođo. Nikad ni sam mogla podnijeti kosti. Kosti kostura, kao što bi se moglo reći. A ovdje u vrtu, upravo pokraj metvice i ostaloga A moje je srce počelo udarati takvom brzinom lupati jedva sam došla do daha. I ako smijem biti tako slobodna, samo gutljajčić rakije .

Uznemirena teškim disanjem gospođe Coher i njenom pepeljastom bojom lica, Gwenda se po žurila do kredenca, natočila malo rakije i donijela je gospođi Coher da gutne.

A gospođa Coher reče: Upravo mi je to bilo potrebno, gospođo kad njezin glas iznenada zamre, a njeno lice postane tako zastra šujuće, da je Gwenda zazvala Ghilsa, a Ghil je viknuo da pozovu policijskoga liječnika.

Sva sreća što sam se našao na licu mjesta govorio je liječnik poslije.

Zamalo da nije otišla. Ta bi žena bez liječnika smjesta umrla.

A tada je inspektor Primer useo kristalnu stolnu bocu s rakijom, pa su se on i liječnik ustrčali oko nje, a inspektor Primer upitao je Gwendu kad su ona i Ghil posljednji put iz nje pili rakije.

Gwenda mu je odgovorila da misli da je već nekoliko dana nisu pili. Bili su izvan kuće na sjeveru, a kad su posljednje vrijeme pili, pili su džin. Ali, ja zamalo da nisam popila nešto rakije jučer reče Gwenda. Samo što me podsjetila na parobrode u Kanalu, pa je onda Ghil otvorio novu bocu viskija.

To je bila prava sreća za vas, gospođo Reed. Da ste jučer pili rakije, sumnjam da biste danas bili zivi.

Ghilsu je malo nedostajalo da ne popije gutljaj rakije ali je na kraju popio viski, kao ja. Gwenda se naježi.

Čak i sada, kad je posve sama u kući, budući da je policija otišla, a Ghil pošao s njima, poslije ručka, koji su pojeli na vrat na nos izravno iz zdjela (budući da je gospođa Coher prevezena u bolnicu), Gwenda gotovo nije mogla povjerovati da se sav onaj metež jutros uopće dogodio.

Jedna je stvar bila potpuno jasna: to, što su jučer i Jahie Afflih i Walter Fane bili ovdje, u kući! Svaki je od njih mogao nešto usuti u rakiju, a što bi drugo moglo biti cilj onih telefonskih poziva, ako ne to da jednom ili drugom od njih pruži mogućnost da otruje rakiju u staklenki? Gwenda i Ghil suviše su se priblizili istini.

Ili je možda neka treća osoba ušla u kuću izvana, možda kroz otvoren prozor blagovaonice, dok su ona i Ghil sjedili u kući doktora Kennedyja, očekujući da Lily Kimble dođe na ugovoren sastanak?

Ali, neka treća osoba, pomisli Gwenda, to je besmisleno. Zato što bi treća osoba, sigurno, telefonirala samo jednom od ona dva čovjeka. Treća osoba željela bi da samo jedan od njih bude sumnjiv, a ne obojica. I uopće, tko bi mogla biti ta treća osoba? Erskine je pouzdano bio u Northumberlandu. Ne, ili je Walter Fane telefonirao Afflihu i slagao da je netko telefonirao i njemu. Ili je pak Afflih telefonirao Faneu, izmislivši da je i on primio poziv.

Jedan od te dvojice, a polji cija, koja je mnogo pametnija i ima mnogo više sposobnosti nego ona i Ghil, ona će otkriti koji. A u međuvremenu treba na obojicu paziti. Neće biti kadri da da opet pokušaju.

Gwenda opet zadrhti. Treba vremena da se čovjek privikne na spoznaju da ga netko pokušava ubiti. Opasno rekla je gospođica Marple odavno prije. Ali ona i Ghil nisu zaista ozbilno shvatili

pomisao na opasnost. Čak ni poslije ubojstva Lily Kimble, njoj još uvijek nije palo na pamet da bi netko mogao pokušati ubiti nju i Ghilsa. Samo zato što su se ona i Ghil suviše približili istini u vezi s onim što se dogodilo prije osamnaest godina. Istrazujući što se tada dogodilo i tko je prouzročio ono što se dogodilo.

Walter Fane i Jahie Afflih, Koji?

Gwenda sklopi oči, gledajući ih iznova u svjetlu njezinih novih saznanja.

Mirni Walter Fane, koji sjedi u svom uredu... blijedi pauk u sredini svoje mreže.

Tako miran, na izgled tako bezopasan. Kuća sa spuštenim zastorima. Netko je mrtav u kući. Netko je mrtav već osamnaest godina ali još je uvijek tu. Kako joj se mirni Walter Fane sada čini opak. Walter Fane, koji je nekoć smrtonosno nasrnuo na svoga brata. Walter Fane, kojega je Hellen s prezirom odbila, ne želeći se za nj udati, jednom ovdje, kod kuće, i ponovo, drugi put, u Indiji. Dvostruko odbijanje.

Dvostruka sramota. Walter Fane, tako miran, tako suzdržljiv, koji se možda može izrasiti samo u iznenadnoj ubilačkoj žestini kao što je možda mirna Lizzie Borden jednom učinila.

Gwenda otvori oči. Uvjerila je samu sebe, zar ne, da je Walter Fane onaj pravi?

Mozda bi ipak mogla razmisliti i o Afflicku. Otvorenih a ne sklopljenih očiju.

O njegovu drečavom kariranom odijelu, njegovu samosvjesnu ponašanju sasvim suprotno od ponašanja Waltera Fanea kod Affliha ništa suzdržano ni mirno.

Ali možda je on usvojio to ponašanje zbog kompleksa manje vrijednosti. To se tako događa, kažu stručnjaci. Ako niste sigurni sami u

sebe, morate biti umišljeni i dokazivati se, i biti drski. Hellen ga je odbila zato što nije bio dovoljno dobar za nju. Eana se sve više njoj i, a ne zaboravlja se. Određen je zato da se probije u više društvo. Proganjanja. Svi su protiv njega. Izbačen iz službe, zbog krive optužbe, koju mu je podvalio neki neprijatelj. To za cijelo pokazuje da Afflih nije bio normalan. I kakav osjećaj vlastite snage može takav čovjek odvesti u umorstvu.

Ono njegovo dobrodušno, srdačno lice, zapravo je okrutno lice. On je okrutan čovjek a to njegova sitna blijeda žena zna i boji ga se.

Lily Kimble mu je prijetila, Lily Kimble je umrla. Gwenda i Ghil su se umiješa li dakle Gwenda i Ghil moraju također umrijeti i on u to želi umiješati Waltera Fanea, koji ga je davno nekoć najurio iz službe. Sve se to lijepo slaže. Gwenda se trge, okani se svog maštarenja i vrati stvarnosti. Ghil će uskoro doći kući i željet će svoju šalicu čaja. Mora pospremiti i oprati posuđe od ručka.

Ona uhvati poslužavnik i odnese stvari u kuhinju. U kuhinji je sve bilo izvanredno čisto. Go spođa Coher uistinu je bila suho zlato.

Pokraj slivnika nalazio se par kirurških gumenih rukavica. Gospođa Coher uvijek je prije pranja posuđa navlačila rukavice. Njezina nećakinja, koja radi u bolnici pribavila joj ih je po sniženoj cijeni.

Gwenda ih navuče na ruke i počne prati posuđe. Na taj način može očuvati ruke da joj uvijek ostanu lijepe.

Oprala je tanjure i poslagala ih na stalak za sušenje, oprala je i obrisala drughe stvari i sve li je po pospremila.

A tada, još, uvijek zamišljena, krene stepenicama u prvi kat. Mogla bi, pomisli isto tako, oprati one čarape i koji džemper. Ostavila je rukavice na rukama.

Sve je to bilo na površini njenih misli. Ali negdje ispod svega toga nešto ju je nagrizalo.

Walter Fane ili Jahie Afflih, bila je rekla. Jedan ili drugi. A ona je protiv svakoga od njih sastavila sasvim dobru optužbu. Možda ju je zapravo to zabrinjavalo. Ako bi, ozbilno govoreći, bilo mnogo povoljnije kad bi mogla sastaviti dobru optužbu samo protiv jednoga od njih. čovjek bi sad već morao biti siguran protiv kojega. A Gwenda nije bila sigurna.

Kad bi se barem radilo o nekom drugom Ali nije se moglo raditi ni o kom drugom. Zato što je Richard Erskine bio izvan toga. Richard Erskine bio je u Northumberlandu, kad je ubije na Lily Kimble i kad je rakija u staklenki otrovana.

Da, Richard Erskine zaista je izvan svega toga.

Njoj je to bilo drago, zato što joj se Richard Erskine sviđa. Richard Erskine je privlačan, veoma privlačan. Kako je žalosno za njega što se oženio s onim megalitom od žene, s njezinim sumnjičavim očima i dubokim bas glasom. Potpuno muškaračkim glasom.

Muškarčki glas. U njezinoj svijesti bljesne čudna, zloslutna pomisao.

Muškarčki glas Je li moguće da je prošle noći Ghilsu odgovarala na telefon gospođa Erskine, a ne njen muž?

Ne ne, sigurno nije. Ne, naravno da nije. Ona i Ghil bi je prepoznali. I uopće, prije svega, gospođa Erskine nije mogla imati ni pojma o tome tko je naziva.

Ne, to je govorio Erskine, da kako, a njegova žena, kao što je on rekao, nije bila kod kuće.

Njegova žena nije bila kod kuće. Zacijelo ne, nije moguće Je li to možda bila gospođa Erskine? Gospođa Erskine, gonjena bolesnom ljubomorom? Gospođa Erskine, kojoj je pisala Lily Kimble? Je li Lonie one noći u vrtu kad je pogledala kroz prozor vidjela ženu?

Dolje u predsoblju iznenada odjekne neki udarac. Netko je ušao kroz ulazna vrata. Gwenda iziđe iz kupaonice prema odmorištu i pogleda preko ograde. Laknulo joj je kad je vidjela da je to doktor Kennedy. Ona mu dovikne: Ja sam ovdje.

Ruke je držala ispružene pred sobom mokre, ljeskave, neobično ruzičastosive to ju je na nešto podsjetilo .

Kennedy gore pogleda, zasjenivši oči rukom.

Jesi li to ti, Gwennie? Ne vidim ti lice Oči su mi zablještene I tada Gwenda vrisnu.

Gledajući one glatke majmunske šape i čuvši taj glas iz predsoblja To ste bili vi dahtala je. Vi ste je ubili Vi ste ubili Hellen Sada znam. To ste bili vi stalno samo vi.

On se uspinjao stepenicama prema njoj. Polako. Gledajući gore u nju.

Zašto me niste ostavili na miru? reče. Zašto ste se morali u to uplesti?

Zašto ste je morali dovesti natrag? Upravo kad sam je počeo zaboravljati zaboravljati. Vi ste je opet doveli natrag Hellen moju Hellen. Sve ste doveli natrag. Morao sam ubiti Lily sada moram ubiti vas. Kao što sam ubio Hellen Da, kao što sam ubio Hellen...

Sad je već bio sasvim blizu ruku pruženih prema njoj tražeći, znala je, njezino grlo. To blago, smiješno lice to zgodno, obično, postarije lice još uvijek isto, ali oči oči su bile bolesne Gwenda se pred njim povlačila, polako, vrisak se u njenu grlu zaledio.

Jednom je već vrisnula. Više nije mogla vriskati. A i da vrisne, nitko je ne bi čuo.

Zato što u kući nema nikoga ni Ghilsa, a ni gospođe Coher, pa čak ni gospođice Marple nije bilo u vrtu. Nigdje nikoga. A susjedna je kuća

suviše daleko da bi netko čuo njen vrisak. Bilo kako bilo, nije mogla vrisnuti Zato što je bila previše uplašena da bi mogla vrisnuti. Uplašena od tih užasnih ruku koje joj se približavaju.

Može još više uzmaknuti a on će je slijediti, sve dok ne zastane leđima naslonjena na vrata dječje sobe, a tada a tada ove će se ruke stenjuti oko njesina grla. Između njezinih usana protisnu se samo zaloban, tih, prigušen cvilež.

A onda, iznenada, doktor Kennedy stane i za tetura natraske, pošto mu je u oči pljusnuo mlaz sapunjave vode. Ostao je bez daha, zaslijepljen, a rukama se uhvatio za lice.

Sva sreća reče glas gospođice Marple, prilično zadihane od uzurbana trčanja straznjim stepenicama što sam upravo prskala ušenjake na vašim ružama.

25. Poscriptum u Torquaju

Ali, naravno, draga Gwenda, nikada mi ne bi palo na pamet da odem, a vas ostavim u kući samu reče gospođica Marple. Znala sam da se negdje u blizini nalazi veoma opasna osoba, pa sam u vrtu neprestano i nenametljivo stražarila.

Jeste li znali da je to bio on cijelo vrijeme? upita Gwenda.

Sve troje, gospođica Marple, Gwenda i Ghil, sjedilo je na terasi hotela Imperijal, u Torquaju.

Promjena okoline rekla je gospođica Marple, a Ghil se suglasio dobro će djelovati na Gwendu. Inspektor Primer također se složio s tim i tako su se svi odmah odvezli u Torquaj.

Odgovarajući na Gwendino pitanje, gospođica Marple reče: Dakle, mislim da je bilo nekih indikacija protiv njega. Ali, na nesreću, protiv njega ipak nije bilo nikakvih dokaza. Samo indikacije, ništa više.

Gledajući je znatiželjno, Ghil reče:

Ali ja nisam vidio čak ni bilo kakve indikacije.

Oh, draghi Ghilse, razmislite. On se nalazio na mjestu događaja, to je prvo.

Na mjestu događaja?

Pa naravno. Kad je Kelvin Halliday one noći došao k njemu, on se upravo vratio iz bolnice. A bolnica se u ono vrijeme, kao što nam je nekoliko ljudi naznačilo, nalazila u neposrednom susjedstvu Hillsidea, ili vile Sveta Katarina, kako se kuća nekoć zvala. Tako da ga to, kao što vidite, stavlja na pravo mjesto i u pravo vrijeme.

A osim toga bilo je i stotinu malih značajnih činjenica.

Hellen Halliday rekla je Richardu Erskineu da odlasi kako bi se udala za Waltera Fanea, zato što kod kuće nije sretna. Znači, nije bila sretna živeći s bratom. A njen joj je brat, prema svim izjavama, bio veoma odan. Dakle, zašto nije bila sretna? Gospodin vam je Afflih rekao da mu je bilo žao jadnog djeteta. Mislim da je bio savršeno iskren, kad je to rekao. On ju je zaista žalio. Zašto je ona morala izlaziti iz kuće i sa stajati se s mladim Af f lićkom tako potajno?

Pret postavivši da nije bila ludo zaljubljena u njega. Zato što se nije mogla sastajati s mladim čovjekom na jednostavan, običan način. Njezin je brat bio strog i staromodan. To pomalo podsjeća na gospodina Barretta iz Wimpole streeta, zar ne? Gwenda protrne.

On je bio lud reče ona. Lud.

Da potvrdi joj gospođica Marple. Nije bio normalan. Obožavao je svoju polusestru, a taj je osjećaj postao svojatljiv i nezdrav. To se događa mnogo češće nego što biste mislili. Očevi koji ne zele da im se kćeri udaju pa čak ni da se sastaju s mladićima. Kao gospodin Barrett. Razmišljala sam o onome što smo čuli o teniskoj mreži.

Teniskoj mreži?

Da, to mi se činilo veoma značajnim. Za mislite tu djevojku, mladu Hellen, kako se vraća kući iz škole, a želna je svega za čim u životu žude mlade djevojke, želna sastanaka s mladićima želna njihova udvaranja.

Pomalo luda za seksom.

Ne! reče gospođica Marple naglašeno. To je jedna od najpodlijih stvari u cijelom zločinu. Doktor Kennedy je nije ubio samo fizički. Ako dobro razmislite unatrag, ustanovit će te da je jedino svjedočanstvo o tome kako je Hellen Kennedy bila luda za muškarcima, ili zapravo kakvu ste vi ono riječ upotrijebili, draga? ah, da da je nimfomanka! potječe zapravo od samog doktora Kennedyja.

A ja, vidite, mislim, da je ona bila savršeno normalna mlada djevojka koja se željela zabavljati i provoditi, pa i ljubakati pomalo, da se na kraju ipak jednom sredi s čovjekom kojega sama izabere ništa više. A pogledajte kakve je korake poduzeo njezin brat! Prvo, bio je strog i staromodan u ograničavanju njene slobode.

Nadalje, kad je željela igrati tenis što je savršeno normalna i bezopasna želja on se suglasi s tom njesinom željom, a onda jedne noći potajno razreže mrežu u komadićke što je veoma značajan sadistički postupak. Nadalje, budući da bi ona i dalje mogla izlaziti iz kuće da igra tenis, da ide na ples, on iskorištava ozljedu na njenoj nozi, liječeći je ta ko da ju je zapravo inficirao, da ne ozdravi. O, da, mislim da je učinio i to. Zapravo, sigurna sam u to.

Pazite, ja ne vjerujem da Hellen sve to nije znala. Znala je da njen brat gaji duboke osjećaje prema njoj, ali ne vjerujem da je znala zašto se kod kuće osjeća neugodno i nesretno. Ali ona je to osjećala i naposljetku je odlučila oputovati u Indiju i udati se za mladog Fanea, jednostavno zato da pobjegne.

Od čega da pobjegne? Ona to nije znala. Bila je premlada i previše bezazlena a da bi to znala. I tako je oputovala u Indiju i na brodu sreća Richarda Erskinea i zaljubila se u njega. Tu se i opet nije ponijela kao seksom zalučena djevojka, već kao poštena i čestita djevojka. Ona ga nije nagovarala da napusti svoju ženu.

Nagovarala ga je da to ne učini. Ali kad je ponovo vidjela Waltera Fanea, bila je svjesna da se ne može udati za njega, a budući da nije znala što bi drugo, brzojavila je bratu da joj pošalje novac za povratak kući.

Na putu kući sreća je vašeg oca i pred njom se otvorila još jedna mogućnost da se izvuče. Ovom prilikom ta je mogućnost pokazivala lijepe izgleda za sreću.

Nije se udala za vašeg oca s lažnim namjerama, Gwenda. On se oporavljao od smrti žene koju je nježno volio. A ona je preboljela jednu nesretnu ljubavnu zgodu.

Oboje su mogli jedno drugome pomoći. Mislim da je značajno što su se ona i Kelvin Halliday vjenčali u Londonu, a istom su tada otišli u Dillmouth da tu novost saopće doktoru Kennedyju. Ona je zacijelo instinktivno osjećala da je mudrije učiniti tako, nego da ode u Dillmouth i vjenča se tamo, što bi inače bilo posve normalno. Još sam uvijek uvjerenjena da ona nije znala s čim se zapravo sukobljava ali bila je uznemirena i osjećala se sigurnijom ako svoju ženidbu predstavi svom bratu tek kao fait accompli.

Kelvin Halliday biće veoma prijateljski raspoložen prema Kennedyju i zavolio ga je. Činilo se kao da je Kennedy promijenio svoje ponašanje, pokazujući da je zadovoljan tom ženidbom. Supruzi su ovdje unajmili i namještenu kuću.

I sada dolasimo do one veoma značajne činjenice do mišljenja da je Hellen drogirala Kelvina. Postoje samo dva moguća objašnjenja zato što postoje samo dvoje ljudi koji su to mogli učiniti. Ili je Hellen Halliday zaista drogirala svog muža (a ako jest, zašto ga je drogirala?). Ili mu je, s druge strane, drogu davao doktor Kennedy. Kennedy je bio Hallidayev liječnik, što je posve jasno, zato što je Halliday od njega trazio liječnički savjet. On je imao povjerenja u Kennedyjevo liječničko znanje a uvjerenje da ga žena drogira, veoma mu je lukavo nametnuo sam doktor Kennedy.

Ali, da li uopće postoji droga, koja bi čovjeka mogla dovesti do stanja halucinacije u kojoj bi, uzmimo, ugušio svoju ženu? upita Ghil.

Mislim, ne postoji nikakva droga, zar ne, koja bi imala upravo takvo svojstvo?

Draghi moj Ghilse, ponovo ste pali u zamku zamku, koja vam je postavljena zato da povjerujete u ono što vam je netko rekao. O tome da je Halliday uopće ikad doživio takvu halucinaciju postoji samo izjava doktora Kennedyja. Naime, Halliday, u svom dnevniku, uopće ne govori o tome. On je imao neke halucinacije, da, ali nikad nije spominjao njihovu prirodu. Ali, usudila bih se reći da mu je Kennedy govorio o ljudima koji su ugušili svoje žene pošto bi prošli kroz fazu kakvu je Kelvin Halliday upravo proživljavao.

Doktor Kennedy je stvarno pokvaren reče Gwenda.

Ja mislim reče gospođica Marple da je on upravo u to vrijeme definitivno prekoračio granicu između normalnosti i ludila. A Hellen je to, jadnica, počela shvaćati. Ona je onoga dana kad ju je Lily čula zacijelo govorila svom bratu: Mislim da sam te se uvijek bojala. To je bio sa mo dio od svega onoga što mu je vjerojatno rekla. A to je uvijek bilo veoma značajno. I tako je odlučila napustiti Dillmouth. Nagovorila je supruga da kupe kuću u Norfolku, nagovorila ga je da o tome nikome ne govori. To je već i samo po sebi, znate, bio veoma zanimljiv momenat. Tajnovita šutnja o tom veoma je značajna. Ona se očito strahovito bojala da to netko ne sazna ali to se nije poklapalo s teorijom o Walteru Faneu, a ni s teorijom o Jahie Afflihu a posve sigurno nije se ticalo ni Bicharda Erskinea.

Ne, to je upućivalo na nekoga tko je bio mnogo bliži njihovoj kući.

I napokon je Kelvin Halliday, koga je njezina tajnovitost bez sumnje ljutila, smatrajući da ona nema nikakva razloga, sve to ispričao svom šurjaku. I, učinivši tako, zapečatio je sam vlastitu sudbinu, kao i sudbinu svoje žene. Zato što Kennedj nije želio dopustiti da Hellen ode i sretno živi sa svojim mužem. Mislim da je on naumio drogama jednostavno uništiti Hal idayevo zdravlje. Ali kad je otkrio da će mu njegova žrtva i Hellen uskoro pobjeći, postao je potpuno poremećen. Ušao je u vrt vile Sveta Katarina iz bolnice, ponijevši sa sobom par kirurških rukavica.

Uhvatio je Hellen u predsoblju i ugušio je.

Nitko ga nije vidio, tamo nikoga nije ni bilo da ga vidi, tako je barem mislio, i tako je, gonjen ljubavlju i mahnitom ludošću izgovorio one tragične riječi, koje su se tako uklopile u cijeli događaj.

Gospođica Marple uzdahne i cokne jezikom.

Baš sam glupa veoma glupa! Svi smo bili glupi. Morali smo to odmah shvatiti.

Te re čenice iz Vojvotkinje od Malfija bile su zaista ključ za sve. Izgovorio ih je, je li tako, brat koji je omogućio sestrinu smrt kako bi spriječio njenu udaju za voljena čovjeka.

Da, bili smo glupi.

A onda?

A onda je počeo ostvarivati svoj đavolski plan. Odnio je truplo u prvi kat.

Spakovao je u kovčeg odjeću. Napisao je, i bacio u košaru, poruku koja će Hal idaya poslije uvjeriti u njegovu krivnju.

Ali, ja bih na njegovu mjestu bila pomislila reče Gwenda da će s njegova stajališta biti bolje ako podrži mog oca u uvjerenju da je on izvršio umorstvo.

Gospođica Marple odmahne glavom.

O, ne, on se nije želio izložiti toj opasnosti. On je imao prilično mnogo lukave škotske razboritosti, znate. Osjećao je puno poštovanje prema policiji.

Policija traži prilično mnogo dokaza prije nego povjeruje da je netko kriv za umorstvo. Policija bi mogla postavljati gomilu nezgodnih pitanja i provesti gomilu nezgodnih istraživanja, u pogledu mjesta i vremena.

Ne, njegov je plan bio jednostavniji, i, po mom uvjerenju, mnogo đavolskiji.

Trebalo je samo uvjere Hallidaya. Prvo, da je ubio svoju ženu. Drugo, da je lud.

Nagovorio je Hallidaya da ode u sanatorij za duševne bolesnike, ali ne vjerujem da ga je zaista želio uvjeriti u to da je sve za jedno bilo samo priviđenje.

Vaš je otac prihvatio tu teoriju, Gwennie, rekla bih, uglavnom radi vas. On je i dalje vjerovao da je on ubio Hellen. On je i umro vjerujući u to.

Pokvareno reče Gwenda. Pokvareno pokvareno pokvareno !

Da prihvati gospođica Marple. Za to zaista ne postoji druga riječ. I mislim, Gwenda, da je vaš djetinji dojam o tome što ste vidjeli upravo zato ostao tako snažan. Te noći zrak je bio pun suštog zla.

Ali pisma reče Ghil. Hellenina pisma? Ona su ipak bila napisana Helleninim rukopisom, dakle nisu bila krivotvorena.

Naravno da su bila krivotvorena! Ali upravo je u tome Kennedy pretjerao.

Uplašio se i želio zaustaviti vas i Ghilsa u vašim istraživanjima. Možda bi mu sasvim dobro uspjelo da oponaša Hellenin rukopis ali znao je da stručnjake ipak ne bi mogao prevariti. Pa tako ni uzorak Hellenina rukopisa, koji vam je poslao zajedno s pismom, također nije pisan njenom rukom. Napisao ga je on sam. Tako se sve prirodno poklapalo.

Gospode Bože reče Ghil. Nikad ne bih pomislio na to!

Ne reče gospođica Marple. Vi ste vjerovali u ono što vam je govorio on.

Zaista je veoma opasno vjerovati ljudima. Ja to već godinama ne činim.

A kako je bilo s rakijom?

To je izveo onog dana kad je došao u Hil Iside s Helleninim pismom i u vrtu razgovarao sa mnom. čekao je u kući, dok je gospođa Coher izišla da me obavijesti o njegovu dolasku. Za to mu je bila dovoljna jedna jedina minuta.

Gospode Bože uzdahne Ghil. A on me je na policijskoj stanici, onog dana kad je ubijena Lily Kimble nagovarao da povedem Gwendu kući i da joj dam malo rakije!

Kako je uredio to da susretne Lily prije ugovorena vremena?

To je bilo vrlo jednostavno. Originalno pismo, koje joj je poslao, upućivalo ju je da će se s njim susresti u Woodlight Campu, a da u Matchings Holt pođe vlakom od dva i pet, dillmouthskom prugom. On je, vjerojatno, isišao iz šiprazja, presreo je dok se uspinjala putem i ugušio je. A onda je jednostavno zamijenio pismo koje ste vi vidjeli, pismom koje je donio sa sobom (rekavši joj da pismo, zbog uputa u njemu, ponese sa sobom) i onda otišao kući da se pripremi za vas i odigra malu komediju kako očekuje Lily.

A Lily mu je zaista prijetila? To se po njezinu pismu ne bi moglo reći.

Njezino je pismo ostavljalo dojam da sumnja na Affliha.

Mozda i jest. Ali Lily je sve čula od Leonie, Švicarkinje, a za Kennedyja je samo Leonie bila opasna. Zato što je pogledala kroz prozor dječje sobe i vidjela ga u vrtu kako kopa. Drugog dana ujutro on je s njom razgovarao, ispričao joj mirno da je major Hallidey ubio svoju ženu da je major Hallidey bolestan i da je on, Kennedy, cijelu stvar zataškao radi djeteta. I ako Leonie, ipak, osjeća da mora otići na policiju, neka to svakako učini, ali da će to za nju biti veoma ne ugodno i tako dalje i tako dalje.

Čim je spomenuta policija, Leonie se od mah uplašila. Ona vas je obožavala, pa je osjećala slijepo povjerenje prema svemu što monsieur le docteur smatra da je najbolje.

Kennedy joj je platio lijepu svotu novca i nagovorio da se što prije vrati u Švicarsku. Ali, ona je prije svog odlaska nešto natuknula Lily, da je vaš otac ubio svoju ženu i da je ona vidjela kako pokapaju tijelo. To se poklapalo s tadašnjim Lilvnim uvjerenjem. Ona je uzela kao sigurno da je Leonie vidjela Kelvina Hallidaya kako kopa grob.

Ali Kennedy to naravno nije znao prihvatiti Ghil.

Naravno da nije. Kad je primio Lilyno pismo, u njemu ga je uplašilo to da je Leonie ispričala Lily što je vidjela kroz prozor i što je spomenula automobil koji je stajao pred kućom.

Automobil? Automobil Jahie Affliha?

Još jedna zabluda. Lily se sjećala, ili je mislila da se sjeća, da su vani na cesti bila neka kola nalik na kola Jahie Affliha. Njezina je mašta već počela raditi i ona je sanjarija o tajanstvenom čovjeku koji posjećuje gospođu Hallidaj. Kako je u susjedstvu bila bolnica, nema sumnje da je duž ceste bilo parkirano prilično mnogo automobila. Ali zacijelo se sjećate da su doktorova kola te noći zaista stajala pred bolnicom, pa je on možda zaključio da ona misli na njegova kola. Za njega pridjev zgodan nije imao nikakva značenja.

Razumijem reče Ghil. Nečistoj savjesti to je Lilyno pismo stvarno moglo izgledati kao ucjena. Ali kako znate sve ovo o Leonie? Gospođica Marple, stisnutih usana, reče:

On je zaista prešao sve granice, znate, čim su se ljudi što ih je tamo postavio inspektor Primer bacili na njega i svezali ga, on je nekoliko puta uzastopce ispričao cijeli svoj zločin sve što je učinio. Leonie je umrla, čini se, veoma brzo poslije svog povratka u Švicarsku. Prekomjerna doza nekih tableta za spavanje O, ne, on nije ni šta prepuštao slučaju.

Kao što je mene pokušao otrovati rakijom.

Vi ste za njega bili veoma opasni, vi i Ghiles. Na svu sreću, nikad mu niste ispričali kako se sjećate mrtve Hellen gdje leži u predsoblju. On nije imao pojma da je tamo bilo svjedoka.

A one telefonske pozive Faneu i Afflihu reče Ghil je li i to izveo on?
Da.

Ako bi slučajno došlo do istraghe tko je otrovao rakiju, svaki je od njih mogao ispasti temeljito sumnjiv, a da se Jahie Afflih dovezao sam svojim kolima, to bi ga dovelo i u vezu s ubojstvom Lily Kimble. Fane bi po svoj prilici našao alibi.

A pravio se kao da me voli reče Gwenda. Svoju malu Gwennie.

Morao je odigrati svoju ulogu reče go spođica Marple. Zamislite što je to za njega značilo. Poslije osamnaest godina, dolazite ovamo vi i Ghil i postavljate pitanja, prekapate po prošlosti, budite umorstvo koje je kako se činilo samo usnulo Umorstvo gledano unatrag. Bilo je strahovito opasno ono što ste činili, dragi moji.

Bila sam očajno zabrinuta.

Jadna gospođa Coher reče Gwenda. za dlaku se izvukla. Drago mi je što se oporavlja. Misliš li da će se vratiti ovamo k nama, Ghilese? Poslije svega ovoga?

Hoće, ako na, bude potrebna dječja soba reče Ghil ozbilno, a Gwenda porumeni, a gospođica se Marple neprimjetno nasmiješi, gledajući preko Torquaja.

Kako je čudno što se sve dogodilo upravo onako kako se dogodilo razmišljala je Gwen da na glas. To što sam navukla gumene rukavice i promatrala ih, a onda je u predsoblje ušao on i rekao one riječi tako slične onima od nekada.

Ona protrne.

Pokrij njeno lice oči su mi zaslijeplje ne umrla je mlada To sam mogla biti ja da se tamo nije našla gospođica Marple.

Ona ušuti, a onda nastavi nježno:

Jadna Hellen Jadna draga Hellen, umrla je mlada Znaš, Ghilse, ona više nije tamo u kući u predsoblju. Možda sam tako osjećala jučer, prije nego što smo otišli.

Ono je samo obična kuća. I mi tu kuću volimo. Možemo se vratiti onamo, ako nam se sviđa.

Kraj

Napomene

[1] *Lowchurch smjer u anghlikanskoj crkvi koji za zire od vanjskog sjaja i odlikuje se jednostavnošću obreda.*

[2] *Crime pasionelle zločin zbog strasti.*